

**T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİMDALI**

**ÇALIŞAN ANNELERİN VE ÇALIŞMAYAN ANNELERİN
ANASINIFINA DEVAM EDEN 5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ DİL
GELİŞİM FARKLILIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(Yüksek Lisans Tezi)**

Tezi Hazırlayan: Nalan ÖZMERMER

İstanbul,2008

**T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**ÇALIŞAN ANNELERİN VE ÇALIŞMAYAN ANNELERİN
ANASINIFINA DEVAM EDEN 5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ DİL
GELİŞİM FARKLILIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**
(Yüksek Lisans Tezi)

**Tezi Hazırlayan:
Nalan ÖZMERMER
Öğrenci no:
050712186**

**Danışman:
Yrd.Doç.Dr. Kamil USLU**

İstanbul,2008

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

R... 109.1.2008

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden **050712186** numaralı *Nalan Özmermer'in Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*'nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**ÇALIŞAN ANNELERİN VE ÇALIŞMAYAN ANNELERİN ANASINIFINA DEVAM EDEN 5-6 YAŞ ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİM FARKLILIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28.08.2008 tarih ve 2008/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Kampüsünde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (60) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red~~ veya ~~Düzeltilme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 7 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR. KAMİL USLU

ÜYE
DR. ZEKERİYA KÖKREK

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. ŞULE KAYA

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına ant içerim 18/09/2008

Aday: Nalan ÖZMERMER

TEŞEKKÜR

İnsanın, insanla birlikte varolan adeta onunla özdeşlenen en belirgin özelliği ve faaliyeti dil olarak ifade edilebilir. Dil insanın eşya ile aynı zamanda insanla olan iletişimini sağlayan yegane yol, insan başarılarının yapıp etmelerinin hem aktarıcısı hem de muhafaza edicidir. Dil sayesinde insanın varlık dünyası diğer varlık alanları ile temasa geçer. İnsan başarılarının bir bütünü olan tarihsel varlık alanı, dilde şekil kazanır; dilde anlatımını bulur, onunla gelişir. Dil bütün iletişim ve etkileşim sürecinin hem başlangıcı hem de ürünüdür. Dilin kazanılması ve gelişimi konusunda çalışan dil bilimciler, özellikle okulöncesi yılların dilin kazanılması bakımından çok önemli olduğu konusunda birleştikleri göz önüne alındığında annenin çalışmasının çocuğun dil kazanımı, gelişimi ve kullanımlarına etkisi olup olmadığını merak ettiğim tez konumda, çalışmamı sürdürürken hep çok önemli bir konu üzerinde çalıştığımı ifade ederek, çalışmamı daha titiz şekilde ele almamı sağlayan değerli hocam, danışmanım Yrd.Doç.Dr. Kamil Uslu'ya emeklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamın başlangıcından itibaren araştırma konumda yorumları ile bakış açımı genişleten, çalışmamın her aşamasında eleştirel bakış açısı ve titiz yaklaşımı ile verdiği destekten dolayı sevgili Dr. Işıl Kamaraj Hocama en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmamın gerçekleşmesinde her türlü bilgi, tecrübe ve materyallerini benimle paylaşan, desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Prof.Dr. Müzeyyen Sevinç ve öğretim görevlisi Hülya Bilgin'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezimin yöntem ve istatistik kısımlarında, gösterdiği ilgi, destek ve yardımıyla bana zaman ayıran Dr. Özgür Şimşek Hocama çok teşekkür ederim.

Araştırmamın uygulanması sürecinde, kimi zaman kısıtlı mekanlarında bana geniş çalışma ortamları yaratan ve her türlü desteği sağlayan tüm okul müdürlerine, meslektaşlarım olan okulöncesi öğretmenlerime, sorularıma bazen sıkılarak ta olsa sabırla cevap veren minik öğrencilere çok teşekkür ederim.

Yaşantımın neredeyse yarısını, çalışmamın tamamını birlikte geçirdiğim, sahip olduğu değerlerle hayatımı kolaylaştıran, arkadaşım, dostum, birlikte yol almaktan gurur, mutluluk ve sıcaklık duyduğum çok sevgili eşim Ahmet'e sevgi, sabır, anlayış ve fedakarlıkla yanımda olup verdiği destekten ötürü sonsuz teşekkürlerimle...

ÇALIŞAN ANNELERİN VE ÇALIŞMAYAN ANNELERİN ANASINIFINA DEVAM EDEN 5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ DİL GELİŞİM FARKLILIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Tezi Hazırlayan: Nalan ÖZMERMER

ÖZET

Okul öncesi dönem, çocuğun hem o yıllar hem de ileriki gelişimi için kritik bir dönemdir. Dil gelişimi de bu dönemde kazanılmaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre okul öncesi dönemde dil gelişimi geri kalmış çocukların ileride bu eksikliği telafi etmeleri zorlaşmaktadır. Bu nedendir ki dil gelişiminin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde çocukların bulunduğu çevre, devam ettiği okul öncesi kurumun niteliği, okula başlamadan önceki bakım tarzı ve anne-baba eğitim düzeyinin çocuğun dil gelişimini etkilediği düşünülmektedir.

Dil gelişimin sürekliliğinde annenin payını da göz ardı etmemek gerekir. Yaşam şartlarının giderek zorlaşması, toplumda kadının rolünü de gittikçe farklılaştırmaktadır. Kadının çalışma hayatına girmesi ile birlikte klasik ev kadını ve annesi artık güncelliğini yitirmekte, günümüz kadını ev kadınlığı ve annelikten başka alanlara da yönelmekte, ilgi duymakta veya duyması beklenmektedir.

Araştırmanın amacı, çalışan ve çalışmayan annelerin anasınıfına devam eden 5-6 yaş çocuklarının dil gelişim farklılıklarının karşılaştırılmasıdır.

2007-2008 öğretim yılında İstanbul ili Anadolu yakası içerisindeki tesadüfi örneklem metoduyla belirlenen resmi 11 ilköğretime bağlı anasınıfı öğrencileri bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada, annesi çalışan ve çalışmayan anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubundaki 200 öğrenciye ulaşılmış ve bu çocuklara Dil Kullanım Testi Ölçeği ve Marmara Gelişim Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırma Kapsamında istatistiksel sınamalarda anlamlılık düzeyi en az 0,05 olarak kabul edilmiştir. 0,01 düzeyinde anlamlı sonuçlar ayrıca tablolarda belirtilmiştir.

Araştırma sonucunda, annenin çalışan ve çalışmayan çocukların dil gelişimleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çalışan-Çalışmayan Anne, Dil gelişimi-Kullanımı

COMPARISON OF THE LANGUAGE SKILLS IMPROVEMENT DIFFERENCE OF PRESCHOOL CHILDREN OF AGE 5-6 WHOM MOTHERS ARE EMPLOYED AND NOT EMPLOYED

Prepared By: Nalan ÖZMERMER

Abstract

Preschool period is a critical phase for children for their current situation and for their future as well. Children realize the language development in this period. According to investigation results, it is quite hard to improve language skills for children who have not completed their development in preschool period. Therefore it is obvious that language skills of children are directly related with environment of children, quality of preschool institutions and education level of parents.

We also should take into consideration of mothers for continuous of language skill improvement. Since conditions in life are getting more difficult day by day, role of woman in society is changing as well. As women take place in working life more and more, they are expanding their perspective by getting rid of classical housewife conception.

The purpose of this thesis is comparing the differences of the language improvement skills of preschool children of age 5-6 between of whom mothers are employed and not.

Preschool children in 11 primary schools, taken randomly by sample method in Istanbul Anatolian side, is considered a basis for the investigation during 2007-2008 academic year.

During investigation, number of 200 children of whom mothers are employed and not employed were applied Language Usage Testing Criteria and Marmara Development Criteria.

Tolerance number of results has been taken minimum 0,05. Results which are on 0,01 level are shown on table separately.

After combining of outputs of investigation it's been noticed that the language skills development of children who have employed mothers are different from the other ones.

Key Words : Employed – Not employed woman , Language Improvement- Usage

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Teşekkür	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	IV
Kısaltmalar	XV
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

DİL GELİŞİMİ, ANLAMI, DİL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE DİL KURAMLARI

1.GENELOLARAK DİL TANIMLARI	6
2.DİL GELİŞİMİNDE AŞAMALAR.....	9
2.1. 0-3 Hafta Yeni Doğan Dönemi.....	9
2.2. 3-6 Hafta Agulama Dönemi.....	9
2.3. 6 Hafta-3 Ay Gıgıldama Dönemi.....	10
2.4. 3-6 Ay Mırıldanma Dönemi.....	10
2.5. 6-9 Ay Mırıldanmanın Tekrarı.....	11
2.6. 9-12 Ay Ses-Sözcükler Dönemi.....	11
2.7. Tek Sözcük Dönemi.....	11
2.8. İki Kelimededen Oluşan Cümleler Dönemi.....	12
2.9. Üç veya Daha Fazla Sözcüklü Cümleler Dönemi.....	12
2.9. Üç veya Daha Fazla Sözcüklü Cümleler Dönemi.....	13
3. DİL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	13
3.1. Öğrenme Ve Olgunlaşma.....	14
3.2. Sağlık.....	14
3.3. Zeka.....	14
3.4. Sosyo-Ekonomik Koşullar.....	14
3.5. Cinsiyet.....	15
3.6. Aile İlişkileri.....	15

3.7. Konuşmaya Teşvik.....	15
3.8. Oyun.....	15
4. DİL VE KAVRAM GELİŞİMİ.....	16
4.1. Duyu-Hareket Dönemi.....	17
4.2. İşlem Öncesi Dönem.....	18
4.2.1. Korunum İlkesi.....	18
4.2.2. Benmerkezcilik.....	18
4.2.3. Tersine Dönebilirlik.....	18
4.2.4. Odaklaşma.....	19
4.2.5.Özelden Özele Akıl Yürütme.....	19
4.3. Somut İşlemler Dönemi.....	19
4.4. Soyut İşlemler Dönemi.....	19
5.DİL KAZANIMI VE KAVRAM OLUŞTURMA KURAMLARI.....	20
5.1. Dil Kazanımı İle İlgili Kuramlar.....	20
5.1.1. Davranışçı Kuram.....	20
5.1.2. Psikolinguistik Kuram.....	22
5.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı	23
5.1.4. Bilişsel Öğrenme Kuramı.....	24
5.2. Kavram Oluşturma Kuramları.....	26
5.2.1. Çağrışımsal Kuram.....	26
5.2.2. Hipotez Oluşturma.....	26
5.2.3 Kurallar Oluşturma.....	26
5.2.4. Prototipler.....	26
6. DİL VE DÜŞÜNCE.....	30
7. DİLİN YAPI TAŞLARI.....	33
8.KADINLARIN ÇALIŞMASININ AİLE İÇİ YAŞAM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ..	35
8.1. Aile İçi Roller Üzerinde Etkileri	33
8.2. Çocukların Yetiştirilmesi Üzerine Etkileri	36

II. BÖLÜM
YÖNTEM BULGULAR VE YORUMLAR

YÖNTEM.....	39
1.ANKETE VERİLEN CEVAPLARIN FREKANS VE YÜZDELİK DEĞERLERİ.....	41
2.DİL KULLANIM ÖLÇEĞİNİN DİĞER DEĞİŞKENLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	53
3.MARMARA GELİŞİM ÖLÇEĞİNİN DİĞER DEĞİŞKENLERLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	116
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	125
KAYNAKLAR.....	128
EKLER.....	131
ÖZGEÇMİŞ.....	149

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	41
Tablo 2. Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	41
Tablo 3. Örneklem Grubunun Çocuk Sayısı Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	42
Tablo 4. Örneklem Grubunun Çocuk Sırası Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	42
Tablo 5. Örneklem Grubunun Anne Eğitim Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	43
Tablo 6. Örneklem Grubunun Anne Çalışma Durumuna Ait Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	43
Tablo 7. Örneklem Grubunun Baba Eğitim Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	44
Tablo 8. Örneklem Grubunun Baba Çalışma Durumu Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	44
Tablo 9. Örneklem Grubunun Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	45
Tablo 10. Örneklem Grubunun Konuşma Zamanı Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	45
Tablo 11. Örneklem Grubunun Konuşma Sorunu Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	46
Tablo 12. Örneklem Grubunun Düzenli Kitap Okunma Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	46
Tablo 13. Örneklem Grubunun Fiziksel Engel Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	47
Tablo 14. Örneklem Grubunun Duyusal Engel Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	47
Tablo 15. Örneklem Grubunun Sohbet Etme Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	48
Tablo 16. Örneklem Grubunun Televizyon Seyretme Sıklığı Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	48
Tablo 17. Örneklem Grubunun Ebeveynin İle Oyun Oynama Sıklığı Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	49
Tablo 18. Örneklem Grubunun Hastanede Yatma Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	49

Tablo 19. Örneklem Grubunun Ailede Konuşulan Dil Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	50
Tablo 20. Örneklem Grubunun Arkadaşları İle Oyun Oynama Sıklığı Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	50
Tablo 21. Örneklem Grubunun Okulöncesi Eğitim Kurumuna Gitme Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	51
Tablo 22. Örneklem Grubunun Aile ile Birlikte Sosyal Aktivitelere Gitme Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı.....	51
Tablo 23. Örneklem Grubunun Bakımı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı.....	52
Tablo 24: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	53
Tablo 25: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	53
Tablo 26: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma – İlişkilendirme Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	53
Tablo 27: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	54
Tablo 28: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	54
Tablo 29: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	54
Tablo 30: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	55
Tablo 31: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	55
Tablo 32: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	55
Tablo 33: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	56
Tablo 34: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma – İlişkilendirme Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	56
Tablo 35: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	57

Tablo 36: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	57
Tablo 37: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	57
Tablo 38: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	58
Tablo 39: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	58
Tablo 39a: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	58
Tablo 39b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu.....	59
Tablo 40a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	59
Tablo 40b: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu.....	59
Tablo 41a: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	60
Tablo 41b: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları.....	60
Tablo 42a: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	60
Tablo 42b: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu.....	61
Tablo 43a: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	61
Tablo 43b: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu.....	61
Tablo 44a: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	62
Tablo 44b: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu.....	62
Tablo 45a: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	62

Tablo 45b: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu.....	63
Tablo 46a: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	63
Tablo 46b: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu.....	64
Tablo 47a: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	64
Tablo 47b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu.....	65
Tablo 48a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	65
Tablo 48b: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları.....	65
Tablo 49a: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	66
Tablo 49b: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu Standart Sapmaları.....	66
Tablo 50a: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	66
Tablo 50b: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu.....	67
Tablo 51a: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	67
Tablo 51b: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları.....	67
Tablo 52a: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	68
Tablo 52b: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu.....	68
Tablo 53a: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	68
Tablo 53b: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları.....	69

Tablo 54a: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	69
Tablo 54b: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu.....	69
Tablo 55a: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Boyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	70
Tablo55b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Boyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	70
Tablo 56a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	70
Tablo 56b: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları.....	71
Tablo 57a: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	71
Tablo 57b: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Annenin Eğitim durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	72
Tablo 58a: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	72
Tablo 58b: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	73
Tablo 59a: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	73
Tablo 59b: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	74
Tablo 60a: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	74
Tablo 60b: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	75
Tablo 61a: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	75
Tablo 61b: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	75
Tablo 62a: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	76

Tablo 62b: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	76
Tablo 63a: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	76
Tablo 63b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu	77
Tablo 64a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Babanın Eğitim Durumu Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	77
Tablo 64b: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	77
Tablo 65a: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	78
Tablo 65b: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	78
Tablo 66a: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	78
Tablo 66b: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	79
Tablo 67a: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	79
Tablo 67b: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	80
Tablo 68a: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	80
Tablo 68b: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	81
Tablo 69a: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	81
Tablo 69b: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Alt boyutunun Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	82
Tablo 70a: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	82

Tablo 70b: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	83
Tablo 71a: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	83
Tablo 71b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Göre Farklılaşma Durumu.....	84
Tablo 72a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Ortalama ve Standart Sapmaları.....	84
Tablo 72b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	85
Tablo 73a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	85
Tablo 73b: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	85
Tablo 74a: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	86
Tablo 74b: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	86
Tablo 75a: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	87
Tablo 75b: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	87
Tablo 76a: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	88
Tablo 76b: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt boyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	88
Tablo 77a: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	89
Tablo 77b: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	89
Tablo 78a: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	90
Tablo 78b: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	90

Tablo 79a: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	91
Tablo 79b: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu.....	91
Tablo 80a: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	92
Tablo 80b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	92
Tablo 81a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	93
Tablo 81b: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	93
Tablo 82a: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	94
Tablo 82b: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	94
Tablo 83a: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	95
Tablo 83b: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	95
Tablo 84a: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt boyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	96
Tablo 84b: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	96
Tablo 85a: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	97
Tablo 85b: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	97
Tablo 86a: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar.....	98
Tablo 86b: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	98
Tablo 87a: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	99

Tablo 87b: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	99
Tablo 88a: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	100
Tablo 88b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Farklılaşma Durumu.....	100
Tablo 89a: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	101
Tablo 89b: Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu.....	101
Tablo 90a: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	102
Tablo 90b: Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu.....	102
Tablo 91a: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	103
Tablo 91b: Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu.....	103
Tablo 92a: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	104
Tablo 92b: Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Farklılaşma Durumu.....	104
Tablo 93a: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	105
Tablo 93b: Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Farklılaşma Durumu.....	105
Tablo 94a: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	106
Tablo 94b: Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu.....	106
Tablo 95a: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	107
Tablo 95b: Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Alt boyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu.....	107

Tablo 96a: Dili Kullanım Ölçeğinin Alt Boyutlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	108
Tablo 96b: Dili Kullanım Ölçeğinin Alt Boyutlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	109
Tablo 97a: Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Televizyon İzleme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	110
Tablo 97b: Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Televizyon İzleme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	111
Tablo 98a: Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	112
Tablo 98b: Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre Farklılaşma Durumu.....	113
Tablo 99a: Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Çocuğun Bakımıyla İlgilenenlere Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	114
Tablo 99b: Dili Kullanım Ölçeği Alt boyutlarının Çocuğun Bakımıyla İlgilenen Kişiye Göre Farklılaşma Durumu.....	115
Tablo 100: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	116
Tablo 101a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	116
Tablo 101b: Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	116
Tablo 102a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	117
Tablo 102b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	117
Tablo 103a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	117
Tablo 103b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu.....	118
Tablo 104a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	118
Tablo 104b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	118
Tablo 105a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Çalışma Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	119

Tablo 105b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	119
Tablo 106a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	119
Tablo 106b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu.....	120
Tablo 107a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	120
Tablo 107b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.....	120
Tablo 108a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğu Konuşmaya Başlama Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	121
Tablo 108b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğu Konuşmaya Başlama Zamanına Göre Farklılaşma Durumu.....	121
Tablo 109a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğa Kitap Okuma Durumuna Göre Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	121
Tablo 109b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğa Kitap Okuma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	122
Tablo 110a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	122
Tablo 110b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu	122
Tablo 111a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Televizyon İzleme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	123
Tablo 111b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Televizyon İzleme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	123
Tablo 112a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	123
Tablo 112b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre Farklılaşma Durumu.....	124
Tablo 113a: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla İlgilenen Kişiyeye Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	124
Tablo 113b: Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla İlgilenen Kişiyeye Göre Farklılaşma Durumu.....	124

KISALTMALAR

Gen.Top: Genel Toplam

İsiml: İsimlendirme

İşlev: İşlevini Belirtme

Çağrışım: Çağrışım yapma-İlişkilendirme

Çağr: Çağrışım yapma-İlişkilendirme

Grup: Grublama

Bnzer: Benzerlikler

Benz: Benzerlikler

Fark: Farklılıklar

ÇokA: Çoklu Anlam

Ortlama: Ortalama

Cin: Cinsiyet

sd: Serbestlik Derecesi

N: Örneklem Sayısı

X: Aritmetik Ortalama

ss: Standart Sapma

F: Korelasyon

P: Anlamlılık Durumu

GİRİŞ

Dil, insanoğlunun ilk gelişiminden bu yana sonsuz ifade olanağı sağlayan bir araçtır. Bu araç sayesinde ki, düşünen insanın devamı ve insanoğlunun diğer canlılardan farklılığı sağlanmaktadır. Bu araç sayesinde toplum, kültür, din, aile, deneyimler ve öğretmenler çocuğa bilinçli ya da bilinçsiz bir şeyler öğretebilmekte ve nesilden nesile geçirip, insanoğlunun devamlılığını sağlayabilmektedir. Dilin, insanoğlunun sürekliliğinde, düşünebilip yaşama uyum gösterebilme için de bir hammadde olduğu varsayılabilir. Öyleyse dil, uygarlığı yaratan, dünyayı şekillendiren düşüncenin, insan olmanın ve yaşamı kolaylaştırıp devamını getirebilmenin temel taşı diye nitelendirilebilir. Bu yüzden, nesillerin şekillenmesinde etkili olan çocukların dil kullanım sistemi üzerindeki gelişimini görebilmek önemlidir.

Dil yapısı gereği semboller dizisi olduğu düşünülürse, sembollerinde zihinsel davranışları etkilediği bilinmektedir. İnsan, kendini ve evreni algılayabilmesi, düşünce ve duygularını paylaşabilmesi, bilgi birikimini aktarabilmesi için en güçlü iletişim aracı dildir. Çocuk dili kullanarak çevrenin yapısını keşfetmekte ve kendini ifade edebilmektedir. Ayrıca dilin, çocuğun bilişsel gelişiminde ve kavrama yeteneğinde de önemli rol oynadığı ifade edilebilir. Dil düşüncenin alanını ve hızını artırır. Düşüncelerin hızlı bir şekilde ifade edilmesinde dil uygun bir araçtır.

Çocuklar için yeni bir şeyler öğrenmek her zaman zor olmuştur. Dilin kazanımı da çok kolay olmamaktadır. Daha önce ağlayarak isteklerini, rahatsızlıklarını anlatmaya çalışan çocuk dil kazanımı yoluyla dünyayı keşfetmeye başlamakta ve ne istediğini kolayca anlatabilmektedir.

Dil gelişim dönemleri 0-6 yaş sınırları içinde her çocuğa göre değişebilmekte, çocukların dil gelişimleri zaman yönünden birbirlerinden farklılıklar göstermektedir. Bunun nedenleri üzerine yapılan araştırmalarda ırk özellikleri, cinsiyet, sosyoekonomik durum, anne-baba eğitimi, kardeş sayısı, doğum sırası, doğum ağırlığı gibi birçok etken incelenmiş ve birbirleriyle çelişen sonuçlar elde edilmiştir.

Bu çalışmada çalışan annelerin ve çalışmayan annelerin okulöncesi kuruma giden 5-6 yaş çocuklarının dil gelişimlerinin karşılaştırmasını konu almıştır. Ayrıca normal çocukların dil gelişimini etkileyebilecek nedenlerden bazılarını gösterebilmek, çocukların okulöncesi dönemde dil gelişimine katkıda bulunmak ve bu alanda ileriye dönük çalışmaların yürütülmesi amacıyla, 5-6 yaş grubundaki çocukların dil gelişim düzeylerine yaş, cinsiyet, anne-baba eğitimi, doğum sırası, kardeş sayısı, annenin çalışma-çalışmama durumu, babanın çalışma- çalışmama durumu, ekonomik düzey, konuşma zamanı, konuşma sorunu, düzenli kitap okunma-okunmama durumu, fiziksel-duyusal engel olması-olmaması, çocukla yapılan sohbet etme, oyun oynama, birlikte sosyal etkinliklere katılma, çocuğun televizyon izleme sıklığı gibi değişkenlerin etkisi araştırılmıştır.

Amaç

İnsan yavrusunun, öteki diğer canlıların hepsinden daha zayıf ve başkasının bakımına daha uzun süre bağımlı halde doğduğu genel bir kanıdır. İnsanın kendi kendini besleyebilmek ve kendi kendine yaşayabilecek hale gelmesi için uzun yıllar başkasına gereksinimi vardır. Bu konuyla ilgilenen ruhbilimciler, dünyaya yeni gelen bebeğin yaşamının ilk aylarından başlayarak anne sıcaklığına, annenin ses tonuna, kendisini tutuş şekline, annenin beden titreşimine karşı büyük ölçüde duyarlı olduğunda görüş birliğine varmışlardır. Anne sevgisinin, bebeğe dengeli, sürekli, tutarlı şekilde verilen besin kadar gerekli ve önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Özellikle 0-6 yaşlar arası, çocuğun gelişiminin hızla yönlendiği kritik yıllardır. Uzun yıllara dayalı araştırmalarda, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük kısmının yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlenmiştir. Bu nedenle 0-6 yaş kapsayan dönem, çocuğun tüm gelişim ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasını gerektiren bir dönemdir. Bu dönemdeki yaşantılar ve alınan eğitim çocuğun bütün hayatını şekillendirip etkilemektedir.

Dilin kazanılmasında da son derece önemli olan bu dönemde çocuk, dil aracılığıyla içinde yaşadığı dünyayı tüm boyutlarıyla tanımaya başlar. Elbette dil gelişimin sürekliliğinde annenin payını da göz ardı etmemek gerekir. Yaşam şartlarının giderek zorlaşması, toplumda kadının rolünü de gittikçe farklılaştırmaktadır. Kadının çalışma hayatına girmesi ile birlikte

klasik ev kadını ve annesi artık güncelliğini yitirmekte, günümüz kadını ev kadınlığı ve annelikten başka alanlara da yönelmekte, ilgi duymakta veya duyması beklenmektedir. Günümüzde tam gün dışarıda çalışan kadın sayısının artması, bebeğin doğumundan kısa bir süre sonra çoğu annenin çalışma hayatına beraberinde bir sürü sorunu da beraberinde getirmektedir. Çocuğa kimin bakacağı, kimin ilgileneceği gibi.

Bu araştırmada, çalışan ve çalışmayan annelerin anasınıfına giden 5-6 yaş çocuklarının dil gelişim farklılıkları karşılaştırılmak istenmektedir. Amaç annenin çalışmasının ya da çalışmamasının çocuğun dil gelişiminde bir farklılık yaratıp yaratmadığının araştırılmasıdır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Annesi çalışan 5-6 yaşındaki anasınıfına devam eden çocukların dil gelişim düzeyleri nasıldır?
- Annesi çalışmayan 5-6 yaşındaki anasınıfına devam eden çocukların dil gelişim düzeyleri nasıldır?
- Farklı sosyoekonomik düzeylerdeki 5-6 yaşındaki anasınıfına devam eden çocukların dil gelişim düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- Annesi çalışan ve çalışmayan 5-6 yaşındaki anasınıfına devam eden çocukların dil gelişim düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Önem

Çocuğun doğumundan altı yaşına kadar olan dönem dil gelişimi için en önemli kritik yaşlardır. Aile, bu dönemde çocuğun dil gelişiminde çok etkili olmaktadır. Annenin çalışma hayatına girmesi ile ailedeki ekonomik yapının değişmesi ve çocuğa sağlanacak olanaklarında değişmesi anlamına gelmektedir. Sosyoekonomik seviyesi yüksek aileler çocuklarına daha geniş imkanlar ve zengin uyarıcılarla dolu bir çevrede yetiştirmelerini sağlamaları ile çocukların dil gelişimlerine katkısı olduğunu düşündürmektedir. Bunun yanı sıra çalışmayan annenin de çocuğuna ayıracağı zamanın çalışan anneye kıyasla bir avantaj olduğu düşünülebilir.

Bu amaçla çalışan annelerin ve çalışmayan annelerin anasınıfına devam eden 5-6 yaş çocuklarının dil gelişim düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır.

Varsayımlar

Bu çalışmada, çalışmanın verimli bir şekilde yürütülmesi için temel alınan varsayımlar aşağıda belirtilmektedir:

- Dil gelişim seviyesinin, Dil Kullanım Ölçeği'nin alt testleri, Marmara Gelişim Ölçeği ile ölçülebileceği,
- Dil gelişim düzeyinin niteliksel olarak ölçülebilen bir kavram olduğu,
- Örneklemin geneli temsil ettiği,
- Araştırmada yer alan deneklerin testi nesnel bir şekilde, içtenlikle cevapladıkları,
- Araştırmada yer alan deneklerin annelerinin içten yanıt verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırma İstanbul Anadolu yakasındaki on bir resmi okuldaki, ilköğretimin anasınıflarından seçilen farklı cinsiyetteki toplam 200 denekle,
- Dil Kullanım Ölçeğinin faktör analizi sonucu oluşturulan kısa formda oluşan toplam 110 soru ile,
- Dil gelişim düzeyinin ölçümü Dil Kullanım Ölçeği'nin alt test boyutları ile,
- Marmara Gelişim Ölçeğinin dil gelişimini ölçen bölümündeki toplam 76 soru ile,
- Amaçlarda belirtilen sorulara yanıt aranması ile,
- Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu ile,
- 2007-2008 öğretim yılı ile, sınırlıdır.

Tanımlar

Dil Kullanım Ölçeği'ndeki Alt Ölçeklerin Tanımları

- İsimlendirme: En basit seviye olan bu bölümde, gösterilen resimleri ifade edici tek sözcükle bir isim verilmesi gerekmektedir.
- İşlevini Belirtme: Verilen kelimenin işlevini belirten bir fiilin söylenmesi gerekmektedir.
- Çağrışım Yapma: Bir nesne ile diğer ilgili bir nesnenin ilişkilendirilmesidir. Verilen kelimeyle ilişkili olan isimlerin tek kelimelik cevaplar halinde söylenmesi gerekmektedir.

- Graplama: Grup içerisindeki nesnelere düzenlenmesi ve tanzim edilme becerisi ile ilgilidir. Nesnelere arasındaki belli başlı benzerliklerin fark edilmesini gerektirir. Verilen gruplara ait uygun nesnelere söylenmesi beklenmelidir.
- Benzerlikler: İki nesnenin benzer özelliklerinin kıyaslama becerisi değerlendirilir. En önemli ortak ynlerin teşhis edilmesi ve iki nesnenin birbirine ne şekilde benzediğinin tarifi beklenmektedir.
- Farklılıklar: İki nesnenin farklı özelliklerinin kıyaslama becerisi değerlendirilir. En önemli ortak farklarının teşhis edilmesi ve iki nesnenin birbirine nasıl benzemediğinin tarifi beklenmektedir.
- Çoklu Anlamlar: Değişik anlamlarda kullanılan bir kelimenin fark edilebilmesi beklenmektedir. Her uyarıcı için ayrı tanımlar yapması beklenmektedir.
- zellikler: Kelimelere belli sıfatlar yükleyebilme becerisi değerlendirilir. İşlev, parça, renk, gereklilik, ebat-şekil, grup, içerik ve yer olmak üzere sekiz bölümden oluşur.

I.BÖLÜM

DİL GELİŞİMİ, ANLAMI, DİL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE DİL KURAMLARI

1.GENEL OLARAK DİL TANIMLARI

İnsanların toplumun bir parçası olarak birbirleriyle iletişim kurmaya ihtiyacı vardır. İletişim kurmanın yegane yolu ise duygu ve düşüncelerini karşı tarafa doğru ve anlaşılır bir şekilde ifade etmektir. Bu ifade sadece dil ile sağlanabilmektedir.

Çocuğun dil gelişiminin temelinde iletişim kurma, diğerlerinin dikkatini çekme, isteklerini, duygu ve düşüncelerini iletme gereksinimi bulunur. Dil, çocuğu egosundan uzaklaştırıp onun sosyal bir birey olmasını sağlayan, kendini kontrol ve takip ettirebilen, düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yavaş yavaş öğretebilen ve kendisini güvenli hissetmesine yardım eden bir araçtır¹.

Okul öncesi dönem, çocuğun dil gelişiminde kritik bir dönemdir. İnsan hayatını belli yaş dönemlerine ayırarak inceleyen araştırmalar, okul öncesi yıllarda, dil gelişim alanında gelecek için temel oluşturacak niteliklerin kazanıldığını göstermektedir. Dil gelişiminin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde çocukların bulunduğu çevre, devam ettiği okul öncesi kurumun niteliği, okula başlamadan önceki bakım tarzı ve anne-baba eğitim düzeyinin çocuğun dil gelişimini etkilediği düşünülmektedir.

En basit şekliyle iletişim aracı olarak tanımlanan dil, karşılıklı etkileşim için, sınırsız birleşimi olan istemli sembollerin kullanıldığı karmaşık bir iletişim sistemidir. Dil, duygusal ve sosyal iletişimin en önemli faktörlerinden biridir. Çok yönlü, farklı nitelikleri olan dil, çağımızda bile tam olarak çözülememiştir. Dil, insan ve toplumdaki ayrı düşünülemeyen, bilim, sanat, teknik, kültür gibi alanlarla ilişkili ve bu alanların oluşumunu sağlayan bir kurumdur. Doğumla başlayan ve ölüme kadar devam eden bu oluşum ile ilgili birçok filozof, sosyolog, psikolog ve dilbilimci dili tanımlamaya çalışmışlardır.

¹ Yavuzer, H, Çocuk Psikolojisi, İstanbul, 1993, s. 46.

Dilin ortaya çıkışı, tarih öncesi çağlara dayanmaktadır. İnsanoğlunun dünyaya geldiği ilk günden itibaren iletişim kurmak için geliştirdiği araç olan dil, nesillerin devamında da hiç kuşkusuz önemli bir rol oynar. Bu nedenle her dil, içinde bulunulan kültüre ait sembol ve kavramların yeni nesillere aktarılması ve sosyal yaşamın devamının sağlanması açısından önemlidir. Yaşamımızın ilk yıllarında beden dili ile sınırlı olarak aktarabildiğimiz duygu, bilgi ve düşünceyi daha sonra zihinsel yeteneklerin gelişmesiyle de sözel olarak sınırsız olarak aktarabilmekteyiz. İnsan düşüncelerini, özne ve yüklem ve sesin de yardımıyla yazı sembollerini veya jestleri kullanarak anlamlı hale getirerek kültür değerlerini ve bilgilerin çoğunu kuşaktan kuşağa sözlü veya yazılı sözcükler yoluyla iletmektedir.

Özkırımlı A. dilin ortaya çıkışında bazı varsayımlarda bulunmuştur. Varsayımlardan bir tanesi, “İnsanın duyduğu seslerin aynılarını taklit ederek, kendini ifade etmesi sonucu olmasıdır”. Bir başka varsayımı ise “Dilin, insanların çeşitli olaylar karşısında farklı tepkiler göstermeleriyle, daha sonra bunların sözcüklere dönüşmesiyle ortaya çıkmış olmasıdır”.

Akarsu’ya göre dünyaya açılmayı; dünyayı dil aracılığı ile kavramayı felsefe tarihinde ilk Herakleitos dile getirmiştir. En önemli eserlerinden biri olan *Fragment 1*’de “logos” kavramı üzerinde durur. Şu kısa cümlesi dil felsefesi bakımından çok önemlidir; “İnsanlar onu anlamadılar, onu işitmeden önce”. Anlamı Şudur; “ Gerçeği, söz haline gelmeden, başka deyişle, dile dökmeden önce insanlar anlamadılar”. Dil-dünya ilişkisi bakımından çok önemli bir noktaya değinmiştir. Dünyaya açılma, dünyayayla ilişki kurma insanı öteki varlıklardan ayıran ve onu özgür kılan temel niteliktir. Yeryüzünde insanoğlunda başka çevresini aşabilen, çevresinin dışına çıkabilen, doğanın ve kendisinin bilincine varan hiçbir canlı varlık yoktur. İnsan bu nitelikleriyle çevresini değiştirmiş, doğaya bir şeyler katmıştır. Doğaya kattıkları da bu gün kültür dediğimiz şeyden başkası değildir. İnsanın doğaya kattıkları, binlerce yıl içinde oluşa oluşa bugüne kadar gelmiş ve yarımlara gitmektedir. İnsanın insan olması da, kendi yolunu kendisinin çizmesinde dil ile oluştuğunu belirtmektedir².

Dil toplumsal şuurun bir armonisidir. Dilde esas olan, kelimelerin resminin ötesindeki anlamlarıdır. Çünkü resimler birer kalıptır. Toplum, dili ile bu kalıplara anlamlar yüklemekte, yani onlara ruh vermekte, resmin canlanmasını, yaşayan bir varlık haline gelmesini

² Akarsu, B, Bilim ve Ütopya Dergisi, Sayı.106, İstanbul, 2001, s.21.

sağlamaktadır. Bu hal kelimeleri birer kalıp olmaktan çıkarıp onlara kişilik, kimlik dolayısıyla haysiyet kazandırmaktadır. Hatta bireysel anlamda düşünülduğünde bireyin kimliğini, kişiliğini yansıtan şey onun dilidir. Bir kûpün boş mu dolu mu olduğunu nasıl onun sesi yansıtırsa, insanların nasıl bir insan olduğunu da konuştuğu dili yansıtır³.

Ergin'in görüşü ise dilin, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemi olduğu şeklindedir⁴. Yavuzer'e göre dil, çocuğu egosundan uzaklaştırıp, onun sosyal bir kişi olmasını sağlayan, kendisini kontrol ve takip ettirebilen, düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yavaş yavaş öğretebilen ve kendini güvenli hissetmesine yardım eden bir davranış olarak tanımlamakta ve dilin aynı zamanda düşünme, bellek, muhakeme, problem çözme ve planlama gibi süreçleri de içerdiğine değinmektedir⁵.

Piaget ise "dili, düşüncenin çıkış noktası olarak görür. Dil çocuğa kendi deneyimlerini anlatmaya izin verirken, aynı zamanda ona geçmişi yeniden kurma olanağı da sağlar. Önceki davranışlarının yönelttiği nesnelere yokluğunu anımsatarak ve henüz gerçekleşmemiş yeni deneyimleri önceden sezerek, kimi kez bunları hiçbir zaman yerine getirmeden onların yerine yalnız sözleri yerleştirir, dili kullanır"⁶. Piaget kullandığı bu dil süreç içinde bilişsel ve algısal önkoşullar içererek, süreklilik içinde değil de evrelerden geçerek oluştuğunu ve kişi çevre ilişkilerinde etkin bir şekilde yapılandığını savunmuştur.

³ Kayaalp, İ., İletişimde İnsan Dili, İstanbul, 2003, s.24.

⁴ Ergin, M., Üniversiteler İçin Türk Dili, İstanbul, 1988, s. 7.

⁵ Yavuzer, H., Çocuk Psikolojisi, İstanbul, 1998, s. 46.

⁶ Piaget, J., Çocukta Zihinsel Gelişim, İstanbul, 2000, s. 36.

2. DİL GELİŞİMİNDE AŞAMALAR

Bazı çocuklar dilin biçim ve kullanımlarını daha çabuk kavrar. Seslere tepki olarak daha aktif beyin dalgaları gösteren bebekler, üç yaşına geldiklerinde sözel olarak daha gelişkin olmaya eğilimlidirler. Bu, bazı çocukların doğuştan daha çok dil yönelimli olabileceğini göstermektedir.

2.1. 0-3 Hafta Yeni Doğan Dönemi

Dil öğrenimi için ön koşul, bebeğin belli bir nesne üzerinde dikkatini yoğunlaştırabilmesidir. Bebeğin doğuştan getirdiği bir ses kapasitesi vardır. Doğumdan önce bile annenin sesindeki ses perdesi değişikliklerini fark ettiği bilinmektedir.

Yaşamının ilk günlerinde ağlama şeklinde olan seslendirme, bebek için iletişim kurma şeklidir. Doğum sonrası bağıрма ihtiyacı kendiliğinden ortaya çıkar. Kana oksijen sağlayan bağıрма ile solunum başlar, Zamanla bağırmanın ritimleri ve biçimleri değişir. Yeni doğan bebeğin refleksif olan tüm davranışları gibi, çıkardığı ilk seslerde refleksif nitelik taşır. Yeni doğan bebeğin en yaygın sesler rahatsızlık ve açlık ağlamalarıdır. Yeni doğan bebekler bir uyarana bütün vücudu ile tepkide bulunmakta ve sosyal iletişimi sesler aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Üçüncü haftada azalmaya başlayan, ilk iki hafta içindeki bağıрма ve ağlamalar genelde uyku ihtiyacından kaynaklanır.

Emme ve yutma gibi yemeyle ilgili reflekslerin sürekli tekrarlanması ve ağlaması sonucunda konuşma sesi için gerekli olan solunumu ve ağız-yüz yapılarını kazanır. İlk üç hafta içindeki farklılaşmamış sesler amaçsız ve anlamsızdır. Ham sözcüklerin başladığı ve bebeğin başkalarının sesine tepki gösterdiği bu 0-6 hafta döneminin son yarısında görülür⁷.

2.2. 3-6 Hafta Agulama Dönemi

'De', 'da' gibi sesleri çıkarmaya başlayan bebek gelişim psikologlarının hırıltılı diye tanımladıkları sesleri çıkarmaya başlar. Birinci ayın sonunda sesler, ağlamalar farklılaşmaya başlar ve anne sesin farklılığına göre bebeğin ne istediğini anlayabilir. Bir aylık bebekler bah ve pah hecelerini birbirinden ayırt edebilirler. Ayrıca jestlerde dilin öncüleri olarak kabul edilebilir çünkü bebekler kendilerini ilk olarak jestlerle ifade ederler.

⁷ Dönmez, Necate B., ve Diğerleri, Okulöncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri, İstanbul, 2000, s. 85.

2.3. 6 Hafta-3 Ay Gııldama Dönemi

Sesi, ses olarak çıkardığının farkında olan çocuk, ses oyunları yapar, ses üretimi başlar. A-u-o gibi ünlülerin uzatılması ile s-k-g gibi yumuşak damak ve gırtlak seslerinin çıkarılması bu dönemin en belirgin özelliği sayılır. Bebek artık başkalarının sesine de tepki gösterir, annenin sesine de gülümser. Ses üretimi hala refleksif olduğundan, seslerin çoğu tekrarlanmaz. Anlam yönünden incelendiğinde bu seslerin çoğu tekrarlanmaz ve bu seslerin hoşnutsuzluğunu veya hoşnutluğunu belirttiği görülür⁸. Bu dönemde bebeğin ağız kasları kontrolü daha da gelişmiştir ve ağız hareketlerini başlatıp durdurabilir.

2.4. 3-6 Ay Mırıldanma Dönemi

Bebeğin ses mekanizmasındaki kontrolü artar. ‘B-m-p’ gibi dudak seslerini çıkarmaya başlar. Nakarima ’ ya göre, dudak sesleri artmaya başladığında gırtlak sesleri azalır ve yok olur⁹. Bebeğin konuşması vurgulama işaretleri göstermeye başlar. Vurgulama yani sesin yükselmesi ve alçalması, yetişkinleri soru ve soru olmayan ifadeleri ayırt etmelerine yardımcı olur. Yaklaşık bu zamanlarda, ilk sözcükleri çıkarmadan çok önce ana dillerinin temel seslerini de öğrenirler. Bebeğin ses mekanizması üzerindeki kontrolünün artması ile dili yuvarlama ve ileri uzatma becerisinin arttığı görülür. Kuhl, Williams ve Lacerda (1992)’ya göre “bebekler, sözcüklerin kendisini anlamadan çok önce, seslerin sözcüklerdeki rolü hakkında bir anlayış geliştirirler”¹⁰. Mırıltı sesleri, yetişkin konuşmasının sesli ve sessizlerine benzemeye başlamıştır.

Hangi ırktan, dilden olursa olsun bebekler altı ay civarında mırıldanmaya başlar. Ses denemeleri yapmaya başlamasıyla. Çıkardığı seslerin türü ve sayısı farklıdır. Çıkardığı sesler genellikle anadilinde yer alan seslerden farklıdır. Atkinson, Mac Whinney ve Stoel’in 1970’de yaptığı bir araştırmada, birbirine çok benzeyen bu evrensel sesler kaydedilip dinletildiğinde bir ayırım yapılamamıştır. Refleksif olmayan bu sesler için işitme şart değildir.

⁸ Bremmer, J. Govin, a.g.m. s. 8.

⁹ Dönmez, Necate Baykoç, ve Diğerleri, a.g.k, s. 85.

¹⁰ Morris, G. Charles, Understanding Psychology, Thrid Edition, New Jersey, 2002, s. 358.

2.5. 6-9 Ay Mırıldamanın Tekrarı

Bu dönemde bebek, ses üretimi ile işitmeyi birleştirir. Seçilmiş işitilen sesleri tekrar eder ve tekrarlama için uyarım olarak taklit yapar. Mırıldanmanın tekrarının görülmemesi bu dönemde, dil problemlerinin, işitme kaybı, zihinsel gerilik, afazi, duygusal yoksunluğa bağlı olarak ortaya çıkar. Bebeğin çıkardığı sesler hece tekrarına doğru değişir ve çevredeki dilin niteliklerini kazanır. Ba-ba, ma-ma gibi ünlü-ünsüz türü birleşimler en sık rastlanan yapılardır. Bebek ses oyunlarında ritm kullanır. Anlam yönünden incelendiğinde, dikkati çekme, sosyalleşme için kullanıldığı görülür. İnsan konuşmasını gülümseyerek veya ses çıkararak cevap verir. Kızgınlık veya hoşnutluk seslerini ayırt edebilir¹¹. Sekizinci aya kadar bebekler sesli harfleri çıkarmaya başlarlar. Dokuz- on aylık bebeklerin çıkardığı sesler anadilinde yer alan seslerdir. En sık kullanılan b, p, d, t, m, n sessizleridir. Bu sesler anlamlı değildir ancak akıcıdır. İşitemeyen bebeklerde bile babıldama seslerine rastlanmaktadır.

2.6. 9-12 Ay Ses-Sözcükler Dönemi

Tekrarlama ve çeşitlenmiş mırıldanma görülür. “Jargon” denilen, anlaşılmayan düz cümle ya da soruya benzeyen ve çocuk için sözcük veya cümle yerini tutan yapılar, bu dönemin en belirgin özelliğidir. Ferguson (1978)’a göre, “ses, sözcükler, mırıldanma ve yetişkin benzeri konuşma arasında bir bağ oluşturmaktadır”¹². Çocuk ilk sözcüklerini söylemeden önce bu ses sözcüklerinden çok sayıda geliştirmektedir. Tüm bu hazırlığın birikmesi 12. ay civarında ilk sözcüğün (genellikle baba) ağızdan çıkmasıyla sonlanır.

2.7. Tek Sözcük Dönemi

Dudak ve dişlerin koordinasyonu ile meydana gelen seslerin çıkabilmesi için anatomik olarak ön dişlerin çıkmasını beklemek gerekir. Sinirler ve kaslar doğumda da tümüyle gelişmiş durumdadır. Bunlardan yararlanabilmek için vokal mekanizmanın öteki parçalarının da gelişmesini beklemek gerekir. Konuşmaya zihinsel hazırlık, motor hazırlıktan sonra gelir. Beyin, çocuğun geçmişten gelen olayları hatırlayabileceği ya da o olaylarla şimdikiler arasında ilişki kurabileceği kadar gelişmedikçe, çocuk zihinsel olarak konuşmaya hazır değildir. Konuşmaya hazır oluş 12-18 aylık çocuklarda görülür¹³.

¹¹ Chon, Foster, H. Susan, An Introduction To Child Language Development, New York, 1999, s. 22.

¹² Dönmez, Necate Baykoç, Ağabeydoğdu, Ü., Ç., Erdemir, N., Gümüşçü, Ş., a.g.k., s. 84.

¹³ Yavuzer, H., a.g.k., s. 72.

Çocuk 1 yaşındayken, yetişkinin belli kişi ve nesnelere için kullandığı sözcükleri hatırlamaya başlar. Dil gelişiminin şekli tüm çocuklar için aynıken, öğrenmenin derecesi, çocuğun çevresine, organik yapısına ve gelişim hızına bağlıdır. Çocuğun ilk anlamlı konuşmaları ‘mama’, ‘baba’, ‘dede’ gibi tek sözcüklerden oluşur. Bu sözcükleri belli bir durumu, kişiyi veya nesneyi anlatmak için kullanır; bebek bildiği dünyadan söz eder; oyuncak, insanlar, hayvanlar, yiyecekler, giyecekler, ev eşyaları gibi...

Bu dönemde çocukların ifadeleri, içinde buldukları durumla birlikte yorumlanmalıdır. Tek bir sözcük, bir cümle anlamı taşıyabilir. Çocuk ‘atta’ dediği zaman, ‘ben parka gitmek istiyorum’ düşüncesini belirtmek isteyebilir. Bu devrede çocuğun dili anlama yeteneği, konuşma becerisinden ileridir.

2.8. İki Kelimededen Oluşan Cümleler Dönemi

18 ay civarında iki kelimededen oluşan cümlecikler kurmaya başlayan çocuk, dilin gramatik yapısıyla ilgili ilk çabalarını gösterir. İsim ve fiilden oluşan, dil bilgisel çekim ekleri henüz kullanılmayan cümlecik döneminde, sözcüklerin cümle içindeki işlevleri önemlidir¹⁴. Örneğin; çocuk “anne çanta” diyerek “anne çantanı al” ya da “anne çantan yerde” anlamında kurabilir.

Telegrafik söz adı verilen bir yapı gösteren çocuğun dilini anlamak için, çocuğun hangi durumda ve amaçla bu sözü söylediğini bilmek gerekir. Bağlama bağımlı bu tür konuşmada, çocuğun çevresinde bulunan anne, baba, kardeşler onun zihnindeki bağlamı bildikleri için demek istediğini anlarlar¹⁵. Cümleler yetişkin konuşmasının kısaltılmış niteliğindedir. Çocuğun içinde bulunduğu durum ve vurgu şekli anlamı değerlendirmede önem taşır.

2.9. Üç veya Daha Fazla Sözcüklü Cümleler Dönemi

2 ve 3 yaş arasında daha uzun cümleler kurmaya başlayan çocuk, üç yaşına kadar geldiğinde dilin temel yapılarını öğrenir, kendisini iyi bir biçimde ifade eder. Özne, yüklem ve nesne arasındaki fonksiyonel ilişkileri anlar ve ifade eder. Zamanla sözcük ve cümle yapısındaki karmaşıklık artar ve genellikle bütün kültürlerde, dört yaş civarında, o dilin gramatik yapısını tamamen kazanmış olur. 3-4 yaşlar arasında çocukların bir çoğu kendi ana dillerinin temel yapılarını öğrenirler. Söz dizimi yapısı yetişkininkine benzer. Sözcük

¹⁴ Amsel, Eric ve Byrnes, P. James, Language, Literacy And Cognitive Development, London, 2002, s. 52.

¹⁵ Cüceloğlu, Doğan, İnsan ve Davranışı, İstanbul, 1999, s. 58.

dağarcığı 900 civarındadır. Geçmiş, şimdiki ve geniş zaman kullanımı görülür¹⁶. Bu yaştaki çocuk her şey hakkında konuşabilir. Dil, doğru ve kolay kullanılan bir araç durumuna gelmiştir.

2.10. Soru Cümlesinin Gelişimi

Sorma becerilerinin gelişimi oldukça ilginç bir düzen gösterir. Çocuklar aynı tür cevaplamayı öğreninceye kadar, bazı soruları sormayı öğrenemezler. Araştırmalar göstermiş ki 21 aylıktan sonra ki dönemde, sorulara verdikleri cevaplar incelenmiş ve öncelikle nerede, ne, kimin sorularına cevap verildiği; niçin, nasıl, ne zaman sorularına cevap vermeyi ise daha sonra öğrendikleri belirtilmiştir. Dört yaş dolaylarında çocuğun soruları birçok yardımcı fiil ve zamirlerle yetişkin biçimlerine benzer. Çocukların 2.5 yaş dolaylarında yetişkinle iletişimde bulunurken, yaşlılarıyla iletişimde bulunduğundan daha çok soru sorduğuna ilişkin bulgular vardır. Üç yaşlarında tekrarlama, uygun sorular sorma, iletişime devam etmeden önce konuşulanı dinleme ve konuşmada sıra bekleme gibi bazı iletişim becerilerini öğrenmişlerdir.¹⁷

3. DİL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dil gelişiminin başlangıcı, dil öncesi kavramlarla taklit edilen seslerin birleştirilmesiyle oluşur. Preyer'in görüşüne göre dil akli değil, akıl dili üretir. Çocuk dil yetisinden daha çok akıl ile dünyaya gelir. İnsanlar dili öğrenirler, çünkü düşünme yetenekleri vardır, dili öğrendikleri için düşünmezler. Preyer'in şaşırtan yorumu ise, erken konuşmaya başlayan çocukların daha az zeki olduklarını söylemesidir. Ona göre büyük beyin erken gelişmeye başlarsa, gelişimini erken tamamlar. Bu görüşünü destekler nitelikte cinsiyetler arası dil gelişimini farklı değerlendirmiştir. Kızların dili edinmesi, erkek çocuklara göre daha erken gerçekleşir, ancak mantıksal işlevleri ve soyutlama düzeyleri düşüktür. Buna karşılık erkek çocukları da duygusal işlevde kızlara göre geridirler¹⁸.

Dili kazanmanın normal olarak ilerlemesi için çocuğun dile maruz kalması gereken kritik bir dönem söz konusudur. Eğer bu dönem içinde, çocuk bir dille karşılaşmazsa muhtemelen

¹⁶ Dönmez, Necate Baykoç, ve Diğerleri, a.g.k., s. 84.

¹⁷ Dönmez, Necate B., Çocuklarda Dilin Kazanışı, Ya-pa 4. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ankara, 1986, s. 92.

¹⁸ Ağaçasapan, A., Dil Üzerine, Eskişehir, 2002, s. 101.

dili kazanması eksik ve yetersiz olacaktır ¹⁹. Sağlık, zeka, sosyo-ekonomik koşullar, cinsiyet, aile ilişkileri, konuşmaya teşvik gibi faktörler, çocuğun dil gelişimini etkilediğinden dil kullanım testi için oluşturulan anket soruları arasında yer almışlardır.

3.1. Öğrenme Ve Olgunlaşma

Genel olarak olgunlaşma ve öğrenmeyle ilgili öğeler, çocuğun ilk dil gelişiminde önemli rol oynarlar. Çocuğun dili akıcı bir şekilde kullanabilir hale gelmesi için olgunluk düzeyine gelmesi ve nitelikli bir öğrenme sürecinden geçmesi gerekir.

3.2 Sağlık

Şiddetli ve uzun hastalıklar, hastanede uzun süreli kalma, çocuğun konuşmasını bir ya da iki yıl etkileyebilir. Hastalık nedeniyle başkalarıyla haberleşmesinin kısıtlanması da onun konuşmasını geciktirir. Böyle durumlarda çocuk konuşmaya az teşvik edilir, kendini iyi hissetmez ve her istediği önceden yapılır ²⁰.

3.3. Zeka

Doğumda zihinsel yaşam, refleks aygıtının çalışmasına indirgenir. Zihinsel özümlemenin habercisi olan refleks çalışmaları, alışkanlıkların ve örgütlü algılamaların içine katılarak hızla karmaşık bir hal alır; çocuk, deneylerin yardımıyla yeni davranışların çıkış noktasındadır. Gerçekte zeka dilden çok önce; sözel işaretlerin kullanımını varsayan iç düşünceden de çok önce ortaya çıkar. Bu kullanılan nesnelere yönelen tümüyle pratik zekadır ve eylem şeması olarak algılamalardan ve örgütlü hareketlerden oluşan sözcüklerin ve kavramların yerine kullanılır ²¹. Zeka gelişiminin sonucu, “şeylerin” temsilini yapabildikçe nesnelere yerini semboller dizisi olan sözcükler, cümleler ve konuşma alır.

3.4. Sosyo-Ekonomik Koşullar

Dil gelişimindeki değişiklikler, sözcük dağarcığının sınırı, dilin doğru kullanılışı ve ifade etme becerisi, çocuk büyüdükçe gelişir. Çocuğun dil gelişiminde önemli rol oynayan çevre koşullarının yanı sıra, çocuğa okunan kitap sayısı, anne- babanın onunla meşgul olma derecesi ve oynadığı oyunların da rolü vardır. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin

¹⁹ Santrock, W. John, Life- Span Development, Sixth Edition, Chicago, 1997, s. 89.

²⁰ Yavuzer, H., a.g.k, s. 95.

²¹ Piaget, Jean, Çocukta Zihinsel Gelişim, İstanbul, 2000, s. 24.

iyi konuşmaya daha çok önem verdiklerinden, çocuklarına daha iyi model olurlar ve destek sağlarlar²².

3.5. Cinsiyet

Erkek çocukların cümleleri daha kısa ve daha çok yanlışlı, sözcük dağarcıkları ise daha kısırdır. McCarthy 'e göre ilk yıllarda cinsiyet farkı yoktur ve çocuklar anneleri örnek alarak hecelerler. Ancak bir süre sonra anneye, erkeklerde babayı örnek almaya başlarlar. Bu arada babanın işi gereği evden daha çok ayrı olması nedeniyle erkek çocuklar babalarını örnek almaya daha az olanak bulurlar²³.

3.6. Aile İlişkileri

Bakımevlerinde büyüyen çocuklar, aile içinde büyüyen çocuklara oranla daha çok ağlar, fakat daha az heceler. Bu çocukların daha geç konuşmayı öğrenmeleri göstermiştir ki, sıkı kişisel ilişkiler dil gelişiminde önemli bir etkidir²⁴.

3.7. Konuşmaya Teşvik

Kendileriyle konuşulan ve ilgi gösterilen çocuklar konuşmak için cesaretlenirler. Okulöncesi çocuğa kitap okunduğunda, televizyon seyretmesinde sınırlı olarak izin verildiğinde, masal kaseti dinletildiğinde ve oyun grupları içine sokulduğunda, çocuğun konuşmak için daha çok cesaretlendiği görülmüştür²⁵. Söylediği sözcük anlaşılmadığı veya komik görülüp güldüğü zaman kırıklık yaşayabilir. Burada dengeyi korumak çok önemlidir.

3.8. Oyun

Okulöncesi dönemdeki çocuk oyun çocuğu olduğu için bu yaşlardaki bir çocuğa herhangi bir şeyi kelimelerle anlatmaya, öğretmeye ve kavratmaya çalışmak mümkün değildir. Bu dönemde öğretilmek istenen şey, oyun içinde gösterilerek, yaptırılarak öğretilir, nesnel olarak kazandırılabilir. Oyun yöntemi nesnelere ilişkin işlevlerin kavratılmasını sağladığı gibi nesnel olmayan değer ölçülerinin kavratılmasında da etkilidir. Oyun mantık ve dil gelişimini etkiler, çocuğun kelime hazinesini geliştirir, düzgün cümle kurma alışkanlığı kazandırır.

²² Yavuzer, H., a.g.k., s. 95.

²³ Yavuzer, H., a.g.k., s. 95.

²⁴ Yavuzer, H., a.g.k., s. 96.

²⁵ Yavuzer, H., a.g.k., s. 96.

4. DİL VE KAVRAM GELİŞİMİ

Köknel'e göre (2003) kavram, düşünce süreci içinde genel ve soyut bir tasarımdır. İnsanoğlunun diğer canlılara göre üstünlüğü, düşünmesi, düşünceye dayalı tutumu, davranışı ve eylemidir. Düşüncenin doğru, gerçekçi ve sağlıklı olabilmesi için içerdiği kavramların anlamlarını bilmek gereklidir. Kavramlar, canlı ve cansız varlıkların, dünyanın, evrenin, bilişsel düzeyde yer alan iz düşümleridir. Nesnelerin birbirinden farklı niteliklerinin, özelliklerinin birleşip bütünleşmesinden oluşur. Bilişsel süreçlerde, kavramların genel ve yaygın örneklerinden, yani kavramın çekirdeğinden, kavramı oluşturan kaynaktan yararlanır. Basamak basamak inen bir düzen içinde yeni kavramlar, anlamayı anlatmayı, tanımayı sağlayan kavrama özgü, nitelik, özellik, temel anlam ve örnek doğru olarak anlaşılmasa ise sağlıklı düşünce süreci başlatılamaz²⁶.

Düşüncenin amaçları arasında olan bilgi aktarma, haber verme ve öneri üretme olgularının gerçekleşmesi için, kavramların, dilbilgisi ve mantık kuralları içinde birlikte kullanılması gerekir. Bu birliktelik düşüncenin, sözlü ya da yazılı anlatımı için gerekli olan cümleyi oluşturur. Buradan yola çıkarak tümdengelim yöntemiyle cümle, bir araç, düşüncenin ham maddesi ise kavramlardır denilebilir.

Psikoloji bilimi, kavramı, algıladığımız şeylerin içerdiklerini örgütleyerek yorumlamaya götüren öğrenilmiş tepki sistemleri olarak tanımlar. Bu tepki sistemleri yaşantı ve deneyimlerimizle çağrışimli bir sözcük ile belirtilen görülmeyen düşüncelerdir ve dış etkenlere ya da uyaranlara bağlı olmaksızın, eskiden edinilmiş bilgi ve deneyimlerimizi otomatik olarak yeni durumlarda kullanabilmemiz yoluyla davranışlarımızı etkiler²⁷.

Çocukta kavram oluşumu Piaget'e göre, büyüme içinde yavaş yavaş belli bir sıra dönemler halinde gelişir. Çocuktaki kavram gelişimini incelerken dil gelişimi kuramları bölümünde kısaca değinilen Piaget'nin gelişim dönemlerinin detaylandırılması gerekli görülmüştür.

²⁶ Köknel, Ö., Akıl İle Düşünce Gücü, İstanbul, 2003, s. 336.

²⁷ Koptagel-İlal, G., Tıpsal Psikoloji, İstanbul, 1982, s. 217.

4.1. Duyu-Hareket Dönemi

0-2 yaş dönemini içeren bu dönemde, bebekler bilgiyi çevreyle olan fiziksel yaşantıları yoluyla kazanırlar. Duyusal izlenimler ve motor etkinlikler ön plandadır; gerçek bir düşünce henüz yoktur. Şema oluşturmada kullanılan refleksler bilişsel gelişimin başlangıcını oluşturur.

Duyu-hareket dönemindeki çocuğun hafızasında, nesnelere devamı söz konusu değildir. 4-5 aylık bebekler, gözlerinin önünde kaybolan nesnelere takip edemezler. Bu dönemin sonuna doğru, kaybolan nesnelere ısrarla aramaya başlar.

Bloom'a göre, "nesne kavramının kazanımı, genelleme ve ayırt etme süreçlerini içermektedir. Çocuk önce nesnenin bir örneğini tanıyarak, örneğin kendi kaşığı. Sonra kendi kaşığını kaşıklar kategorisinin bir örneği olduğunu anlar ve son olarak da plastik kaşıklar ve metal kaşıklar gibi aynı sınıfın üyelerini ve çatal, bıçaklar gibi farklı sınıfları ayırt etmeyi öğrenir"²⁸.

Yine bu dönemde, gözlemsel öğrenme açısından önemli olan taklit yeteneğini geliştirir. Taklit, bir davranış örneğini ya da modelini takip ve kopya etme yeteneğidir. Çocuğun dağarcığında bulunan davranışlarla başlar²⁹.

10-12 aylarda neden ve sonuç ilişkisini anlama geliştikçe çocuğun hareketleri daha amaçlı olmaktadır. Amaçlarına ulaşmak için insanları kullanmakta, böylece nesnelere bağlı ilişkileri anlaması gelişmektedir. Piaget'ye göre, neden-sonuç ilişkisinin dil ile birleşmesi sözel muhakemenin temelini oluşturmaktadır. Çocuk daha sonra dili, nedenlerini ve sonuçlarını araştırmak ve bir hareketin diğeri üzerindeki etkisini önceden tahmin ederek problemleri çözmek için kullanmaktadır³⁰.

Nesne devamlılığı ve taklit yeteneğinin gelişmesi, bir sonraki dönemde gerçekleşecek olan sembolik düşünce için bir temel teşkil eder. Kısaca duyu-hareket döneminde, motor ve duyu etkinlikleri yoluyla bilgi edinilir, motor etkinliklerin koordinasyonu gelişir, duyu

²⁸ Dönmez, Necate B., ve Diğeri.,a.g.k., s. 54.

²⁹ Selçuk, Z., Gelişim ve Öğrenme, Ankara, 2000, s. 86.

³⁰ Dönmez, Necate B., ve Diğeri.,a.g.k., s. 57.

etkinliklerin koordinasyonu gelişir, nesne devamlılığı kazanılır, taklit yeteneği gelişir, konuşma ve sembolik düşünce başlar, karmaşık olmayan zihinsel düşünce başlar³¹.

4.2. İşlem Öncesi Dönem

2-6 yaş arası kapsayan bu dönemde, çocuğun eylemleri düşünceye dayalıdır ama yetişkinde görülen mantık gelişmemiştir. Bu dönemde nesnelere ilgili semboller gelişmektedir. En önemli sembol sistemlerinden biri de dildir. Nesnelere de zihinde canlandırabildiği için zaman ve mekan kısıtlaması yoktur. Bu dönemin sınırlılıkları arasında korunum ilkesi, benmerkezcilik, tersine dönebilirlik, odaklaşma, özelden özele akıl yürütme olguları söz konusudur³².

4.2.1. Korunum İlkesi

Çocuk, nesnelere görüntüsünün etkisi altında korunum ilkesi henüz gerçekleşmemiştir. Korunum, herhangi bir nesnenin şeklinin ya da uzayda değişik şekillerde yerleştirilmesinin etkisi altında kalmadan o nesnenin aynı kaldığını anlayabilmektedir ve Piaget, 6 yaşına kadar kazanılmadığını savunur³³.

4.2.2. Benmerkezcilik

Bu dönemde çocuklar benmerkezci bir düşünce yapısına sahiptirler. Benmerkezcilik, kişinin kendi bakış açısı ile başka bir bireyin bakış açısı arasındaki ayrım yapmamasıdır³⁴. 4-5 yaşındaki çocuklar görünüşle, gerçek arasındaki ayrımı anlayamamaktadırlar. Kolektif monolog, benmerkezciliğin başka bir biçimidir. Gruptaki her çocuk uğraştığı şeyle ilgili olarak diğerlerine bir şeyler söyler ama diğerleri tepki vermez, hep bir ağızdan konuştuklarından gerçek bir iletişim kuramazlar³⁵.

4.2.3. Tersine Dönebilirlik

4-5 yaşındaki çocuklar suyun buz, buzun su olmasını kavrayamazlar veya bardaktan silindire boşaltılan suyun bardağa konulması halinde suyun önceki düzeyine geleceğini düşünemezler çünkü tersine dönebilirlik kavramı henüz gelişmemiştir³⁶.

³¹ Selçuk, Z., a.g.k., s. 87.

³² Opler, K. Loraine and Gjerlow, Kris, Language And The Brain, Cambridge, 1999, s. 78.

³³ Santrock, W. J., Life-Span Development, Sixth Edition, Chicago, 1997, s. 162.

³⁴ Selçuk, Z., a.g.k., s. 91.

³⁵ Santrock, W., a.g.k. s. 162.

³⁶ Selçuk, Z., a.g.k., s. 92.

4.2.4. Odaklaşma

Odaklaşma, dikkati bir olayın ya da nesnenin diğer yönlerini dışarıda bırakarak yalnızca bir yönüne yoğunlaşma eğilimidir. Çocuğun silindirin boyu üzerine yoğunlaşması ve bardağın daha geniş olduğu için aynı miktarda alabileceğini düşünememesi odaklaşmaya örnek olabilir³⁷.

4.2.5. Özelden Özele Akıl Yürütme

Bu dönemde çocuk, tümdengelim veya tümevarım akıl yürütme biçimlerini kullanmayıp, iki özel durum arasında bağlantı kurarak akıl yürütür. Örneğin, kahvaltıda her gün yumurta yiyen çocuk, yumurta yemediği gün kendini kahvaltı yapmamış sayabilir³⁸.

4.3. Somut İşlemler Dönemi

Bu dönemde sembolik zihinsel faaliyetlerden gerçek zihinsel faaliyetlere geçilir. Sadece algıya dayalı değil akıl yürütmeye dayalı olarak ta sonuçlar çıkarılır. Somut olmayan nesne ve durumlar üzerinde akıl yürütemez. 7-8 yaşlarında sıralama yeteneği tam olarak kazanılır. Bu dönemde, nesnelerin yüzeysel özelliklerine bakmak yerine, mantıksal çıkarsamalar yapar, sayısal ilişkiler gelişir, korunum, tersine dönebilirlik, odaklaşma ile ilgili sınırlılıklar giderilir, benmerkezciliğin yerini sosyal davranış almaya başlar.

4.4. Soyut İşlemler Dönemi

Bu dönemdeki çocuklar mantıksal düşünme açısından yetişkin seviyesine ulaşırlar. Tümevarım ve tümdengelim yöntemleriyle düşünce yürütebilir, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde soyutlamalar yapabilir, soyut problemler sistematik olarak sınanabilir, ulaşılan sonuçlar hakkında genellemeler yapabilir³⁹.

³⁷ Santrock, W. J., a.g.k., s. 163.

³⁸ Selçuk, Z., a.g.k., s. 93.

³⁹ Selçuk, Z., a.g.k. s. 95.

5. DİL KAZANIMI VE KAVRAM OLUŞTURMA KURAMLARI

5.1.Dil Kazanımı İle İlgili Kuramlar

Dil gibi karmaşık bir sistemin kazanımında çeşitli görüşler öne sürülmektedir. Bunlardan bir kısmı dil gelişiminde kalıtımın, diğerleri de çevresel etkenlerin daha etkili olduğunu savunmaktadır. Dil gelişiminde kalıtımın daha etkili olduğunu savunan kuramcılar organizmanın, dili öğrenmek için biyolojik olarak daha önceden programlandığını ileri sürmüşlerdir. Kalıtımsal olan bu mekanizma ile çocuğun kendine göre gramer yapısı kazandığını açıklamaktadır.

Dil gelişiminde çevre etkisinin önemli olduğunu savunan kuramcılar ise, çocuğun dilinin operant şartlanma ile öğrendiklerini ve dili öğrenmede pekiştireçlerin önemli rolü olduğunu savunmaktadırlar. Çocuğun çıkardığı sesler veya sözcükler seçici olarak pekiştirilirse istenilen seslerin veya sözcüklerin öğretileneğini vurgulamaktadırlar. Çevresel görüşü destekleyenlerin bir teorisi de pekiştirmenin yanı sıra dilin kazanılmasında model alma veya taklidin etkili olduğudur. Çocuk ve onunla ilgilenen kişi veya kişilerin çocuğun söylediklerini doğru olarak tekrar ettiklerinde, doğru hem pekiştirilmiş olacak, hem de yapılan tekrarlamalarla çocuğun daha düzgün cümleler kurmasını sağlanacaktır.

5.1.1. Davranışçı Kuram

Davranışçı Kuram, dilin kazanımını, pekiştirme sonucu belirli davranışların ortaya çıkması şekline açıklamaktadır. Buna göre, bebek sesleri tekrar ederken gündelik dildeki kelimelere benzer sesler çıkardıklarında çevresi tarafından pekiştirilirler. Böylece bebek, çevresi tarafından pekiştirilen sesleri daha sık kullanır ve dil gelişir. Davranış bilimi açısından dil gelişimi gözlemlenebilir davranışların bir türüdür ve diğer davranış türlerinin yasaları dil davranışı için de geçerlidir. Tüm bu davranış türleri etki-tepki ilişkisi içinde değerlendirilir.

Davranışçı kuramın temsilcisi olarak Skinner, insan dilinin işlevsel analizini yapmıştır. Skinner'e göre "dil davranışı üç kategoriye ayrılır, Etki- tepki- pekiştireç. Belli etki-tepki ilişkisi doğuştan edinilmiştir, diğer etki- tepki ilişkileri bir etkiye, tepkinin farklı olaylarla zaman içinde güçlendirilmesiyle gelişirler. Etki- tepkiyi ne kadar sık pekiştireç takip ederse kurulan bu ilişkiler güçlü ve kalıcı olurlar. Organizmanın tutumu bazen koşullanmayı aşar ve

etki olmaksızın tepki verir”⁴⁰. Bu anlayışa göre çocuğun dil gelişimini incelemek isteyen, öncelikle çocuğun anne- babası arasındaki dilsel etki-tepki sürecini gözlemlemelidir. Bu süreç de hangi pekiştireçlerin kullanıldığı gözlemlendikten sonra, bunu sonucunda doğal etki-tepki ilişkisi ve içselleştirilmiş etki-tepki ilişkileri elde edilir. Bu görüşe göre dil öğrenmesinin temelinde pekiştirme, sönme ve genelleme gibi temel ilkeler yatar.

Organizmanın herhangi bir uyarana sonucunda bir davranışı edinmesi, tekrar ve pekiştirme olgusuyla doğru orantılıdır. Dolayısıyla istenilen davranışların sıklık kazandırılmasında uygun sayı ve nitelikte pekiştireç kullanmak gerekmektedir. Herhangi bir uyarana veya pekiştirme işlevinden yoksun bırakılan davranışlar kendiliğinden sönmektedir. Genelleme, bir uyarana karşı, koşullu bir davranış kazanıldığında, bu uyarana benzer uyarılara da aynı davranışın gösterilmesidir. Genelleme ilkesine göre davranışlar zihinsel olarak benzer uyarılara karşı gösterilen tepkilerdir. Bir duygu durumunun veya ona bağlı bir davranışın öğrenilmesi deneye belli sayıda benzer uyarının verilmesine bağlıdır. Bu işlem tersine çevrildiğinde, bir süre öğrenilmiş tepkilerle eleştirilen nötr uyarılar verilmediğinde davranışta kendiliğinden sönme gerçekleşir⁴¹.

Dil kazanımı ile ilgili ilk deneysel çalışmalar 19. yüzyılın ikinci yarısında William Trierry Preyer, Wilhelm Wundt ve Clara-William Stern ile başlamıştır. Preyer’in çalışma amacı dilin nasıl öğretileceği ile ilgilidir. Preyer’in görüşüne göre normal çocuklarda konuşma organları üç yaşla birlikte gelişimlerini tamamlanmaktadır. Aynı süre içinde sinir sistemi içinde yer alan diğer davranış mekanizmaları içinde geçerli olmaktadır. Preyer’e göre dil gelişimi ilk aylarda taklit ve tesadüfe dayanmaktadır. Çocuğun güçlü nefes alışverişlerinde farklı sesler çıkmaktadır. Bu seslerden bazıları çocuğun rahatsızlığını anlatmaktadır. Sonraları çocuk çevresini taklit etmeye başlar. Kulak ve beyin üzerinde etkili olan daha sık duyulan sesler taklit edilir. Çocuk, herhangi bir anlamla ilişkilendirmeden sesleri taklit etmeye çalışır. Bu taklit edilen sesler, dil öncesi ilk kavramlardır ve ilk amaçlı davranışların araçlarıdır.⁴². Taklit edilip edilmeyeceği ise çocuğun yeterli pekiştireç alıp almaması ile ilişkilidir.

Deneysel psikolojinin kurucusu olan Wunt ise dil kazanımını genetik olarak yerleşik bulunan düzenin olgunlaşması süreci olarak değil, bir öğrenme süreci olarak değerlendirir.

⁴⁰ Ağaçsapan, A., a.g.m., s. 99.

⁴¹ Aydın, A., Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, İstanbul, 2000, s. 191.

⁴² Ağaçsapan, A.,a.g.m., s. 100.

Wunt'a göre çocuk kendi gelişimi sürecinde dili üretmiyor, dil çevresi tarafından kendisine iletiliyor. Buna göre çocuğun sözcük üretimi çevresinin etkisinin yansımasıdır⁴³.

Stern çiftine göre dil gelişimi, çocuğun pasif değil yaratıcı taklidinin ürünüdür. Çocuğun dil gelişimi hem zekasının hem de duygusal gelişiminin koşulu ve sonucudur. Stern çiftine göre çocuk dilinin kendine has bir yapısının olması, yazılı formunun olmaması, zihinsel üretiminin ifadesi ve kendi içinde kapalı bir sistem olmasından dolayı diyalekt türündedir⁴⁴. Dilin kazanılması ile çocuğun diğer davranışları öğrenme arasında herhangi bir fark olmadığı söylenebilir. Çocuk diğer davranışları nasıl öğreniyorsa, dili de aynı öğrenme aşamaları aracılığıyla öğrenir. Tek fark, çocuğun çevresini hareketleri ile değil, sözlü ifade ile etkilemesidir.

Davranışçı kuramlara yapılan itirazlar daha çok ünlü dil bilimci Chomsky tarafından ortaya atılmıştır. Chomsky, öğrenmeye koşullanma modeli açısından bakan bütün yaklaşımların dili açıklamada yetersiz olduğunu savunmuştur. Dil davranışının karmaşık olay olduğunu, koşullama kuramı basit kas ve salgı davranışlarını temel aldığından dolayı basit davranışlar üzerine kurulmuş bir modelle açıklanamayacağını ifade etmiştir. Chomsky dili yaratıcı bir davranış olarak nitelendirdiği için, çocuk daha önce duymadığı cümleleri söyleyebilir ve yeni cümleleri ilk duyusunda anlar. Koşullama modeli, dil öğrenmesinin temelinde bulunsaydı, dildeki bu yaratıcılığın pekiştirme kavramı ile açıklanabilmesi gerekirdi. Çocuk, daha önce hiç söylemediği ve duymadığı bir cümleyi pekiştiremeyeceğine göre, dilde yaratıcılık Chomsky'e göre, pekiştirme ile açıklanamaz.

5.1.2.Psikolinguistik Kuram

Farklı kültürlerde yetişen çocukların benzer sesleri çıkarmalarının, aynı evde yetişen çocukların farklı zamanlarda konuşmaya başlamalarının, hiç işitemeyen çocukların özel eğitimle konuşmayı öğrenebilmelerinin sadece pekiştirme ve taklit kavramlarıyla açıklamak yetersiz kalmaktadır. Chomsky ve Lenneberg gibi dil bilimciler, dil gelişiminin biyolojik temellere dayandığını öne sürmektedirler. Ancak, çevresel koşulların dil gelişimi üzerindeki etkilerini de göz ardı etmemektedirler.

Dil gelişimini biyolojik ve psikolojik temellere bağlayan kuramlara “psikolinguistik kuramlar” adı verilmektedir. Dil ediminin ilk aşamasında karşılıklı paylaşımın ön planda

⁴³ Ağaçasapan, A., a.g.m. s. 101.

⁴⁴ Ellis, HC. ve Hunt, RR., Fundamentals of Cognitive Psychology, Oxford, s. 46.

olduğunu, çocuğun doğuştan itibaren yakınında bulunan kişiler ile doğrudan kurduğu ilişkiler ile paylaşımın kurallarını öğrendiğini ve bu iletişimsel ortamda büyüdüğü söylenebilir. Çocuk bu ilk aşamada sadece çevresinde bulunan nesnelere hakkında nasıl bir iletişimin söz konusu olduğunu anlamakta ve ilk sözcükleri anlayıp üretebilmektedir. Ama anlayıp ürettiklerinin henüz bir temsil özelliği bulunmamaktadır. Dil ediniminin ikinci aşaması bilişsel oluşum ile nitelendirilmektedir. Çocuk bu dönemde sözcüklerin temsili boyutunu kavramaya ve dilin anlamsal düzlemini geliştirmeye yönlendirmekte ve tutulup görülemeyen olay ve nesnelere de düşünüp kurgulamayı öğrenmektedir. Böylece çocuk, somut ortamdaki sembolik düzlem doğru geçmektedir.

Noam Chomsky, bu kuramın en önemli temsilcilerindendir. Psikolinguistik kuram, tüm insanların genetik olarak dil öğrenmeye programlanmış bir şekilde dünyaya geldiğini belirtir. Çevre koşulları ise çocuğun hangi dili, hangi sözcükleri kullanacağını belirler. Böylece çocuk, çevresinde konuşan olduğu sürece, çocuk konuşmayı öğrenecektir.

Chomsky'e göre "dil derin ve yüzeysel iki yapısı vardır. Derin yapı, yazılı ve sözlü biçimindeki bir cümlenin soyut anlamıyla ilgilidir ve konuşanın söylemek istediği anlamı, niyeti içerir. Yüzeysel yapı ise, cümlenin gramatik özellikleriyle ilgilidir, telaffuz edilen sözcükleri içerir. Çocuklar dil öğrenirken önce soyut olarak seslerin anlamlarını kavrarlar, daha sonra onları yüzeysel yapılar haline dönüştürürler, yani konuşurlar"⁴⁵. Bir şey konuşurken söylemek istediği temel niyete aşama aşama değişik gramatik kuralları uygular, sonuçta yüzeysel yapıya ulaşır. Çocuk dil öğrenirken sadece bir dizi kelimeyi değil, bu kelimeleri dizi haline getirmesine olanak veren gramer kurallarını da öğrenir.

5.1.3.Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramcılarının göre, dil öğreniminin başlıca unsurları kavram, düşünce, beceri ve tutumların kaynağı sosyal çevredir. Çocuğun belli bir duyuşsal özellik veya bilişsel yeterlik kazanması, içinde bulunduğu kültüre bağlıdır. Kavram ve olguları simgeler aracılığıyla taşıyan dil, aynı zamanda sosyal süzgeç ve yargı birimidir. Birçok değer yargısı, kültürün doğrudan yansıması olan dil yoluyla kazandırılır.

⁴⁵ Chomsky, N., Dil ve Zihin, Ankara, 2002, s. 174.

Sosyal öğrenme kuramına göre dil, anne-babanın model olması, çocuğun taklit etmesi, anne-babanın pekiştirmesi ve düzeltici geri bildirim vermesi yoluyla kazanılır. Sosyal etkileşimde, gözleme dayalı öğrenmenin önemi vurgulanır. Bu kurama göre, sadece dışsal uyarıcılardan etkilenilmediği gibi, yalnızca içsel etkilerle de yönlendirilmez. Dili öğrenme davranışı, çevresel değişkenler, bilişsel özellikler ve kişisel özelliklerin etkileşimi sonucu ortaya çıkar.

Vygotsky'e göre "dil otistik, egosantrik ve sosyal evrelerden geçerek gelişmiyor, tam tersi sosyal, egosantrik ve içselleşmiş dil gelişimi evrelerinden geçiyor." Ona göre "çocuğun dili sosyaldır, gelişimini tamamlaması ile bireyselleşir. Egosantrik dil, süreç olarak dil gelişiminde yer alıp kaybolmaz, tam tersi içselleşmiş dil olarak varlığını sürdürür. Çocuğun egosantrik dili ile içselleşmiş dili arasında bu sebeple yakın ilişki vardır. Egosantrik dil içselleşmiş dilin ilk evresidir ve egosantrik dil üç farklı görünümde: tekrarlar, tek kişilik monologlar ve kolektif monologlar. Çocuğun dil gelişimi, sosyal olandan bireysele doğrudur. Dışa dönük konuşmadan, içe dönük konuşmaya doğru gerçekleşen dönüşüm 3 ile 7 yaş arası döneme rastlar. Bu sürede oluşan içe dönük konuşma çocuğun düşünceleri haline gelir"⁴⁶. Vygotsky, çocuğun içe dönük konuşmasını sosyalleşme olarak görsede, Piaget bu konuşmaları çocuğun sosyal ve bilişsel olgunlaşma işaretleri olarak görür.

5.1.4. Bilişsel Öğrenme Kuramı

Dil gelişimini, kişilik ve zekanın gelişim ürünü olarak açıklayan bu kuramda çocuk, çevresini anlama çabasını sürekli bir biçimde sürdürür ve basitten başlayıp gittikçe karmaşıklaşan bir zihinsel düzen geliştirerek, çevresine uyum sağlamayı becerir. Bebek, bu keşif yolculuğunda doğuştan getirdiği duyuşsal ve hareketsel yeteneklerini kullanır.

Duyuşsal-hareketsel dönem olarak adlandırılan 0-2 yaş döneminde, çocuk dokunma gibi basit duyuşsal verilerden, tutma ve emme gibi basit hareketlerden başlayıp, süreç içerisinde çevresini anlayabilecek bir sistem geliştirmeye başlar. Önceleri bebek için nesne ancak kendi görsel alanı içinde var iken, bir yaşına doğru nesnelere değişmezliğini keşfederek bilişsel gelişim aşamalarından birini başarır. İki yaşına doğru bebek, dış nesne ile olayların iç temsilcilerini geliştirmeye başlar. Nesnelere sürekli olduğunu ve göz önünden kaldırılınca bile var olmaya devam ettiklerini anlayan çocuk, be nesneyi bir süreçle temsil etmeye başlar.

⁴⁶ Ağaçasapan, A.a.g.m., s. 104.

Böyle bir iç temsil süreci, kavram ve dil gelişiminin başlangıcını oluşturur. İç temsil sayesinde çocuk, orada bulunmayan bir nesneyi veya olayı temsil etme, kavrama yeteneğine sahip olur. Değişikliklerin olabilmesi için çocuğun çevreyle etkileşim içinde olması gerekir. Piaget'e göre olgunlaşma, çocuğun sinir sistemini geliştirerek, onun daha karmaşık algılamalar yapabilecek bir düzeye gelmesini sağlarken, çocuğun çevresiyle duyuşsal ve hareketşel etkileşim yapması bilişşel gelişimin temelinde yatan öğrenme deneyimlerini oluşturur⁴⁷.

2-5 yaş arası işlem öncesi denilen bu dönemde, daha önce kazanılan iç temsil süreçleri daha karmaşık ve çok yönlü olmaya başlar. Çocuk bu dönemde kelime kullanmaya ve ilkel bir düzeyde ilk olarak bir sembol ile bu sembolün temsil ettiğı nesne arasındaki ilişkiyi anlamaya başlar. Çocuk iç temsilden yani kelime, kavram ve sembollerin verdiğı zenginlikten faydalanarak oyunlarına yeni zenginlikler getirir, taklit oyunları oynamaya başlar. Bu sembolik, hayali oyunlar sayesinde gerçek yaşama hazırlanmaya başlar.

Bu dönemde nesnelere kategorilere göre ayırmayı öğrenmesi, nesnenin değışmezliğı aşaması gerçekleştiğinden sonra oluşur. 5 yaşına geldiğinde, bir nesneyi ayrı, bağımsız bir nesne olarak değıl, o nesnenin ifade ettiğı sınıfın bir temsilcisi olarak görür. Çocuk, soyutlama ve genelleme adımını gerçekleştirmiştir⁴⁸.

Dil gelişimi ile çocuğun semboller kullanmaya başlaması aynı döneme rastlamaktadır. Kelimeler birer sembol olduklarına göre, sembolik düşüncenin temelinde dil gelişiminin olduğı düşüncesine Piaget karşı çıkar. Piaget'e göre, "sembollerin temelinde kelime yatmaz, kelimelerin temelinde sembol kullanma yatar, dil gelişimi, çocuğun bilişşel gelişiminin belli bir aşamaya ulaşmasının doğıal sonucudur. Bilişşel gelişimin temelinde dil gelişimi değıl, dil gelişiminin temelinde bilişşel gelişim yatar"⁴⁹.

⁴⁷ Cüceloğlu, D., a.g.k., s. 347.

⁴⁸ Cüceloğlu, D., a.g.k., s. 348.

⁴⁹ Cüceloğlu, D., a.g.k., s. 349.

5.2. Kavram Oluşturma Kuramları

Yaşantılarımıza anlam kazandıran kavramlar sayesinde her yeni yaşantı için yeni kavramlar oluşturmayız. Daha önce oluşmuş olan kavramlara göre hareket eder, yeni nesneyi ya da olayı uygun kategoriye yerleştiririz. Kavramları oluşturma aşamasında farklı görüşler vardır: Çağrışımsal Kuram, Hipotez Oluşturma, Kurallar Oluşturma ve Prototipler⁵⁰.

5.2.1. Çağrışımsal Kuram

Bir nesne ya da olay belirli bir grubun adıyla çağrışım kurmaya başlar ve bu grubun adı iletişim kurmada faydalı olduğu sürece kullanılmaya devam eder. Böylece nesne ile kavram arasında çağrışım kurulur. Kurulan kavram iletişim kurmakta etkin değilse, daha önceden kavramla nesne arasında kurulan çağrışım söner. Bu yaklaşıma göre, uzun bir zaman süresi içinde yapılan deneme ve yanılmalar kavramlarla, o kavramın içine giren örneklerin birbiriyle bağ kurmasına yol açar. Bu görüşün psikologlar arasında pek taraf bulmamasının sebebi, aynı dil öğreniminde olduğu gibi kavram öğreniminde yaratıcı bir süreç olması ve kişilerin faal olarak kavram oluşturmaya girmeleridir⁵¹.

5.2.2. Hipotez Oluşturma

Kavram geliştirirken bireylerin son derece faal olduklarını ve değişik hipotezler geliştirerek bu hipotezleri sürekli test ettikleri ileri sürülmüştür. Bir problem çözümü üzerinde çalışan bilim adamı gibi, kavram geliştiren kişi sürekli hipotezler geliştirir ve kurduğu bu hipotezleri sürekli deneyerek, deneyiminin sonucuna göre ya kabul eder ya da reddederek yeni bir hipotez kurmaya ynelir⁵².

5.2.3. Kurallar Oluşturma

Rosch 'a göre kavramların temelinde bazı tanımlayıcı kurallar yatar ve kavram öğrenimi gerçekte bu kuralların geliştirilmesinden başka bir Şey değildir. Araştırmacılar özellikle işlevsel kavramların böyle kurallarla tanımlandığına işaret ederler. Örneğin bardak kavramı

⁵⁰ Cüceloğlu, D.a.g.k., s. 218.

⁵¹ Cüceloğlu, D.,a.g.k., s. 219.

⁵² Cüceloğlu, D., a.g.k., s. 219.

işlevi ve biçimiyle tanımlanır. Bu kural bilinince bütün bardaklar tanımlanabilir. Karmaşık kuralları olan kavramların öğrenilmesi, basit kuralları olan kavramlara göre daha zordur⁵³.

5.2.4. Prototipler

Rosch, kavram öğreniminin belirli bir soyutlama süreci içerdiğini öne sürer. Her kavramın soyutlanmış bir model yapısı vardır ve bu yapıya prototip adı verilir. Rosch'a göre, bir nesneyi temsil eden zihinsel bir model yada prototip oluşturuyor ve sonra düşünürken kullanıyoruz. Örneğin köpek kavramı; hiçbir köpek birbirinin tıpatıp aynısı değildir. Ancak bizim zihnimizde tipik bir köpeğin nasıl olacağına dair model şema vardır. Yeni bir nesnenin örneğin köpek olup olmadığına karar veririz⁵⁴. Palmer, temelde kavram öğreniminin bu prototipleri geliştirme sürecine dayandığını savunur⁵⁵.

6. DİL VE DÜŞÜNCE

Düşüncenin inşa edilmesindeki tuğlalardan biridir dil. Modern çağ felsefesinin kurucusu olan Descartes “cogito ergo sum” sözüyle yani “düşünüyorum öyleyse varım” derken insanın düşünen bir varlık olduğunu söyleyerek bu ünlü sözüyle tarihte yer almıştır. Dildeki birçok sözcük, düşünmenin yapıtaşları olan kavramlardır. Sözcükleri cümleler içinde bir araya getirerek kavramları, karmaşık düşünceler ve fikirler oluşturacak şekilde birbirine bağlayarak, nasıl düşüneceğimizi ve hakkında düşüneceğimiz malzeme yelpazesi de belirlenir⁵⁶.

Düşünce, nesnelere yerine onların simgelerini kullanarak yapılan bilişsel bir işlev ve sorunlara çözüm arama biçimidir. Düşüncede soyutlama, karşılaştırma, kavramlar oluşturma, yargılama, sonuç çıkarma süreçleri vardır. Dilsel sembollere ve kavramlara hakim olma düzeyi, bireyin düşünme kapasitesini içerik ve biçim açısından etkilemektedir. Düşünce ruhsal yaşamın en üst düzeyinde oluşan bilişsel bir işlevdir. Bilgi sınırlarının genişlemesi, derinleşmesi, zihinsel çalışma ürünlerinin düzenlenmesi ve geleceğe yönelik tasarımlarda bulunma olanağını kazanılması, düşünce ürünüdür.

Çağdaş psikoloji öğretileri, düşüncenin başlangıcını, kökenini insan, doğa, kültür, toplum iletişimi ve etkileşimi içinde, canlı, etkin, hareketli bir süreç olarak ele almışlardır. Bu

⁵³ Cüceloğlu, D., a.g.k., s. 219.

⁵⁴ Morris, G.C., a.g.k., s. 287.

⁵⁵ Cüceloğlu, D., a.g.k., s. 221.

⁵⁶ Morris, G.C., a.g.k., s. 289.

nedenle, düşünce süreci doğuştan gelen, sonradan kazanılan davranış kalıplarından, imgelerden, izlerden oluşmaz ya da oluşamaz. Cümle içinde yer alan, kavramları birleştirip bütünleştiren sözcükler, düşüncenin başlangıcını, ilk adımını oluşturur. İlk adım atıldıktan sonra, cümleleri bir araya getirerek yapılan birleştirmeler, bütünleştirmeler düşünce yolunda yürümeyi sağlar⁵⁷.

Düşünce süreci içinde yapılan iç gözlemler düşüncenin biçimini, bu biçimi oluşturan imgeleri ve bunların eylem geçirilmesine ilişkin bilgiyi sağlar. Düşüncenin süreci içinde önce sözcükler, cümleler seçilir, biçimlendirilir. Bunlar görsel ya da işitsel olarak canlandırılır, imgelenir. Özellikle görsel canlandırma, imgeleme, ön planda rol oynar. Buna *imgesel düşünce* denir. Bu aşamadan sonra düşünce sözlü ya da yazılı olarak eyleme dönüşür, anlatım kazanır. Düşüncenin son aşaması ise eyleme dönüştürmedir⁵⁸.

Düşünce sürecinde kullanılan diğer bir yöntem ise *göz önüne getirme* veya *görsel düşüncedir*. Genellikle düşünce süreci, kavramların göz önüne getirilmesi yani kavramların görüntüsü ile başlar. Bellekte depolanıp saklanan görsel kavramlar ya da onların parçaları, göz önüne getirilir. Bilişsel düzeyde yürütülen işlevler sonucuna düşüncenin içeriği belirlenir⁵⁹.

Piaget'e göre düşüncenin doğuşu, dil ve toplumsallaşmanın etkisiyle başlar. Dil, çocuğa kendi deneyimlerini anlatmaya izin verirken, ona geçmişi yeniden kurma olanağı da sağlar. Çocuk, yavaş yavaş keşfettiği ve oluşturduğu yeni gerçeklere hemen uymak yerine, kendi benmerkezcil özümlemesiyle, toplumsallaşmasında olduğu gibi düşüncesinin ilk adımlarını belirler. 2 ile 7 yaşları arasında önce, *kendisine mal etme* ya da *saf özümlemeyle düşünce* yer alır. Buna göre, benmerkezcilik tüm nesnellliğini reddeder. Daha sonraki aşama ise düşüncenin başkalarına ve gerçekliğe uyumudur, böylece mantıksal düşünceyi hazırlar⁶⁰. Benmerkezcilik düşünce kendini simgesel oyunda gösterir. Bu simgesel oyunlar düşüncenin gerçek bir etkinliğini oluştururlar. Simgesel oyun, çocuğun gerçeğe boyun eğme çabası değildir, ben'in gerçeği bozulmuş olarak özümlemesidir⁶¹.

⁵⁷ Köknel, Ö., a.g.k., s. 366.

⁵⁸ Köknel, Ö., a.g.k., s. 367

⁵⁹ Köknel, Ö., a.g.k., s. 367

⁶⁰ Piaget, J., a.g.k., s. 30.

⁶¹ Piaget, Jean, a.g.k., s. 25.

Vygotsky, içsel konuşmalar, benmerkezci konuşmalar ve çocukların monologlarından yola çıkarak dil ve düşünce arasındaki ilişkinin daha karmaşık bir süreç olduğunu vurgular. Çocuğun ilk iki yılında dil ve düşünce birbirinden bağımsız fakat etkileşim içinde, zamanla da birbirine bağımlı hale geldiğini belirtir⁶².

Dil bilimci Edward Sapir ve Lee Whorf, dilin düşünce süreçlerinin yapısında belirleyici olduğunu, belleğimizi ve dünyayı algılama biçimimizi önemli ölçüde etkilediğini öne sürer. Bir kişinin konuştuğu dilin türü, o kişinin düşüncesinin içeriğini ve biçimini belirler. Düşünce ancak belirli bir dil ortamında oluşabilir, dil düşünceden ayrı düşünülemez. Whorf, her dil yapısının farklı dünya görüşünü dile getirdiğini savunur⁶³.

Wilensky, Philips ve Arul'e göre, "bütün sorunlar için ön yaşantılardan elde edinilen yapılandırılmış bilgilerle çözülecek olsaydı, insanın düşünmesine gerek kalmazdı". O zaman düşünme, bilgiyi iletme süreci olarak kavramlaştırılabilir. Bilgiyi işleme süreci ise çevresel uyarıcılara yapılan ve önemli ölçüde içsel varoluşumuzdan kaynaklanan spesifik tepkilerden oluşmaktadır. Buna göre düşünme, içsel konuşma olgusu ile de açıklanabilir. Aklımızdan geçen bir kavram, başka bir sözel davranım için yönlendirici olur ve böylece aşamalı bir biçimde yeni kavramlara ulaşırız. Bu yolla kurulan denenceler problem durumuna uygulanarak geçerliliği test edilir. Deneme başarılı olursa, bu deneyim aracılığıyla doğrulanan bilgiler, belleğe depolanarak yeni problemlerle karşılaşıldığında tekrar kullanılır⁶⁴.

Diğer taraftan düşünce, öğrenilmiş davranışlara göre de şekillenen bir süreçtir, yani daha önce defalarca gerçekleştirilmiş bir davranışın, zihinde kümelenmiş fotoğrafsı imgelerini geri çağırmaya bağlıdır. Düşünce, kurulun, denence, test etme, bilgiyi işleme, fotoğrafsı imgeler gibi bir dizi faktörün etkileşimine de bağlıdır ve her koşulda dile dayalı bir süreçtir. Dilsel sembollere ve kavramlara hakim olma düzeyi, bireyin düşünme kapasitesini içerik ve biçim açısından etkilemektedir⁶⁵.

Çocuk, konuşmaya başladıktan sonra neredeyse hemen, arzu ettiği nesnelere "nerede" bulunduğunu ve bilinmeyen şeylerin adını öğrenmek için "bu nedir?" soru bombardımına

⁶² Frawley, W., Language And The Unification Of The Social And Computational Mind, Combridge, 1997, s. 156.

⁶³ Ağaçsapan, A., a.g.m., s. 105.

⁶⁴ Aydın, A., a.g.k., s. 129.

⁶⁵ Aydın, A., a.g.k., s. 129.

geçer. 3 yaşından sonra önce başlayan, 7 yaşına doğru çoğalan ünlü “niçin?” soruları vardır. Çocuk bir sünger misali, öğrenmeye, kavramaya düşünmeye ve yeniden yeni düşünceler türetmeye yelken açmıştır. Bu dönemlerde önemli olan rüzgarı bulabilmek ve çocuğun yolculuğuna fırsat verip onu işlemektir.

Berlin ve Kay, bir toplum ne kadar karmaşıkça dilin de o kadar çok terime sahip olduğunu saptamıştır. Deneyim dili biçimlendirir ve dil de izleyen deneyimi etkiler. İnsanlar adlandırılmayanlar hakkında da düşünebildikleri için, düşünceler dildeki sözcüklerle sınırlı değildir⁶⁶. Bu durumda çocukların deneyimlerini ne kadar arttırılırsa, onlara ne kadar fazla uyarıcı sunulursa, düşüncelerini zenginleştirerek, dil becerilerini de geliştirilir.

7.DİLİN YAPI TAŞLARI

Karmaşık ve sembolik bir iletişim aracı olan dilin yapısı incelendiğinde, her dilin evrensel ses birimlerine dayandığı görülür.

Ses bilgisi (fonetik), insan dilinin somut ses olgularıyla ilgilidir. Sesler konuşmanın ya da sözlü iletişimin aracıdır. Nasıl üretildikleri, hangi ses ve konuşma organı sayesinde üretildikleri, akustik değerlerinin ne olduğu gibi sorular ses bilgisi alanında araştırılır. Sesbilgisi sözü inceler ve kuralları saptamaz, sadece var olan sesleri somut özellikleri ile saptar. Bu sesleri, dil sistemi içindeki görevleri açısından inceleyen alan ise *sesbilimidir (fonoloji)*⁶⁷.

Fonoloji, konuşma seslerinin nesnel niteliği ile ilgilenmek yerine, biçimsel özelliklerin çok ötesine giderek karşılıklı anlaşmada seslerin anlam aktarma işlevleri ile ilgilenir. Konuşma seslerinin dilsel öğeler olarak herhangi bir dildeki dağılımı, sınırlılıkları, işlevleri, davranışları ve düzenlenişleri ile ilgilenerek, kullanımlarına ilişkin kuralları belirler. Kişinin, konuşmak istediği dil sistemi içinde seslerin anlamları değiştirebilme özellikleri ve bu anlamların sözce içindeki dizilişine ilişkin kurallar hakkındaki bilgi ile de ilgilenmektedir⁶⁸.

⁶⁶ Morris, G.C., a.g.k., s. 301.

⁶⁷ Cüceloğlu, D.,a.g.k., s. 203.

⁶⁸ Kerem, Aktan E., Okulöncesi Dönem Çocuklarında Okuma Gelişimi ve Okumaya Hazırlık Programının Etkisinin Değerlendirilmesi, İstanbul, s. 61.

Belirli bir yapısı olan dilin, bir anlam farkı getiren ses birimine *fonem (phonem)* denir. Her dil fonem adı verilen temel ses birimlerinden oluşur. Türkçe’de 8 sesli ve 21 sessiz olmak üzere 29 fonem vardır. Örneğin Türkçe’de a,e,i,o vb. sesli fonem, p,s,l,n vb. sessiz fonemdir. Tek başlarına ele alındığında anlamsız olan fonemler, bir araya gelerek sözcükleri oluştururlar. Bu en küçük anlamlı dil birimlerine *morfem(morpheme)* denir. Morfemler fonemlerin belli kurallara göre bir araya gelmesinden oluşur ve insan bilişinde anahtar rol oynar. Morfemler birleşerek karmaşık sözcükleri, sözcükler de birleşerek daha karmaşık olan söz gruplarını ve cümleleri oluşturur⁶⁹. Bağımsız olarak kullanılabilen en küçük morfemler (isimler, sıfatlar, fiiller, zarflar vb.) ve bağımlı morfemler (ekler) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örneğin, çocuklar sözcüğü iki morfemden oluşmaktadır; bağımsız morfem çocuk ve çoğunluk ifade eden bağımlı morfemler.

Anlamı olmayan ancak farklı bir işlevi olan konuşma zincirinin birimine sesbirim denir. Dilde biçimbirim ya da sözlükbirim oluşturmada kullanılan her türlü sesi belirtir. Sesbilim düzleminde en küçük ayırt edici birim sesbirimlerdir. Sesbirimler, anlam taşımayan sesbilimsel ayrımların listesini verir. Sesbirim, bir seslemde, sözlükbirimde ya da biçimbirimde bulunan sesbirimciklerden oluşur⁷⁰.

Biçimbirimler, biçimsel sınıflar ve alt-sınıfların dökümünü sağlamaya olanak verir. Ad çekim ekleri, çoğulluk eki ve eylem çekim ekleri Türkçedeki biçimbirimlerdir. Çekimsel ve türetimsel biçimbirim olarak iki türden biçimbirim vardır. Bir sözcük, anlam yüklenen, az çok birbirine sıkı sıkı bağlı bir ya da daha fazla biçimbirimden (morfem) oluşan, ses değeri taşıyan dil birimidir. Sözcükler, bir kök ve ona bağlı bir ya da daha fazla ekten oluşabilir. Sözcükler bir araya gelerek sözcük öbekleri, cümlecik ve cümleleri meydana getirirler. Sözcükle ilgili dil bilgisi kitaplarında çok farklı tanımlamalar vardır. “İki ucuna birer boşluk vererek yazılan dil birimi” gibi⁷¹.

Sözcük türleri içinde en önemlileri ad ve eylemlerdir. Jean Deny, Türkçe'deki sözcük türlerini ad, eylem ve ilgeç olmak üzere üçe ayırır. Bu temel ayırım Türkçe için genelde kabul gören bir anlayışı gösterir. Çünkü, dilin anlatım yapısının temelinde yapılan bir iş vardır, bir de işi yapan kişi bulunur. Ad işi yapanı, eylem işin yapılışını bildirir. Öteki sözcük türleri ise

⁶⁹ Morris, G.C.a.g.k., s. 283.

⁷⁰ Günay, V. D., Sözcükbilimine Giriş, İstanbul, 2007, s. 101.

⁷¹ Uzun, N. E., Dilbilgisinin Temel Kavramları, Ankara, 1998, s. 104.

yalnızca ad ve eylemin anlamlarını tamamlar. Türkçe'de sözcük türleri birbirinden kesin çizgilerle ayrılmaz. Aynı sözcük ad, sıfat, belirteç, ünlem gibi görevleri üstlendiği için sözcük türlerini sınıflandırmak zordur. Bu konuda en geçerli ve kolay çözüm, sözcüklerin cümle içerisindeki anlam ve işlevlerine bakmaktır. Bu nedenle, bir sözcük bir sözcük türünde dondurulmamalı, cümle içerisindeki anlam ve işleyişe göre değerlendirilmelidir⁷².

Geleneksel dilbilgisinde, anlam açısından eksiksiz sayılan, bir kesinti ya da durakla sınırlanan sözdür. Cümle teriminde, çeşitli kuram ve anlayışlara göre değişen içerikler vardır. Türkçe'de cümleler yüklemelerine göre ad cümlesi ve eylem cümlesi olmak üzere ikiye ayrılır; yapılarına göre ise yalın ve birleşik cümle olarak ayırt edilirler. Kuruluş bakımından; düz, devrik cümle; içerik bakımından ise; olumlu, olumsuz, soru, emir, ünlem ve dilek cümleleri vardır⁷³.

Dilin genel olarak yapısını ve işleyiş biçimini yöneten kuralların tümüne o dilin *dilbilgisi* (*gramer*) denir. Türkçe dilbilgisi, fonemlerin nasıl bir araya gelerek morfepleri oluşturduğunu tanımladığı gibi, morfeplerin bir araya gelerek kelimeleri kelimelerinde bir araya gelerek aşama aşama önce tümleş, sonra cümlecik ve en son cümle oluşturmasını tanımlar. Chomsky, dilbilgisi analizinde yalnızca yapıyı değil, konuşanın niyetini de göz önüne almak gerektiğini söylemiştir. Dilin *derin yapısı* (*deep structure*), konuşanın söylemek istediği anlamı, onun niyetini bulundurur. Dinleyen kişinin duyduğu kelimeler dizisi dilin *yüzeysel yapısını* (*surface structure*) oluşturur⁷⁴. Dilbilgisi kuralları konuşulanların ve dinleyicilerin yüzey yapıdan derin yapıya kolayca geçmelerini sağlar. Chomsky buna *dönüşümlü gramer* (*transformational grammar*) demektedir. Bu dönüşümü gerçekleştirmek için *anlambilim* (*semantics*) ve *söz diziminden* (*syntax*) yararlanır. Anlambilim, morfeplere nasıl anlam yüklediğimizi tanımlar, söz dizimi ise, dilbilgisi açısından doğru cümleler kurabilmek için sözcüklerin ne şekilde bir araya gelmesi gerektiğini belirleyen kurallar sistemidir⁷⁵.

⁷² Hengirmen, M., Ses Bilimi ve Diksiyon, Ankara, 2005, s. 145.

⁷³ Vardar, B., XX. Yüzyıl Dilbilimi, Ankara, 1983, s. 118.

⁷⁴ Cüceloğlu, D.a.g.k., s. 206.

⁷⁵ Morris, G.C.a.g.k., s. 284.

8. KADINLARIN ÇALIŞMASININ AİLE İÇİ YAŞAM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Kadınların ücretli olarak çalışma yaşamında yer almalarıyla birlikte aile yaşamında bir takım değişiklikler meydana gelmektedir. Sanayi toplumunda öncelikle çift- gelirli, ileri sanayi toplumuna doğru da çift- kariyerli aileler karşımıza çıkmaktadır. Bu ailelerde ise kadınlar bir yandan geleneksel ev kadını, eş ve annelik rolünü, diğer yandan ise iş rolünü yürütmek durumundadır. Sonucunda hem ev kadınının kendisi hem de eşi ve çocukları bu durumdan etkilenmektedir. Bu etkiler bazen olumlu bazen ise olumsuz yönleriyle dikkati çekmektedir. Etki alanları genel olarak dört grupta incelenebilir.

8.1. Aile İçi Roller Üzerinde Etkileri

Kadının ücretli çalışması, kadın için ekonomik özgürlük anlamı taşıdığından, onun ailedeki ve toplumdaki rolünü değiştirmektedir. Gerçekten yüzyıllar boyu kadın eviyle, özel yaşamıyla sınırlanmış, üretimden uzak kaldığı gibi, ekonomik yönden erkeğe tümüyle bağımlı bir ilişki içinde olmuştur. Kadın- erkek arasındaki bu işbölümü toplumsal rol bölüşümü anlamını taşımaktadır. Erkek kendisine verilen bu rolle ekonomik olarak üretken olmakla ve toplumsal değer kazanmaktadır. Kadın ise hem erkeğe bağımlı olmakla, hem de yaptığı işin ekonomik bir değeri olmadığından “toplumsal değersizliğe” itilmektedir¹.

Bir görüşe göre, kadının üretimle olan bağı şu şekilde işlemektedir; aileler modern toplumda üretim birimleridir ve daha önemlisi evsel emek, ücretli emeğin ürettiği benzer ürünleri üretir. Ev içindeki yaratılan ve kullanılan emek sayesinde, ekonomiye ücretli emek sunacak insanlar meydana gelir ve üreticilerin gücünü ayakta tutmak ve bir kuşak sonra gelecek emek gücünün sahiplerini yetiştirerek onlara kendilerinin de üretken olabilmelerini sağlayacak yetenek, bilgi ve değerleri aktarmaktır. Diğer bir anlatımla kadın dolaylı olarak üretim süreci içinde yer almaktadır. Ayrıca aile, dışarıda çalışan eşi çalışma hayatının psikolojik yıpratmalara karşı koruma işlevi görmektedir. Dışarıda çalışan eşten kasıt ise, erkektir. Hatta ülkemizde “her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır” sözü, kadının erkeğe olan desteğini ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

¹ Koray, M., Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri, İzmir, 1993.

Kadının çalışmadığı ailelerde, erkek para kazanma işlevini, kadınsa ev bakımcılığı (ev işleri, çocuk ve yaşlıların bakımı vb.) işlevini üstlenmiş durumdadır². Dolayısıyla cinsiyet temelinde işbölümü söz konusudur. Bu yapılanmaya göre, “baba-koca”, ailenin beslenme, barınma gereksinimlerini karşılayıp, aile üyelerinin dış çevreyle bağlantılarını kurarak ailenin toplumsal fizik bütünlüğünü sürdürür. “Anne-kadın” da aile içi ilişkilerinin düzgün akmasına çalışır, aile üyelerine duygusal destek sağlar, ailenin bir arada çatışmadan yaşamını sürdürmesi için gerekenleri yapar³. Ancak bu yapı, kadınların çalışmasıyla birlikte değişmeye başlamıştır. Değişim süreci hem kadının hem de erkeğin ev içindeki rolünü değiştirmiştir.

Kadınların ve erkeklerin aile içindeki geleneksel rolleri çalışma yaşamına girmeleriyle birlikte şu şekilde değişime uğramaktadır. Kadının çalışması ile ortak gelire katkısı önemli ölçüde artmakta, erkeğin katkısı ise göreceli olarak azalmaktadır. Erkeğin ev bakımına katılımını özellikle eğitim düzeyi yüksek olan grupta artmaktadır. Yine ilgili literatür erkeğin, ev bakımına katılımının, kadının iş yaşamına katılımının çok gerisinde kaldığını ve geleneksel kadın-erkek rollerindeki değişikliklere karşın, hala erkeğin para kazanma, kadının ise ev bakımcısı rolünde algılandığını ortaya koymaktadır⁴. Kısaca, iş bölümündeki geleneksel model bir dereceye kadar cinsiyet eşitliğine dayanan bir görünüm kazanmaya başlasa da, bu değişim sürecinde erkek rolünün kadın rolüne oranla daha yavaş değişmesi sorun yaratmaktadır. Kadınlar aileyi geçindirme yükümlülüğünü eşiyile paylaşmakta, fakat eşler benzer paylaşımı ev işlerine yönelik olarak gerçekleştirememektedirler. Kocanın ev işlerinde eşine yardımı, kadının ev işleriyle ilgili iş yükünü bir miktar hafifletse de kadın ve kocanın ev işlerinin yürütülmesi açısından taşıdıkları yük daima göreceli olarak kadının üzerinde daha çok kalmıştır. Yavaş ta olsa evdeki rollerin değişmeye başlaması erkekler tarafından pek kolay kabullenilmemektedir.

Yalnız Türkiye’de yaşayanlar değil, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın da aynı tepkiyi verdiğini görmekteyiz. Nitekim İsveç’e göç eden aileler üzerinde yapılan bir araştırmada kadınların çalışmasıyla, ev içindeki cinsiyete göre işbölümünde kaçınılmaz olarak yaşanan göreceli eşitlikçi durum, gerek kadınlar ve gerekse erkekler için olağanüstü

² Olcay, İ., “Değişen Dünyada Değişen Aile İçi Roller”, Kadın Araştırmaları Dergisi, S.1, 1993, s.62.

³ Onaran, O.,Büker, S. ve Bir, A., Eskişehir’de Erkek Rol ve Tutumlarına İlişkin Alan Araştırması, A.Ü. İletişim Bilimleri Fakültesi Yay.,Eskişehir, 1998, s.12.

⁴ Olcay, İ.,a.g.m, s. 62.

koşulların yarattığı “olağanüstü hal” olarak kabul edilmektedir⁵. Erkeğin çalışma yaşamına yönelik sosyalleşmesi, kadının aileye dönük sosyalleşmesi, kadının çalışma yaşamına girmesiyle ev-içi sorumluluklarının aksaması, eşler arasında sorunlara neden olabilmektedir. Bu sorunlarla başa çıkamayan kadın, aile ile ilgili rollerini öne çıkarıp, çalışma yaşamını ikinci plana itebilmektedir. Kadınlar çalışma yaşamı ve aile yaşamının gerektirdiği rollerini yerine getirebilmek için yoğun çaba sarf etmektedir. İş ve aile, insanların günlük hayatlarının çok büyük bir bölümünde meşgul oldukları ve uzun dönemde başarılı olmayı ve tatmin duygusu elde etmeyi istedikleri önemli rollerdir. Kadınlar ev kadını, eş, anne rolüne ek olarak iş rolleri eklendiğinde rol çatışması yaşabilmektedir.

Günümüz insanları artık eş ve çocuklarına daha fazla zaman ayırmak ve onlarla daha çok şeyi paylaşmak istemekte, fakat bununla birlikte işle ilgili olarak karşılanan talepler de her geçen zaman artmaktadır. İşin ve ailenin eş zamanlı olarak ortaya çıkan talep ve ihtiyaçları, özellikle çalışan kadınlar üzerinde birtakım baskılar oluşturabilmekte ve kişinin öncelikleri ile ilgili olarak çelişkiler yaşamasına neden olabilmektedir⁶. Kadın, bir kefesinde iş yaşamı sorumlulukları öteki kefesinde aile yaşamının getirdiği sorumluluklar olan bir büyük teraziye dengeleme çabası içerisinde büyük savaşlar vermektedir. Aile yaşamı kefesi lehine denge bozulduğunda, iş yaşamında ikinci sınıf çalışan olma durumunda kalırken, iş yaşamı kefesine ağırlık verdiğinde ise, kendisinin de benimsediği geleneksel kutsal görevi olan “iyi anne” ve “iyi eş” olmaktan ödün vermekte ve bu durum kadını çöküntüye itmektir⁷. Bunun sonucunda çoğu kadın, yaşamlarının tüm alanlarında tam başarı sağlayamayacaklarını baştan kabullenmiş durumdadırlar. Ancak, kadın-erkek rollerinin sorgulanması yerine, çoğunlukla bir “geri çekilme” ya da “ikame” şekli karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim düzeyi düşük kesimde çalışma yaşamından feragat, yüksek eğitim ya da yüksek sosyo-ekonomik gruplarda ise ücretli ev işçisi çalıştırma ya da ekonomik olanaklar içerisinde pratik yaşam koşulları edinme (dondurulmuş gıda, makineleşme) aracılığıyla çalışmayı sürdürme, süper kadınlığı reddedenlerin en yaygın çıkış noktasıdır⁸. Son yıllarda kadınların ev içi rollerini yerine getirmelerine yardımcı olması için “ücretli” olarak başka bir kadının

⁵ Erder, Köksal, S., “Uluslararası Göç Sürecinde Kadının Gündeme Gelişi ve “Getto’daki Kadın”, Kadın Araştırmaları Dergisi, S.1, 1993, s. 121.

⁶ Aytaç, S., ve Diğerleri, Çağdaş Sanayi Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu: Bursa Örneği, TİSK Yayınları, Ankara, 2002, s.21.

⁷ Pur, N. , “Türkiye’de Kadın İşgücü ve Sorunları”, Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konulu Konferans Tebliğleri, KSSGM Yayınlan. Ankara, 1992, s.27.

⁸ KSSGM, Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutlan, Ankara, 2000, s.137.

çalıştırılması bu kez, evlerde çalışan bu kadınlar açısından aile içi yaşamlarında benzer sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Çünkü artık onlarda “çalışan kadın”dırlar. Bir yanda, yaptığı eğitimin karşılığını almak için çalışan kadınlar, öte yanda, ekonomik zorunluluk dışında hiç bir şey düşünmeden çalışma yaşamına giren kadınlar bulunmaktadır.

8.2. Çocukların Yetiştirilmesi Üzerine Etkileri

Çalışan kadınların belki de en çok ikilemede kaldıkları konuların başında çocukların yetiştirilmesi gelmektedir. Genellikle çocukların bakımı “annelik” rolüyle bağlantılıdır. “Çocuğa en iyi annesi bakar” düşüncesinin yoğun olarak kabul gördüğü ülkemizde, çocukluğundan itibaren annelik rolüne hazırlanan kadınlar, bazen öyle büyük bir suçluluk duygusuna kapılmaktadırlar ki, psikolojik sağlıkları dahi bu durumdan etkilenebilmektedir. Dolayısıyla annelik ve kariyer veya iş arasında bocalamaktadırlar. Bir görüşe göre, kadın verdiği karar ne olursa olsun, sonunda pişman olacaktır. Eğer kariyerine devam etme ve çocuksuz kalma kararını verirse, “kadın olamama” veya “doğal olamama” ile karşı karşıya kalacaktır. Yok eğer çocuk sahibi olmak ve evde kalıp ona bakmak için izin alırsa, “zekasını” ve “yeteneklerini” boşa harcamış, işyerini hayal kırıklığına uğratmış olacaktır. Eğer çocuk sahibi olur, ardından da işine dönebilmek için bir bakıcı çalıştırırsa, bu kötü bir anne olduğu anlamına gelir. Suçluluk duygusunun bizzat kadının kendi içinden geliyor olması daha kötüdür⁹. Gerçekten de, çalışan kadınlar çocuk sahibi olmaya karar vermeden önce çocuk bakımında kimin yardımcı olacağını düşünmek zorundadır. Çocuğun anneye olan bağımlılığı ve gereksinimi, bebeğin ilk aylarında annesiyle birlikte olmasının kişilik gelişiminde ne kadar önemli olduğu gerçeği ortadadır. Üstelik çocuk eğitiminde ilk yılların önemini savunan uzmanlara göre, annenin çalışmasının çocuk üzerinde olumsuz etkileri olduğunu kanıtlayan araştırma bulguları olmamasına rağmen, ideal çözüm ilk üç yılda çocuğun annesi tarafından büyütülmesidir¹⁰. Toplumun genel değerlerinin yanı sıra, sosyal örgütlenme biçimlerinin de etkisiyle Türkiye’de çocuklarla anneler arasındaki bağımlılık ancak çok ileri yaşlarda (11-12yaş), oda kısmen kopabilmektedir.

⁹ Ursula, M., Baskı Altındaki Kadın, Çeviren: Murat Sağlam, Alfa Yayınevi, İstanbul, 1999, s.59.

¹⁰ Aytaç, S., ve Diğerleri, a.g.m., s.21.

Yapılan bir araştırmaya göre, evli olup ta çocuk sahibi olan kadınların, çoğunluğu çalışma saatleri içinde çocuklarını kendi annesi ya da kayınvalidesine bırakma, anaokulu ya da kreşe gönderenlerin oranı ise çok düşük kalmaktadır¹¹. Ülkemizde kreş ve benzeri çocuk bakım evlerinden yararlanamayan kadınlar, bakıcıların ücretinin pahalı olması ve de çocuk eğitimi açısından yetkin olmamalarıyla birleşince medyanın da etkisiyle güvensizliğe itilmektedir. Bu nedenle de aileler başka çözüm yollarına yönelmektedir. Anneanne ve babaanneler ya da yakın akrabalarından yardım alma, en ideal çözüm gibi görünse de, kentlerde ki mesafelerinde etkisiyle bu olanaktan faydalananların sayısı giderek azalmaktadır. Bazen de çocukların ailelere bırakılıp, okul çağına geldikten sonra alındığına rastlanabilmektedir. Bu durum hem ebeveyn hem de çocuk için sorunlu bir dönemin başlangıcıdır. Sonuçta ise, arzulandığı gibi bakılmayan çocuklar çıkmaktadır.

Aynı sorun aile içindeki yaşlıların bakımında gündeme gelmektedir. Yaşlılar için bakımevlerinin yetersizliğinin yanı sıra ülkemizde yaşlıların buralara gönderilmesinin hoş karşılanmadığı ve kişilerin yaşayacağı suçluluk duygusu düşünüldüğünde, yine bir ikileme karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla, hem kadın kendi içinde çelişkiye düşmekte hem de aile içinde huzursuzluklar meydana gelebilmektedir.

Çalışan annelerin çocukları ile ilgili olarak iki farklı görüşle karşılaşmaktayız. İlk görüşe göre, annelerin çocuklarını en azından bir süre kendilerinin yetiştirmesi gerekir. Aksi halde çocuklarının yaşamlarında bazı psikolojik sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Gerçi tüm çalışan annelerin çocukları için böyle bir genelleme yapmak zordur. Bazı uzmanlar çalışan anneleri çocukların gelişim problemleri yüzünden suçlarken, diğerleri bütün enerjilerin çocuklarına harcayan annelerin onların gelişimini engellediklerini ifade etmektedir. Yine araştırmalar, annesi çalışan çocuklarla, kimsesizler yurdundaki çocuklar arasında “sosyal hayata uyumsuzluk” konusunda bir korelasyon ilişkisi olduğunu göstermektedir. Çocuklara ayıracak yeterli zamanları olmadığından, çalışan anneler çocuklarıyla yoğun duygusal bağ kurmakta güçlük çekebilmektedirler. Yürüme ve konuşma çağına gelen çocuk, annesinin çalışmak zorunda olduğunu anlayamadığından, “onun kendisini sevmediği için başkalarına bıraktığını” zannedebilmektedir. Annesinden yeterli ilgi, sevgi ve şefkat alamayan çocuğun, “güven duygusu” gelişmesinde bir takım sorunlar yaşanabilmektedir¹².

¹¹ Çolak, Ö., F., ve Kılıç C. , Yeni Sanayileşen Bölgelerde Kadın İşgücü Arzı: Şanlıurfa Örneği, TİSK Yay., Kasım 2001, s.96.

¹² Çankırlı A., ve Saygılı, S., Çalışan Kadın ve Problemleri Çocuklar, Adım Yayınevi, İstanbul, tarih yok, s. 9.

Öte yandan ikinci görüşe göre ise, çalışan anneler çocuklarına daha az zaman ama daha kaliteli zaman ve ilgi göstermektedir. Buda çocukların duygusal, bilişsel gelişimini ve sosyalleşme süreçlerini olumlu etkilemektedir. Ayrıca çalışan annelerin çocuklarını bağımsızlığa teşvik ettiğini gösteren araştırmalar vardır. Çocuklar daha düzenli ve ev içi sorumluluklarına sahip, özgüven sahibi olmaktadır¹³. Yine böyle ailelerde, anne babanın çocuklarına daha sevecen davrandığı bulunmuştur¹⁴. Kadının çalışmasıyla erkeğin çocuk bakımı konusunda sorumluluk almaya başladığı da aile içi yaşamda karşımıza çıkan diğer bir değişikliktir. Bu durum, çocuk ve baba arasındaki iletişim artışı olarak değerlendirildiğinde, olumlu bir gösterge olarak nitelendirilebilir.

Kadınların çocukların yetiştirilmesi konusunda yaşadıkları sorunlar, onları daha geç ve daha az çocuk sahibi olmaya ittiği ve çocuk sahibi olma isteğinin ertelendiği görülmüştür. Toplumsal açıdan düşünüldüğünde ileride “tek çocuk sorunu” ile daha yoğun karşılaşma olasılığı gündeme gelmektedir.

¹³ Kapız S., , Sosyal Değişim Sürecinde İş-Aile Yaşamı Etkileşimi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2002, s.102-103.

¹⁴ Olcay, İ., a.g.m., s.67.

II. BÖLÜM

YÖNTEM, BULGULAR VE YORUMLAR

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş arası çocuklarında annenin çalışması yada çalışmamasının dil gelişimine etkisi tarama modeliyle incelenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Bunun içindir ki 5-6 yaş çocuklarının özlük nitelikleri belirlenmiş, daha sonra bu çocukların dil gelişim ve kullanım düzeyleri ile karşılaştırılmıştır.

Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul il sınırları içindeki M.E.B. bağlı okul öncesi eğitim kurumlarından anaokulu ve anasınıfına devam eden 5-6 yaş arası çocuklar oluşturulmaktadır. Örneklem belirlenmesi amacıyla M.E.B. bağlı okullar için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gidilerek görüşülmüş ve araştırmanın amacı, yapılacak işlemler hakkında bilgi verilerek okulların bulunduğu şartlar hakkında bilgi alınmıştır. Bu işlemin sonucunda M.E.B. bağlı ilköğretim anasınıfına devam eden toplam 200 çocuk araştırma kapsamına alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş arasındaki çocukların ve ailesinin niteliklerini saptamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen “Veli Görüşme Formu”, çocukların dil yeteneği ve kelime hazinesinin zenginliğini ölçmek için hazırlanan “Marmara Gelişim Ölçeği” ve “Dil kullanım Testi” kullanılmıştır.

Araştırma testleri her çocuğa bireysel olarak araştırmacı tarafından tek tek uygulanmıştır. İlk uygulanan test olan dil kullanım testi başlamadan önce araştırmacı çocukla sohbet ederek, hem gereken açıklamaları yapmış, hem de çocuğu rahatlatmaya çalışmıştır. Testler araştırmacı tarafından ortalama 45 dakikada uygulanmıştır. Dil Kullanım Testi'nin ilk kısmı olan resimleri isimlendirme uygulanmıştır. Bu kısımda çocuğa 38 nesne ismi sorulmuş, çocuk bilse de bilmeseyse de ikinci kısma geçilmiştir. İkinci kısımda resimleri işlevlerine göre

tanımlamada 46 nesnenin ne işe yaradığı, işlevini belirten uygun bir fiili söylemesi, üçüncü kısımda bir nesne ile diğer ilgili bir nesnenin ilişkili olan isimlerin tek kelimelik cevaplar halinde söylemesi sorulmuştur. Dördüncü ölçek olan grupta da verilen gruplara ait uygun nesnelere, beşinci ölçekte iki nesne arasında ki benzerlik, altıncı ölçekte ise iki nesne arasında ki farklılıklar sorulmuştur. Yedinci ölçek olan çoklu anlamlarda ise bir kelimenin ayrı tanımlar yapması istenmiştir. Sekizinci ve son ölçekte ise nesnenin özellikleri (İşlev, parça, renk, gereklilik, ebat/şekil, grup, içerik, yer) sorulmuştur.

Kişisel bilgi formu çocukların anneleri tarafından doldurulmuştur. Bu anket formu öğrenci ve ailelerine ait kişisel bilgileri içermektedir. Öğrencinin cinsiyeti, doğum tarihi, kaçınıcı çocuk olduğu, anne-babasının eğitim durumu, ailenin ekonomik gelir düzeyi ile dil gelişimi hakkında bilgileri amaçlanmaktadır. Öğrencinin dil gelişim seviyesi, formdan elde edilen bilgilere göre farklılaşma durumu incelenmiştir.

Dil testinden aldıkları puan ortalamalarının çocukların bakım tarzı ve anne-baba eğitim düzeylerine göre farklı olup olmadığını belirlemek için veriler önce araştırma örneklemini tanımlamak için betimleyici istatistik tekniklerinden frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Sonrasına veriler ile araştırmanın değişkenleri arasındaki farklılıkları ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklemelerde t testi ve varyans analiz teknikleri kullanılmıştır.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma grubundan toplanan anket ve dil testleri puanlarıyla ilgili veriler SPSS15 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çocukların çeşitli faktörlere göre kişisel özellikleri frekans ve yüzde kullanılarak verilmiştir. Dil kullanım testi ve Marmara gelişim ölçeği testi puanlarının çocuğun cinsiyet faktörüne göre farklılık gösterip göstermediği ilişkisi örneklem için t testiyle test edilmiştir. Çocuğun anne eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, doğum sırası, kardeş sayısı, annenin çalışma-çalışmama durumu, babanın çalışma- çalışmama durumu, ekonomik düzey, konuşma zamanı, konuşma sorunu, düzenli kitap okunma-okunmama durumu, fiziksel-duyusal engel olması-olmaması, çocukla yapılan sohbet etme, oyun oynama, birlikte sosyal etkinliklere katılma, çocuğun televizyon izleme sıklığı faktörlerine göre farklılık gösterip göstermediği ilişkisinin örneklem için her boyutu varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizinin önemli çıkması durumunda hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için ve grupların ortalama puanları için aritmetik ortalamalardan yararlanılmıştır. Önemlilik testlerinde $\alpha=0.05$ düzeyi esas alınmıştır.

.2.1.Ankete Verilen Cevapların Frekans Ve Yüzde Değerleri

Tablo 1:
Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzelik
Kız	95	47.5
Erkek	105	52,5
Toplam	200	100,0

Tablo1’de cinsiyet değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılım görülmektedir. Örneklem grubunun % 47.5’i kız, % 52.5’i erkektir.

Tablo 2:
Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzelik
5 yaş1 ay - 5 yaş -6 ay	19	9.5
5 yaş 7 ay - 5 yaş 12 ay	20	10.0
6 yaş 1 ay - 6 yaş 6 ay	116	58.0
6 yaş 7 ay – 6 yaş 12 ay	45	22.5
Toplam	200	100.0

Tablo 2’de örneklem grubunun yaş değişkenine ait frekans ve yüzelik dağılımları verilmiştir. Örneklem grubunun % 58.0’ını 6 yaş 1-6 ay grubu oluşturmaktadır. Bunu % 22.5 ile 6 yaş 7-12 ay grubu izlemiştir. Örneklem grubunun % 10.0’ını 5 yaş 7-12 ay grubu oluşturmaktadır. 5 yaş 1-6 ay grubu ise % 9.5’ten oluşmaktadır. Örneklem grubu 5 yaş 1 ay ile 6 yaş 12 ay arasındaki çocuklardan oluşmuştur.

Tablo 3:
Örneklem Grubunun Çocuk Sayısı Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzelik
Tek çocuk	70	35.0
İki çocuk	112	56.0
Üç çocuk	16	8.0
Dört çocuk	2	1.0
Toplam	200	100.0

Tablo 3'te çocuk sayısı değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılım görülmektedir. Örneklem grubunun % 56.0'ı iki çocuklu ailelerin çocuklarıdır. % 35.0'ı tek çocuktur. % 8.0'ı üç çocuklu, % 1.0 ise dört çocuklu ailelerin çocuklarıdır.

Tablo 4:
Örneklem Grubunun Çocuk Sırası Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Çocuk Sırası	Frekans	Yüzelik
Birinci çocuk	121	60.5
İkinci çocuk	66	33.0
Üçüncü çocuk	11	5.5
Dördüncü çocuk	2	1.0
Toplam	200	100.0

Tablo 4'de çocuk sırası değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılım görülmektedir. Örneklem grubunun % 60.5'i ailelerin birinci çocuklarıdır. Bunu % 33.0 ile ailelerin ikinci çocukları izlemiştir. Üçüncü çocukların yüzdesi 5.5 olmuştur. Son sırada % 1.0 ile ailelerin dördüncü çocukları izlemiştir.

Tablo 5:
Örneklem Grubunun Anne Eğitim Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Anne Eğitimi	Frekans	Yüzelik
İlkokul	61	30.5
Ortaokul	22	11.0
Lise	81	40.5
Üniversite	33	16.5
Lisansüstü	3	1.5
Toplam	200	100.0

Tablo 5’de örneklem grubunun anne eğitim değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılımı görülmektedir. Araştırmada annesi lise mezunları % 40.5 ile temsil edilmişlerdir. Bunu 30.5 ile annesi ilkokul mezunları izlemiştir. Annesi üniversite mezunu olan çocukların yüzdesi 16.5 olmuştur. Ortaokul mezunu anne % 11.0 tespit edilirken, annesi lisans üstü mezunu olan çocukların yüzdesi ancak 1.5 olmuştur.

Tablo 6:
Örneklem Grubunun Anne Çalışma Durumuna Ait Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Anne Çalışma	Frekans	Yüzelik
Evet	98	49.0
Hayır	102	51.0
Toplam	200	100.0

Tablo 6’da annenin çalışma durumu düzeyi değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılımı görülmektedir. Örneklem grubunun %49.0’ının annesi çalışma yaşamının içindeyken, % 51.0’ının ki ev kadınıdır.

Tablo 7:
Örneklem Grubunun Baba Eğitim Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Baba Eğitimi	Frekans	Yüzelik
İlkokul	36	18.0
Ortaokul	31	15.5
Lise	71	35.5
Üniversite	47	23.5
Lisansüstü	15	7.5
Toplam	200	100.0

Tablo 7 'de baba eğitim düzeyi değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılım görülmektedir. Araştırma grubunun % 35.5'inin babası lise mezunudur ve bu sonuç ile ilk sırayı almışlardır. Bunu 23.5 ile üniversite mezunları izlemiştir. İlkokul mezunu olanlar % 18.0; ortaokul mezunları % 15.5 oranında araştırmada temsil edilmişlerdir. Lisansüstü eğitime sahip babaların yüzdesi 7.5 olmuştur.

Tablo 8:
Örneklem Grubunun Baba Çalışma Durumu Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzelik Dağılımı

Baba Çalışma	Frekans	Yüzelik
Evet	189	94.5
Hayır	11	5.5
Toplam	200	100.0

Tablo 8'de babanın çalışma durumu düzeyi değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılım görülmektedir. Araştırma grubunun % 94.5'inin babası çalışmaktadır. Babası işsiz olan çocukların yüzdesi 5.5'dir.

Tablo9:
Örneklem Grubunun Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı

Ekonomik Düzey	Frekans	Yüzdeler
0-150 ytl	4	2.0
151-350 ytl	1	0.5
351-500 ytl	14	7.0
501-1000	50	25.0
1001-1500	56	28.0
2000 ytl üstü	75	37.5
Toplam	200	100.0

Araştırma grubunun ailelerinin ekonomik düzeyi değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 9’da gösterilmiştir. Çocukların % 37.5’inin ailesinin aylık gelir düzeyi 2000 ytl ve üstüdür. 1001-1500 ytl aylık kazançları olan ailelerin yüzdesi ise % 28.0’dır. 501-1000 ytl aylık kazançları olan aileler % 25.0’dır. 351-500 ytl aylık kazancı olan aileler %7.0’dır. 0-150 ytl aylık kazancı olan ailelerin ise % 2.0’dır. 151-350ytl aylık kazancı olan ailelerin ise %0.5’dir.

Tablo 10:
Örneklem Grubunun Konuşma Zamanı Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı

Konuşma zamanı	Frekans	Yüzdeler
9-12 ay,	70	35.0
12-18 ay	68	34.0
18-24 ay	39	19.5
24-30 ay	17	8.5
30-36 ay	6	3.0
Toplam	200	100.0

Tablo 10’da deneklerin konuşmaya başlama dönemi değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir. Örneklem grubunun % 35.0’i 9-12 ay arasında konuşmuştur. Bunu% 34.0 ile 12-18 ay arasında konuşanlar izlemiştir. Araştırma grubunun % 19.5’i 18-24 ay arasında konuşmaya başlamıştır. % 8.5 ‘i 24-30 aylar arasında konuşmaya başlamıştır. Son sırada % 3.0 ile 30-36 ay arasında konuşanlar bulunmaktadır.

Tablo 11:
Örneklem Grubunun Konuşma Sorunu Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı

Konuşma Sorunu	Frekans	Yüzdeler
Sorun yok	167	83.5
Kekemelik	4	2.0
Telaffuz bozukluğu	19	9.5
Kelime kaybı	10	5.0
Toplam	200	100.0

Tablo 11’de deneklerin konuşma ile ilgili sorun olup olmama değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir. Araştırma grubu içinde konuşma sorunu olmayan çocukların yüzdesi 83.5’dir. % 9.5’inde telaffuz bozukluğu, % 5.0’ında kelime kaybı, & 2.0’ında ise kekemelik sorunu bulunmaktadır.

Tablo 12:
Örneklem Grubunun Düzenli Kitap Okunma Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı

Düzenli Kitap Okuma	Frekans	Yüzdeler
Çok okunurdu	56	28.0
Az okunurdu	124	62.0
Hiç okunmazdı	20	10.0
Toplam	200	100.0

Tablo 12’de deneklerin 0-6 yaş döneminde kitap okunup okunmama değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir. Örneklem grubunu oluşturan çocuklardan % 62.0’ına çocukken az kitap okunmuştur. Çocukken kendilerine çok kitap okunan çocukların yüzdesi 28.0’dır. Araştırma grubunda kendilerine hiç kitap okunmayanların yüzdesi 10.0 olmuştur.

Tablo 13:

Örneklem Grubunun Fiziksel Engel Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımı

Fiziksel Engel	Frekans	Yüzelik
Evet	4	2.0
Hayır	196	98.0
Toplam	200	100.0

Tablo 13'te deneklerin dil gelişimini etkileyecek fiziksel engeli (yarık damak, yarık dudak veya herhangi bir sağlık sorunu) olup olmama değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılımları görülmektedir. Örneklem grubunun % 98.0'ında konuşmasını engelleyen fiziksel engeli bulunmamaktadır. Engeli bulunanların yüzdesi sadece % 2.0 olmuştur.

Tablo 14:

Örneklem Grubunun Duyusal Engel Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımı

Duyusal Engel	Frekans	Yüzelik
Evet	4	2.0
Hayır	196	98.0
Toplam	200	100.0

Tablo 14'de deneklerin dil gelişimini olumsuz etkileyecek duyusal engeli (işitme kaybı, görmede azlık, koklama, tad alma, dokunmaya bağlı yetersizlikler) olup olmama değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılımları görülmektedir. Örneklem grubunun % 98.0'ında konuşmasını engelleyen duyusal engel bulunmamaktadır. Engeli bulunanların yüzdesi sadece 2.0'dır.

Tablo 15:
Örneklem Grubunun Sohbet Etme Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Sohbet Etme	Frekans	Yüzdeler
Çok	103	51.5
Orta	89	44.5
Az	8	4.0
Toplam	200	100.0

Tablo 15’de deneklerin karşılıklı bir konuda sohbet etme sıklığı değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir. Örneklem grubunun % 51.5’inin ailesi, çocukları ile yüksek düzeyde sohbet ettiklerini açıklamışlardır. Ailesinin kendisi ile orta düzeyde sohbet ettiği çocuk yüzdesi 44.5 olmuştur. Çocukları ile az sohbet ettiğini söyleyen aileler % 4.0’dır.

Tablo 16:
Örneklem Grubunun Televizyon Seyretme Sıklığı Değişkenine Göre Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı

Televizyon Seyretme Sıklığı	Frekans	Yüzdeler
Çok	56	28.0
Orta	121	60.5
Az	21	10.5
Hiç	2	1.5
Toplam	200	100.0

Tablo 16’da örneklem grubunun televizyon seyretme sıklığı incelendiğinde, ilk sırayı % 60.5 ile orta düzeyde televizyon seyredenler almıştır. Bunu % 28.0 ile çok televizyon seyredenler izlemiştir. Az seyredenlerin yüzdesi 10.5’dir. Hiç televizyon seyretmeyenler % 1.5 olmuştur.

Tablo 17:
Örneklem Grubunun Ebeveynin İle Oyun Oynama Sıklığı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Oyun Oynama Sıklığı	Frekans	Yüzdeler
Çok Sık	26	13.0
Sık	58	29.0
Orta	96	48.0
Az	18	9.0
Hiç	2	1.0
Toplam	200	100.0

Tablo 17’de çocukları ile orta sıklık düzeyinde oyun oynadığını açıklayan annelerin yüzdesi 48.0’dır. Bunu % 29.5 ile oyun oynama sıklığını sık olarak tanımlayan anneler izlemiştir. Çocukları ile çok sık oynayan anneler % 13.0 olmuştur. Çocukları ile az oynamaya zaman ayıranlar % 9.0’dır. Çocukları ile oyun oynamayana hiç zaman ayırmayan annelerin yüzdesi ise 1.0 olmuştur.

Tablo 18:
Örneklem Grubunun Hastanede Yatma Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Hastaneye Yatma	Frekans	Yüzdeler
Evet Uzun Süre	8	4.0
Evet Kısa Süre	28	14.0
Hayır	64	82.0
Toplam	200	100.0

Tablo 18’de örneklemin büyük bir çoğunluğu (%82.0) hastaneye yatmak zorunda kalmamıştır. Hastaneye kısa süreli yatmak zorunda kalanlar % 14.0’dır. Uzun süreli hastanede yatan öğrenci sayısı yüzdesi sadece 4.0’dır.

Tablo 19:
Örneklem Grubunun Ailede Konuşulan Dil Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Ailede Konuşulan Dil	Frekans	Yüzdeler
Türkçe	182	91.0
Türkçe ve Bir Yabancı Dil	12	6.0
Sadece Bir Yabancı Dil	6	3.0
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun ailede konuşulan dil değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımı Tablo 19’da sunulmuştur. Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun (%91.0) ailesinde, sadece Türkçe konuşulmaktadır. Türkçenin dışında bir başka yabancı dilin kullanıldığı aile yüzdesi 6.0 olmuştur. Sadece yabancı dil konuşulan aileler ise % 3.0 olmuştur.

Tablo 20:
Örneklem Grubunun Arkadaşları İle Oyun Oynama Sıklığı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Arkadaşları İle Oyun Oynama Sıklığı	Frekans	Yüzdeler
Çok Sık-Düzenli	34	17.0
Sık-Düzenli	70	35.0
Orta	77	38.0
Nadiren	18	9.0
Hiç	1	0.5
Toplam	200	100.0

Tablo 20’de deneklerin yaşlılarıyla bir araya gelme sıklığı değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir. Örneklem grubunun % 38.0’ı arkadaşları ile orta sıklıkta oyun oynama olanağına sahip olmuştur. Bunu % 35.0 ile sık ve düzenli bir şekilde arkadaşları ile oyun oynayanlar izlemiştir. Çok sık ve düzenli sıklıkta arkadaşları oyun oynayanların yüzdesi 17.0’dır. Arkadaşları ile nadiren oynama fırsatı bulan çocukların yüzdesi 9.0, arkadaşları ile hiç oynama fırsatı bulamayanlar ise 0.5 olmuştur.

Tablo 21:
Örneklem Grubunun Okulöncesi Eğitim Kurumuna Gitme Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımı

Okulöncesi Eğitim Kurumuna Gitme	Frekans	Yüzelik
Evet-Düzenli	77	38.5
Evet-Düzensiz	22	11.0
Hayır	101	50.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun % 50.5'ini okulöncesi kuruma devam etmeyen öğrenciler oluşturmuştur. Düzenli olarak okulöncesi eğitim kurumuna devam edenlerin yüzdesi 38.5, % 11.0'ı ise düzensiz bir devamlılık göstermiştir.

Tablo 22:
Örneklem Grubunun Aile ile Birlikte Sosyal Aktivitelere Gitme Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımı

Sosyal Aktivitelere Katılma	Frekans	Yüzelik
Evet-Çok Sık	33	16.5
Evet-Vakit Buldukça	118	59.0
Evet-Nadiren	39	19.5
Hayır	10	5.5
Toplam	200	100.0

Tablo 22'de örneklem grubunun aileleriyle birlikte sosyal aktivitelere (tiyatro, sinema, oyun parkı, seyahat...) katılma sıklığı değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılımları görülmektedir. Çocukları ile vakit buldukça sosyal aktivitelere katılan aile yüzdesi 59.0'dır ve bu sonuç ile ilk sırayı almışlardır. Bunu % 19.5 ile nadiren katılma yüzdesi izlemiştir. % 16.5'i çok sık katılırken, hiç katılmayanlar sadece %5.5'dir.

Tablo 23:
Örneklem Grubunun Bakımı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Çocuğun Bakımı	Frekans	Yüzdeler
Anne	92	46.0
Baba	3	1.5
Anne-Baba	53	26.5
Anneanne/Babaanne	37	18.5
Bakıcı	13	6.5
Diğer	2	1.0
Toplam	200	100.0

Tablo 23'te örneklem grubunun küçük yaşlardaki bakımını üstlenen kişilere ilişkin dağılımı sunulmuştur. İlk sırayı 46.0 ile anneler almıştır. Bunu %26.5 ile anne-baba birlikte yanıtı izlemiştir. % 18.5'inin bakımını anneanne-babaanne yapmıştır. % 6.5'inin bakımını bakıcı, %1.5'inin bakımı baba üstlenirken, % 1.0'inin bakımını diğer yanıtı izlemiştir.

2.2. Dil Kullanım Ölçeğinin Araştırmadaki Diğer Değişkenler İle Karşılaştırılması

Tablo 24:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	34,93	1,370	,147	198	,883
Erkek	105	34,90	1,599			
Toplam	200					

N: Örneklem sayısı X: Aritmetik Ortalama ss: Standart Sapma Sd: Serbestlik Derecesi

F: Korelasyon p: Anlamlılık Durumu t:

Tablo 24’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 25:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	44,07	1,024	-,349	198	,728
Erkek	105	44,12	1,007			
Toplam	200					

Tablo 25’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini Belirtme alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 26:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma – İlişkilendirme Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	31,14	8,297	-,637	198	,525
Erkek	105	31,90	8,696			
Toplam	200					

Tablo 26’da Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım yapma-İlişkilendirme alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 27:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	21,79	2,877	-1,013	198	,312
Erkek	105	22,19	2,721			
Toplam	200					

Tablo 27’de Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 28:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	21,35	2,971	-,941	197	,348
Erkek	104	21,72	2,631			
Toplam	200					

Tablo 28’de Dili Kullanma Ölçeğinin Benzerlikler alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 29:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	20,16	3,302	,266	198	,791
Erkek	105	20,03	3,553			
Toplam	200					

Tablo 29’da Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 30:

Dil Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	6,46	2,713	,789	198	,431
Erkek	105	6,14	2,998			
Toplam	200					

Tablo 30’da Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu Anlamlar alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 31:

Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Alt Ölçeğinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cinsiyet	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	72,89	8,970	-1,959	198	,05
Erkek	105	75,25	8,018			
Toplam	200					

Tablo 31’de Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Tablodaki sonuçlara göre Erkek öğrencilerin özellikler alt ölçeğinden aldığı puanların ortalaması 75,25 iken kızların aldığı puan ortalaması 72,89 olmuştur. Buna göre erkek öğrencilerin özellikler alt ölçeğinde daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 32:

Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Annenin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	35,08	1,367	1,602	198	,111
Hayır	102	34,75	1,590			
Toplam	200					

Tablo 32’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 33:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Annenin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	44,22	,914	1,713	198	,05
Hayır	102	43,98	1,090			
Toplam	200					

Tablo 33’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini belirtme alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablodaki verilere göre annesi çalışan çocukların ölçeğin bu boyutunda daha başarılı olduğu söylenebilir. Bu çocukların aritmetik ortalaması 44,22 iken annesi çalışmayan çocukların aritmetik ortalaması 43,98’dir.

Tablo 34:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma – İlişkilendirme Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Annenin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	32,65	7,578	1,827	198	,05
Hayır	102	30,47	9,205			
Toplam	200					

Tablo 34’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım yapma-ilişkilendirme alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir. Tablodaki verilere göre annesi çalışan çocukların ölçeğin bu boyutunda daha başarılı olduğu söylenebilir. Bu çocukların aritmetik ortalaması 32,65 iken annesi çalışmayan çocukların aritmetik ortalaması 30,47’dir.

Tablo 35:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Anninin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	22,11	2,686	,555	198	,579
Hayır	102	21,89				
Toplam	200					

Tablo 35'te Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 36:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Anninin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	21,81	2,685	1,311	197	,191
Hayır	101	21,29	2,893			
Toplam	200					

Tablo 36'da Dili Kullanma Ölçeğinin Benzerlikler alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 37:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Anninin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	20,22	3,369	,543	198	,588
Hayır	102	19,96	3,495			
Toplam	200					

Tablo 37'de Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 38:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Annenin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	6,31	2,895	,054	198	,957
Hayır	102	6,28	2,847			
Toplam	200					

Tablo 38’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu Anlamlar alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 39:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Alt Ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Annenin Çalışma Durumu	N	X	ss	t	Sd	p
Evet	98	75,00	8,537	1,415	198	,159
Hayır	102	73,29	8,507			
Toplam	200					

Tablo 39’da Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin Annenin Çalışma Durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 39a:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	34,95	,848
5-7_5-12	20	35,25	1,803
6-1_6-6	116	34,77	1,540
6-7_6-17	45	35,11	1,418
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo 39b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	6,523	3	2,174	,978	,404
Gruplar İçi	435,857	196	2,224		
Toplam	442,380	199			

Tablo 39b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 40a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	43,84	,834
5-7_5-12	20	43,85	,813
6-1_6-6	116	44,17	1,041
6-7_6-17	45	44,13	1,079
Toplam	200	44,10	1,012

Tablo 40b:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	3,172	3	1,057	1,032	,380
Gruplar İçi	200,828	196	1,025		
Toplam	204,000	199			

Tablo 40b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini Belirtme alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 41a:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	32,42	7,456
5-7_5-12	20	30,60	7,863
6-1_6-6	116	31,70	8,327
6-7_6-17	45	31,18	9,740
Toplam	200	31,54	8,496

Tablo 41b:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	41,231	3	13,744	,188	,904
Gruplar İçi	14324,449	196	73,084		
Toplam	14365,680	199			

Tablo 41b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım Yapma İlişkilendirme alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 42a:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	21,53	2,913
5-7_5-12	20	22,00	2,991
6-1_6-6	116	21,94	2,875
6-7_6-17	45	22,36	2,488
Toplam	200	22,00	2,796

Tablo 42b:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	10,374	3	3,458	,439	,726
Gruplar İçi	1545,626	196	7,886		
Toplam	1556,000	199			

Tablo 42b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 43a:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	21,05	2,635
5-7_5-12	20	21,30	3,213
6-1_6-6	116	21,58	2,804
6-7_6-17	44	21,77	2,710
Toplam	199	21,54	2,797

Tablo 43b:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	8,211	3	2,737	,346	,792
Gruplar İçi	1541,176	195	7,903		
Toplam	1549,387	198			

Tablo 43b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Benzerlikler alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 44a:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	18,89	3,348
5-7_5-12	20	20,90	3,291
6-1_6-6	116	20,00	3,449
6-7_6-17	45	20,47	3,422
Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 44b:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	47,591	3	15,864	1,357	,257
Gruplar İçi	2290,789	196	11,688		
Toplam	2338,380	199			

Tablo 44b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 45a:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	4,32	3,560
5-7_5-12	20	5,95	4,407
6-1_6-6	116	6,41	2,478
6-7_6-17	45	7,00	2,276
Toplam	200	6,30	2,863

Tablo 45b:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	100,583	3	33,528	4,292	,1
Gruplar İçi	1531,012	196	7,811		
Toplam	1631,595	199			

Tablo 45b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu Anlamlar alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 44a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 5 yaş 1 ay - 5 yaş 6 ay arasındadır ($x=4,32$) en yüksek aritmetik ortalama ise 6 yaş 7 ay ile 6 yaş 17 ay arasındadır($X=7,0$). Buna göre çocukların yaşları arttıkça çoklu anlam yetenekleri de artmaktadır denilebilir.

Tablo 46a:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	69,26	6,903
5-7_5-12	20	75,30	10,032
6-1_6-6	116	74,25	8,610
6-7_6-17	45	75,36	7,808
Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 46b:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Yaşlara Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	546,675	3	182,225	2,555	,05
Gruplar İçi	13977,945	196	71,316		
Toplam	14524,620	199			

Tablo 46b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 46a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 5 yaş 1 ay-5 yaş 6 ay arasındadır (X=69,26) en yüksek aritmetik ortalama ise 6 yaş 7 ay ile 6 yaş 17 ay arasındadır (X=75,36). Buna göre çocukların yaşları arttıkça özellikler alt boyutundan aldığı puanlarda artmaktadır.

Tablo 47a:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocuk Sırası	N	X	ss
Birinci	121	34,95	1,554
İkinci	66	34,70	1,403
Üçüncü	11	35,82	,874
Dördüncü	2	34,50	2,121
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo 47b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	12,602	3	4,201	1,916	,128
Gruplar İçi	429,778	196	2,193		
Toplam	442,380	199			

Tablo 47b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin Çocuk Sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 48a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocuk Sırası	N	X	ss
Birinci	121	44,17	1,003
İkinci	66	43,91	,988
Üçüncü	11	44,73	1,009
Dördüncü	2	43,00	,000
Toplam	200	44,10	1,012

Tablo 48b:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	9,669	3	3,223	3,251	,05
Gruplar İçi	194,331	196	,991		
Toplam	204,000	199			

Tablo 48b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini Belirtme alt ölçeğinin Çocuk sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 48a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama dördüncü çocukta iken ($X=43,00$) en yüksek aritmetik ortalama ise üçüncü çocukta elde edilmiştir($X=44,73$).

Tablo 49a:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocuk Sırası	N	X	ss
Birinci	121	31,76	8,921
İkinci	66	31,03	7,752
Üçüncü	11	33,73	8,247
Dördüncü	2	23,00	2,828
Toplam	200	31,54	8,496

Tablo 49b:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu Standart Sapmaları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	221,509	3	73,836	1,023	,383
Gruplar İçi	14144,171	196	72,164		
Toplam	14365,680	199			

Tablo 49b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım yapma ilişkilendirme alt ölçeğinin Çocuk Sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 50a:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocuk sırası	N	X	ss
Birinci	121	22,07	2,713
İkinci	66	21,64	2,870
Üçüncü	11	23,91	2,663
Dördüncü	2	19,50	2,121
Toplam	200	22,00	2,796

Tablo 50b:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	61,847	3	20,616	2,704	,05
Gruplar İçi	1494,153	196	7,623		
Toplam	1556,000	199			

Tablo 50b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin Çocuk sırasına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 50a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama dördüncü çocukta iken ($X=19,50$) en yüksek aritmetik ortalama ise üçüncü çocukta elde edilmiştir($X=23,91$).

Tablo 51a:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocuk Sırası	N	X	ss
Birinci	120	21,56	2,608
İkinci	66	21,21	3,015
Üçüncü	11	23,64	2,976
Dördüncü	2	20,00	,000
Toplam	199	21,54	2,797

Tablo 51b:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	60,220	3	20,073	2,628	,05
Gruplar İçi	1489,167	195	7,637		
Toplam	1549,387	198			

Tablo 51b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Benzerlikler alt ölçeğinin Çocuk sırasına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 51a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama dördüncü çocukta iken ($X=20,00$) en yüksek aritmetik ortalama ise üçüncü çocukta elde edilmiştir($X=23,64$).

Tablo 52a:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocuk Sırası	N	X	ss
Birinci	121	20,31	3,269
İkinci	66	19,38	3,485
Üçüncü	11	22,91	2,773
Dördüncü	2	14,50	,707
Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 52b:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	189,374	3	63,125	5,757	,01
Gruplar İçi	2149,006	196	10,964		
Toplam	2338,380	199			

Tablo 52b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin Çocuk sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 52a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama dördüncü çocukta iken ($X=14,50$) en yüksek aritmetik ortalama ise üçüncü çocukta elde edilmiştir($X=22,91$).

Tablo 53a:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Toplam	200	6,30	2,863
Birinci	121	6,33	3,089
İkinci	66	6,24	2,462
Üçüncü	11	6,00	2,966
Dördüncü	2	7,50	,707

Tablo 53b:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	4,197	3	1,399	,168	,918
Gruplar İçi	1627,398	196	8,303		
Toplam	1631,595	199			

Tablo 53b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu Anlamlar alt ölçeğinin Çocuk Sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır

Tablo 54a:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocuk Sırası	N	X	ss
Birinci	121	74,79	8,602
İkinci	66	72,53	8,446
Üçüncü	11	77,91	6,920
Dördüncü	2	66,00	4,243
Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 54b:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	511,437	3	170,479	2,384	,071
Gruplar İçi	14013,183	196	71,496		
Toplam	14524,620	199			

Tablo 54b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin Çocuk Sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 55a:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Boyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	34,69	1,478
Ortaokul mezunu	22	34,64	1,649
Lise mezunu	81	35,14	1,262
Yüksekokul mezunu	33	34,97	1,912
Lisanüstü	3	34,67	,577
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo55b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Alt Boyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	9,065	4	2,266	1,020	,398
Gruplar İçi	433,315	195	2,222		
Toplam	442,380	199			

Tablo 55b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 56a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	43,84	,986
Ortaokul mezunu	22	43,91	1,151
Lise mezunu	81	44,14	1,009
Yüksekokul mezunu	33	44,67	,736
Lisanüstü	3	44,67	1,155
Toplam	200	44,10	1,012

Tablo 56b:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu Sapmaları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	16,315	4	4,079	4,238	,01
Gruplar İçi	187,685	195	,962		
Toplam	204,000	199			

Tablo 56b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini belirtme alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 56b’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu annelerde iken ($X=43,84$) en yüksek aritmetik ortalama ise Yüksekokul ve Lisansüstü eğitim görmüş annelerde ortaya çıkmıştır. ($X=44,67$). Buna göre annelerin eğitim düzeyi arttıkça Çocukların bu boyuttaki başarılarında artmaktadır.

Tablo 57a:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	29,72	8,519
Ortaokul mezunu	22	31,95	6,477
Lise mezunu	81	31,25	8,885
Yüksekokul mezunu	33	34,67	7,904
Lisansüstü	3	39,00	7,550
Toplam	200	31,54	8,496

Tablo 57b:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	702,068	4	175,517	2,505	,05
Gruplar İçi	13663,612	195	70,070		
Toplam	14365,680	199			

Tablo 57b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım yapma alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, ,05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 57a’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu annelerde iken ($X=29,72$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş annelerde ortaya çıkmıştır. ($X=39,00$).

Tablo 58a:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	21,21	3,023
Ortaokul mezunu	22	21,86	1,699
Lise mezunu	81	22,19	2,784
Yüksekokul mezunu	33	22,88	2,713
Lisansüstü	3	24,33	2,082
Toplam	200	22,00	2,796

Tablo 58b:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	82,776	4	20,694	2,739	,05
Gruplar İçi	1473,224	195	7,555		
Toplam	1556,000	199			

Tablo 58b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 58a’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu annelerde iken ($X=21,21$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş annelerde ortaya çıkmıştır. ($X=24,33$).

Tablo 59a:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	20,90	2,976
Ortaokul mezunu	22	21,32	1,673
Lise mezunu	81	21,67	2,864
Yüksekokul mezunu	32	22,38	2,709
Lisansüstü	3	24,00	2,000
Toplam	199	21,54	2,797

Tablo 59b:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	67,704	4	16,926	2,216	,05
Gruplar İçi	1481,683	194	7,638		
Toplam	1549,387	198			

Tablo 59b’de Dili Kullanma Ölçeğinin benzerlikler alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 59a’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu annelerde iken ($X=20,90$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş annelerde ortaya çıkmıştır. ($X=24,00$).

Tablo 60a:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	19,10	3,439
Ortaokul mezunu	22	20,41	2,737
Lise mezunu	81	20,33	3,681
Yüksekokul mezunu	33	21,06	2,904
Lisanüstü	3	20,67	3,055
Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 60b:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	99,107	4	24,777	2,158	,075
Gruplar İçi	2239,273	195	11,483		
Toplam	2338,380	199			

Tablo 60b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 61a:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	5,69	2,649
Ortaokul mezunu	22	6,55	2,956
Lise mezunu	81	6,53	2,838
Yüksekokul mezunu	33	6,70	3,036
Lisanüstü	3	6,00	5,196
Toplam	200	6,30	2,863

Tablo 61b:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	33,916	4	8,479	1,035	,390
Gruplar İçi	1597,679	195	8,193		
Toplam	1631,595	199			

Tablo 61b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 62a:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	61	71,33	8,542
Ortaokul mezunu	22	75,64	7,719
Lise mezunu	81	74,74	8,930
Yüksekokul mezunu	33	77,12	6,941
Lisanüstü	3	70,67	6,506
Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 62b:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	890,349	4	222,587	3,183	,05
Gruplar İçi	13634,271	195	69,919		
Toplam	14524,620	199			

Tablo 62b’de Dili Kullanma Ölçeğinin benzerlikler alt ölçeğinin Annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 62a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu annelerde iken ($X=20,90$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş annelerde ortaya çıkmıştır. ($X=24,00$).

Tablo 63a:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	34,64	1,457
Ortaokul mezunu	31	34,52	1,525
Lise mezunu	71	35,15	1,411
Yüksekokul mezunu	47	34,98	1,310
Lisanüstü	15	35,00	2,204
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo 63b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	12,058	4	3,015	1,366	,247
Gruplar İçi	430,322	195	2,207		
Toplam	442,380	199			

Tablo 63b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 64a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Babanın Eğitim Durumu Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	43,69	1,037
Ortaokul mezunu	31	44,06	1,093
Lise mezunu	71	43,97	1,000
Yüksekokul mezunu	47	44,47	,776
Lisansüstü	15	44,60	1,056
Toplam	200	44,10	1,012

Tablo 64b:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	17,244	4	4,311	4,501	,01
Gruplar İçi	186,756	195	,958		
Toplam	204,000	199			

Tablo 64b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini Belirtme alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 64a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu babalarda iken ($X=20,90$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş babalarda ortaya çıkmıştır. ($X=24,00$).

Tablo 65a:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	28,17	8,310
Ortaokul mezunu	31	32,19	7,872
Lise mezunu	71	30,51	8,431
Yüksekokul mezunu	47	33,94	8,394
Lisansüstü	15	35,67	7,789
Toplam	200	31,54	8,496

Tablo 65b:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1023,953	4	255,988	3,741	,01
Gruplar İçi	13341,727	195	68,419		
Toplam	14365,680	199			

Tablo 65b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım yapma ilişkilendirme alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 65a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu babalarda iken ($X=28,17$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş babalarda ortaya çıkmıştır. ($X=35,67$).

Tablo 66a:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	21,44	2,455
Ortaokul mezunu	31	21,55	2,873
Lise mezunu	71	21,69	2,871
Yüksekokul mezunu	47	22,74	2,566
Lisansüstü	15	23,40	3,135
Toplam	200	22,00	2,796

Tablo 66b:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	79,714	4	19,929	2,632	,05
Gruplar İçi	1476,286	195	7,571		
Toplam	1556,000	199			

Tablo 66b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 66a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu babalarda iken ($X=21,44$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş babalarda ortaya çıkmıştır. ($X=23,40$).

Tablo 67a:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	21,11	2,447
Ortaokul mezunu	31	21,12	2,844
Lise mezunu	71	21,15	2,852
Yüksekokul mezunu	46	22,22	2,748
Lisansüstü	15	23,27	2,658
Toplam	199	21,54	2,797

Tablo 67b:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	89,067	4	22,267	2,958	,05
Gruplar İçi	1460,320	194	7,527		
Toplam	1549,387	198			

Tablo 67b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Benzerlikler alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, ,05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 67a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu babalarda iken ($X=21,11$) en yüksek aritmetik ortalama ise Lisansüstü eğitim görmüş babalarda ortaya çıkmıştır. ($X=23,27$).

Tablo 68a:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	19,33	3,135
Ortaokul mezunu	31	20,35	3,220
Lise mezunu	71	19,51	3,672
Yüksekokul mezunu	47	21,19	3,430
Lisansüstü	15	20,67	2,526
Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 68b:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	108,927	4	27,232	2,382	,05
Gruplar İçi	2229,453	195	11,433		
Toplam	2338,380	199			

Tablo 68b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 68a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu babalarda iken ($X=19,33$) en yüksek aritmetik ortalama ise Yüksekokul Mezunları babalarda ortaya çıkmıştır. ($X=21,19$).

Tablo 69a:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	5,92	2,500
Ortaokul mezunu	31	5,87	2,630
Lise mezunu	71	6,35	2,668
Yüksekokul mezunu	47	6,68	3,231
Lisanüstü	15	6,60	3,851
Toplam	200	6,30	2,863

Tablo 69b:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Alt boyutunun Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	19,351	4	4,838	,585	,674
Gruplar İçi	1612,244	195	8,268		
Toplam	1631,595	199			

Tablo 69b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu anlamlar alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 70a:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
İlkokul mezunu	36	71,59	7,074
Ortaokul mezunu	31	71,88	9,355
Lise mezunu	71	73,70	8,707
Yüksekokul mezunu	47	77,40	8,474
Lisanüstü	15	76,53	6,278
Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 70b:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Babanın Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	985,675	4	246,419	3,549	,05
Gruplar İçi	13538,945	195	69,430		
Toplam	14524,620	199			

Tablo 70b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin Babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 70a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama İlkokul mezunu babalarda iken ($X=71,59$) en yüksek aritmetik ortalama ise Yüksekokul Mezunu babalarda ortaya çıkmıştır. ($X=76,53$).

Tablo 71a:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gelir Durumu	N	X	ss
0-150 YTL	4	35,75	1,258
151-350 YTL	1	36,00	.
351-500 YTL	14	34,57	1,016
501-1000 YTL	50	34,50	1,502
1001-1500 YTL	56	34,88	1,608
2000 YTL ve Üstü	75	35,21	1,427
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo 71b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	20,990	5	4,198	1,933	,091
Gruplar İçi	421,390	194	2,172		
Toplam	442,380	199			

Tablo 71b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin Ailenin Gelir Durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 72a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Ortalama Ve Standart Sapmaları

Gelir Durumu	N	X	ss
0-150 YTL	4	35,75	1,258
151-350 YTL	1	36,00	.
351-500 YTL	14	34,57	1,016
501-1000 YTL	50	34,50	1,502
1001-1500 YTL	56	34,88	1,608
2000 YTL ve Üstü	75	35,21	1,427
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo 72b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	20,990	5	4,198	1,933	,091
Gruplar İçi	421,390	194	2,172		
Toplam	442,380	199			

Tablo 72b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin Ailenin Gelir Durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 73a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gelir Durumu	N	X	ss
0-150 YTL	4	43,75	,957
151-350 YTL	1	43,80	.
351-500 YTL	14	43,64	1,008
501-1000 YTL	50	43,98	,979
1001-1500 YTL	56	43,95	1,052
2000 YTL ve Üstü	75	44,40	,959
Toplam	200	44,10	1,012

Tablo73b:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	12,216	5	2,443	2,472	,05
Gruplar İçi	191,784	194	,989		
Toplam	204,000	199			

Tablo 73b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini Belirtme alt ölçeğinin Ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 73a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama gelir düzeyi düşük ailelerde görülürken ($X=43,75$) en yüksek aritmetik ortalama ise gelir düzeyi yüksek ailelerde görülmüştür. ($X=44,40$).

Tablo 74a:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gelir Durumu	N	X	ss
0-150 YTL	4	23,00	5,774
151-350 YTL	1	16,00	0
351-500 YTL	14	27,36	8,915
501-1000 YTL	50	29,96	8,504
1001-1500 YTL	56	31,41	8,173
2000 YTL ve Üstü	75	34,13	7,890
Toplam	200	31,54	8,496

Tablo 74b:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	1408,325	5	281,665	4,217	,01
Gruplar İçi	12957,355	194	66,790		
Toplam	14365,680	199			

Tablo 74b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım yapma ilişkilendirme alt ölçeğinin Ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 74a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama gelir düzeyi düşük ailelerde görülürken ($X=23,00$) en yüksek aritmetik ortalama ise gelir düzeyi yüksek ailelerde görülmüştür. ($X=31,41$).

Tablo 75a:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gelir Durumu	N	X	ss
0-150 YTL	4	20,75	2,630
151-350 YTL	1	20,00	.
351-500 YTL	14	21,71	2,555
501-1000 YTL	50	21,08	2,856
1001-1500 YTL	56	22,05	2,686
2000 YTL ve Üstü	75	22,68	2,771
Toplam	200	22,00	2,796

Tablo 75b:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	85,554	5	17,111	2,257	,05
Gruplar İçi	1470,446	194	7,580		
Toplam	1556,000	199			

Tablo 75b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin Ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 75a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama gelir düzeyi düşük ailelerde görülürken ($X=20,75$) en yüksek aritmetik ortalama ise gelir düzeyi yüksek ailelerde görülmüştür. ($X=22,68$).

Tablo 76a:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt boyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
0-150 YTL	4	20,50	2,646
151-350 YTL	1	23,00	.
351-500 YTL	14	21,43	2,243
501-1000 YTL	50	20,68	2,759
1001-1500 YTL	56	21,39	2,858
2000 YTL ve Üstü	74	22,30	2,753
Toplam	199	21,54	2,797

Tablo 76b:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt boyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	87,262	5	17,452	2,304	,05
Gruplar İçi	1462,125	193	7,576		
Toplam	1549,387	198			

Tablo 76b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Benzerlikler alt ölçeğinin Ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 76a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama gelir düzeyi düşük ailelerde görülürken ($X=20,50$) en yüksek aritmetik ortalama ise gelir düzeyi yüksek ailelerde görülmüştür. ($X=22,30$).

Tablo 77a:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	X	ss
0-150 YTL	4	18,00	1,155
151-350 YTL	1	20,00	.
351-500 YTL	14	18,43	3,155
501-1000 YTL	50	19,28	3,314
1001-1500 YTL	56	20,29	3,637
2000 YTL ve Üstü	75	20,91	3,285
Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 77b:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	141,096	5	28,219	2,491	,05
Gruplar İçi	2197,284	194	11,326		
Toplam	2338,380	199			

Tablo 77b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin Ailenin gelir düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 77a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama gelir düzeyi düşük ailelerde görülürken (X=18,00) en yüksek aritmetik ortalama ise gelir düzeyi yüksek ailelerde görülmüştür.(X=20,91).

Tablo 78a:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gelir Durumu	N	X	ss
0-150 YTL	4	4,50	4,203
151-350 YTL	1	10,00	.
351-500 YTL	14	6,07	2,129
501-1000 YTL	50	5,56	2,442
1001-1500 YTL	56	6,36	3,042
2000 YTL ve Üstü	75	6,83	2,947
Toplam	200	6,30	2,863

Tablo 78b:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	75,743	5	15,149	1,889	,098
Gruplar İçi	1555,852	194	8,020		
Toplam	1631,595	199			

Tablo 78b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu anlamlar alt ölçeğinin Ailenin Gelir Durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 79a:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Aylık Gelire Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gelir Durumu	N	X	ss
0-150 YTL	4	68,00	2,449
151-350 YTL	1	73,00	.
351-500 YTL	14	73,29	7,750
501-1000 YTL	50	71,68	8,343
1001-1500 YTL	56	73,71	9,131
2000 YTL ve Üstü	75	76,57	8,063
Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 79b:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	919,108	5	183,822	2,621	,05
Gruplar İçi	13605,512	194	70,132		
Toplam	14524,620	199			

Tablo 79b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin Ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 79a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama gelir düzeyi düşük ailelerde görülürken ($X=18,00$) en yüksek aritmetik ortalama ise gelir düzeyi yüksek ailelerde görülmüştür. ($X=20,91$).

Tablo 80a:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	35,11	1,420
12-18 ay	68	34,81	1,528
18-24 ay	39	35,08	1,306
24-30 ay	17	34,35	1,967
30-36 ay	6	34,17	1,169
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo 80b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	13,295	4	3,324	1,510	,201
Gruplar İçi	429,085	195	2,200		
Toplam	442,380	199			

Tablo 80b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İsimlendirme alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 81a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	44,16	1,030
12-18 ay	68	44,07	1,027
18-24 ay	39	44,38	,963
24-30 ay	17	43,65	,786
30-36 ay	6	43,17	,753
Toplam	200	44,10	1,012

Tablo 81b:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	12,150	4	3,037	3,087	,05
Gruplar İçi	191,850	195	,984		
Toplam	204,000	199			

Tablo 81b’de Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini belirtme alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 81a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 30-36 aylarda konuşan çocuklarda görülürken ($X=43,17$) en yüksek aritmetik ortalama 18-24 aylar arasında görülmüştür. ($X=44,38$).

Tablo 82a:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	31,56	7,377
12-18 ay	68	32,71	8,413
18-24 ay	39	32,10	9,870
24-30 ay	17	29,88	7,381
30-36 ay	6	19,17	6,706
Toplam	200	31,54	8,496

Tablo 82b:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1070,103	4	267,526	3,924	,05
Gruplar İçi	13295,577	195	68,182		
Toplam	14365,680	199			

Tablo 82b’de Dili Kullanma Ölçeğinin çağrışım yapma ilişkilendirme alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 82a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 30-36 aylarda konuşan çocuklarda görülürken ($X=19,17$) en yüksek aritmetik ortalama ise 18-24 aylar arasında görülmüştür ($X=32,10$).

Tablo 83a:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	22,07	3,168
12-18 ay	68	22,21	2,372
18-24 ay	39	22,38	2,632
24-30 ay	17	20,94	2,585
30-36 ay	6	19,33	3,011
Toplam	200	22,00	2,796

Tablo 83b:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	70,734	4	17,684	2,322	,05
Gruplar İçi	1485,266	195	7,617		
Toplam	1556,000	199			

Tablo 83b’de Dili Kullanma Gruplama alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 83a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 30-36 aylarda konuşan çocuklarda görülürken ($X=19,33$) en yüksek aritmetik ortalama ise 18-24 aylar arasında görülmüştür($X=22,38$).

Tablo 84a:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Alt boyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	21,51	3,110
12-18 ay	68	21,63	2,449
18-24 ay	38	22,13	2,849
24-30 ay	17	20,82	2,506
30-36 ay	6	19,17	2,137
Toplam	199	21,54	2,797

Tablo 84b:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	56,446	4	14,112	1,834	,124
Gruplar İçi	1492,941	194	7,696		
Toplam	1549,387	198			

Tablo 84b’da Dili Kullanma Ölçeğinin çağrışım yapma ilişkilendirme alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 84a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 30-36 aylarda konuşan çocuklarda görülürken ($X=19,17$) en yüksek aritmetik ortalama ise 18-24 aylar arasında görülmüştür($X=20,82$).

Tablo 85a:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	20,44	3,408
12-18 ay	68	20,22	3,398
18-24 ay	39	20,51	3,417
24-30 ay	17	18,06	3,030
30-36 ay	6	17,50	3,017
Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 85b:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	127,233	4	31,808	2,805	,05
Gruplar İçi	2211,147	195	11,339		
Toplam	2338,380	199			

Tablo 85b’da Dili Kullanma Ölçeğinin Farklılıklar alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 85a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 30-36 aylarda konuşan çocuklarda görülürken ($X=17,50$) en yüksek aritmetik ortalama ise 18-24 aylar arasında görülmüştür($X=20,51$).

Tablo 86a:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	6,57	2,947
12-18 ay	68	6,12	2,842
18-24 ay	39	6,82	2,837
24-30 ay	17	5,53	2,375
30-36 ay	6	3,83	2,483
Toplam	200	6,30	2,863

Tablo 86b:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	64,581	4	16,145	2,009	,095
Gruplar İçi	1567,014	195	8,036		
Toplam	1631,595	199			

Tablo 86b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu anlamlar alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 87a:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşma Zamanı	N	X	ss
9-12 ay,	70	74,76	9,186
12-18 ay	68	73,75	7,561
18-24 ay	39	76,72	8,897
24-30 ay	17	69,65	6,092
30-36 ay	6	67,00	8,050
Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 87b:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Konuşma Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	945,219	4	236,305	3,393	,05
Gruplar İçi	13579,401	195	69,638		
Toplam	14524,620	199			

Tablo 87b’da Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin konuşma zamanına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 87a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 30-36 aylarda konuşan çocuklarda görülürken ($X=67,00$) en yüksek aritmetik ortalama ise 18-24 aylar arasında görülmüştür($X=76,72$).

Tablo 88a:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	56	35,21	1,604
Az Okunurdu	124	34,85	1,368
Hiç Okunmazdı	20	34,45	1,791
Toplam	200	34,91	1,491

Tablo 88b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	9,913	2	4,956	2,258	,107
Gruplar İçi	432,467	197	2,195		
Toplam	442,380	199			

Tablo 88b’de Dili Kullanma Ölçeğinin isimlendirme alt ölçeğinin Çocuğa kitap okumaya göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 89a:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	56	44,23	,953
Az Okunurdu	124	44,15	,980
Hiç Okunmazdı	20	43,40	1,142
Toplam	200	44,10	1,012

Tablo 89b:
Dili Kullanım Ölçeği İşlevini Belirtme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	11,129	2	5,565	5,684	,05
Gruplar İçi	192,871	197	,979		
Toplam	204,000	199			

Tablo 89b’da Dili Kullanma Ölçeğinin İşlevini belirtme alt ölçeğinin Çocuğa kitap okumaya göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 89a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama hiç kitap okumayanlarda ortaya çıkarken ($X=43,40$) en yüksek aritmetik ortalama ise Çok kitap okunan çocuklarda görülmüştür($X=44,23$).

Tablo 90a:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	56	31,73	8,945
Az Okunurdu	124	31,81	8,287
Hiç Okunmazdı	20	29,35	8,616
Toplam	200	31,54	8,496

Tablo 90b:
Dili Kullanım Ölçeği Çağrışım Yapma İlişkilendirme Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	106,793	2	53,397	,738	,480
Gruplar İçi	14258,887	197	72,380		
Toplam	14365,680	199			

Tablo 90b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çağrışım Yapma İlişkilendirme alt ölçeğinin Çocuğa kitap okumaya göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 91a:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	56	22,30	2,747
Az Okunurdu	124	21,96	2,723
Hiç Okunmazdı	20	20,25	2,789
Toplam	200	22,00	2,796

Tablo 91b:
Dili Kullanım Ölçeği Gruplama Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	72,362	2	36,181	4,804	,05
Gruplar İçi	1483,638	197	7,531		
Toplam	1556,000	199			

Tablo 91b’da Dili Kullanma Ölçeğinin Gruplama alt ölçeğinin Çocuğa kitap okumaya göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 91a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama hiç kitap okumayanlarda ortaya çıkarken ($X=20,25$) en yüksek aritmetik ortalama ise Çok kitap okunan çocuklarda görülmüştür($X=22,30$).

Tablo 92a:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	55	21,85	2,610
Az Okunurdu	124	21,49	2,687
Hiç Okunmazdı	20	19,80	3,412
Toplam	199	21,54	2,797

Tablo 92b:
Dili Kullanım Ölçeği Benzerlikler Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	72,353	2	36,176	4,801	,05
Gruplar İçi	1477,034	196	7,536		
Toplam	1549,387	198			

Tablo 92b’da Dili Kullanma Ölçeğinin Benzerlikler alt ölçeğinin Çocuğa kitap okumaya göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 92a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama hiç kitap okumayanlarda ortaya çıkarken ($X=19,80$) en yüksek aritmetik ortalama ise çok kitap okunan çocuklarda görülmüştür($X=21,85$).

Tablo 93a:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	56	20,50	3,241
Az Okunurdu	124	20,07	3,245
Hiç Okunmazdı	20	17,60	4,109
Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 93b:
Dili Kullanım Ölçeği Farklılıklar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	144,866	2	72,433	6,505	,05
Gruplar İçi	2193,514	197	11,135		
Toplam	2338,380	199			

Tablo 93b’da Dili Kullanma Ölçeğinin farklılıklar alt ölçeğinin Çocuğa kitap okumaya göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 93a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama hiç kitap okumayanlarda ortaya çıkarken ($X=17,60$) en yüksek aritmetik ortalama ise çok kitap okunan çocuklarda görülmüştür($X=20,50$).

Tablo 94a:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	56	6,04	3,253
Az Okunurdu	124	6,59	2,693
Hiç Okunmazdı	20	5,20	2,505
Toplam	200	6,30	2,863

Tablo 94b:
Dili Kullanım Ölçeği Çoklu Anlamlar Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	38,442	2	19,221	2,377	,096
Gruplar İçi	1593,153	197	8,087		
Toplam	1631,595	199			

Tablo 94b’de Dili Kullanma Ölçeğinin Çoklu Anlamlar alt ölçeğinin Çocuğa kitap okumaya göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 95a:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Altboyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma Durumu	N	X	ss
Çok Okunurdu	56	75,35	8,036
Az Okunurdu	124	73,79	8,591
Hiç Okunmazdı	20	67,55	6,645
Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 95b:
Dili Kullanım Ölçeği Özellikler Alt boyutunun Çocuğa Kitap Okumaya Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1056,153	2	528,076	7,724	,001
Gruplar İçi	13468,467	197	68,368		
Toplam	14524,620	199			

Tablo 95b’da Dili Kullanma Ölçeğinin Özellikler alt ölçeğinin Çocuğa masal okumaya göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 95b’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama hiç masal okumayanlarda ortaya çıkarken ($X=67,55$) en yüksek aritmetik ortalama ise çok kitap okunan çocuklarda görülmüştür($X=75,35$).

Tablo 96a:
Dili Kullanım Ölçeğinin Alt Boyutlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre
Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Alt Boyutlar	Sohbet Etmeye Ayrılan Zaman	N	X	ss
İsimlendirme	Çok	103	34,93	1,739
	Orta	89	34,81	1,186
	Az	8	35,75	,707
	Toplam	200	34,91	1,491
İşlevini Belirtme	Çok	103	44,16	1,017
	Orta	89	44,04	,988
	Az	8	44,00	1,309
	Toplam	200	44,10	1,012
Çağrışım Yapma İlişkilendirme	Çok	103	31,47	8,528
	Orta	89	31,66	8,617
	Az	8	31,13	7,661
	Toplam	200	31,54	8,496
Gruplama	Çok	103	22,15	2,833
	Orta	89	22,04	2,549
	Az	8	19,63	4,104
	Toplam	200	22,00	2,796
Benzerlikler	Çok	102	21,69	2,750
	Orta	89	21,65	2,612
	Az	8	18,50	3,928
	Toplam	199	21,54	2,797
Farklılıklar	Çok	103	20,33	3,448
	Orta	89	20,09	3,154
	Az	8	17,00	4,899
	Toplam	200	20,09	3,428
Çoklu Anlamlar	Çok	103	6,46	2,872
	Orta	89	6,27	2,799
	Az	8	4,50	3,207
	Toplam	200	6,30	2,863
Özellikler	Çok	103	74,48	8,658
	Orta	89	74,19	8,443
	Az	8	69,00	7,387
	Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 96b:
Dili Kullanım Ölçeğinin Alt Boyutlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
İsimlendirme	Gruplar Arası	6,603	2	3,301	1,492	,227
	Gruplar İçi	435,777	197	2,212		
	Toplam	442,380	199			
İşlevini Belirtme	Gruplar Arası	,665	2	,333	,322	,725
	Gruplar İçi	203,335	197	1,032		
	Toplam	204,000	199			
Çağrışım Yapma İlişkilendirme	Gruplar Arası	3,286	2	1,643	,023	,978
	Gruplar İçi	14362,394	197	72,906		
	Toplam	14365,680	199			
Gruplama	Gruplar Arası	47,489	2	23,745	3,101	,047
	Gruplar İçi	1508,511	197	7,657		
	Toplam	1556,000	199			
Benzerlikler	Gruplar Arası	77,224	2	38,612	5,141	,070
	Gruplar İçi	1472,163	196	7,511		
	Toplam	1549,387	198			
Farklılıklar	Gruplar Arası	82,322	2	41,161	3,594	,129
	Gruplar İçi	2256,058	197	11,452		
	Toplam	2338,380	199			
Çoklu Anlamlar	Gruplar Arası	28,514	2	14,257	1,752	,176
	Gruplar İçi	1603,081	197	8,137		
	Toplam	1631,595	199			
Özellikler	Gruplar Arası	223,178	2	111,589	1,537	,218
	Gruplar İçi	14301,442	197	72,596		
	Toplam	14524,620	199			

Tablo 96b’de Dili Kullanma Ölçeğinin alt boyutlarının çocukla sohbet etmeye ayrılan zamana göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup hiçbir boyutta manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 97a:
Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Televizyon İzleme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Alt Boyutlar	Televizyon İzleme Durumu	N	X	ss
İsimlendirme	Çok	56	34,70	1,651
	Orta	121	35,06	1,468
	Az	21	34,52	1,078
	Hiç	2	36,00	,000
	Toplam	200	34,91	1,491
İşlevini Belirtme	Çok	56	44,09	1,083
	Orta	121	44,12	1,026
	Az	21	44,10	,768
	Hiç	2	43,50	,707
	Toplam	200	44,10	1,012
İlişkilendirme	Çok	56	32,77	8,251
	Orta	121	31,48	8,374
	Az	21	29,62	9,415
	Hiç	2	21,00	7,071
	Toplam	200	31,54	8,496
Gruplama	Çok	56	21,77	3,045
	Orta	121	21,98	2,772
	Az	21	22,62	2,355
	Hiç	2	23,00	,000
	Toplam	200	22,00	2,796
Benzerlikler	Çok	56	21,38	3,228
	Orta	120	21,54	2,657
	Az	21	21,90	2,548
	Hiç	2	22,50	,707
	Toplam	199	21,54	2,797
Farklılıklar	Çok	56	20,46	3,945
	Orta	121	19,81	3,327
	Az	21	20,76	2,508
	Hiç	2	19,50	,707
	Toplam	200	20,09	3,428
Çoklu Anlamlar	Çok	56	6,00	3,009
	Orta	121	6,55	2,677
	Az	21	5,33	3,322
	Hiç	2	9,50	,707
	Toplam	200	6,30	2,863
Özellikler	Çok	56	73,86	9,090
	Orta	121	74,38	8,393
	Az	21	73,38	8,657
	Hiç	2	74,50	2,121
	Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 97b:
Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Televizyon İzleme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
İsimlendirme	Gruplar Arası	10,708	3	3,569	1,621	,186
	Gruplar İçi	431,672	196	2,202		
	Toplam	442,380	199			
İşlevini Belirtme	Gruplar Arası	,757	3	,252	,243	,866
	Gruplar İçi	203,243	196	1,037		
	Toplam	204,000	199			
İlişkilendirme	Gruplar Arası	384,547	3	128,182	1,797	,149
	Gruplar İçi	13981,133	196	71,332		
	Toplam	14365,680	199			
Gruplama	Gruplar Arası	13,099	3	4,366	,555	,646
	Gruplar İçi	1542,901	196	7,872		
	Toplam	1556,000	199			
Benzerlikler	Gruplar Arası	6,161	3	2,054	,259	,855
	Gruplar İçi	1543,226	195	7,914		
	Toplam	1549,387	198			
Farklılıklar	Gruplar Arası	27,514	3	9,171	,778	,508
	Gruplar İçi	2310,866	196	11,790		
	Toplam	2338,380	199			
Çoklu Anlamlar	Gruplar Arası	52,428	3	17,476	2,169	,093
	Gruplar İçi	1579,167	196	8,057		
	Toplam	1631,595	199			
Özellikler	Gruplar Arası	23,798	3	7,933	,107	,956
	Gruplar İçi	14500,822	196	73,984		
	Toplam	14524,620	199			

Tablo 97b’de Dili Kullanma Ölçeğinin alt boyutlarının çocuğun televizyon izleme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup hiçbir boyutta manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 98a:
Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre
Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Alt Boyutlar	Oyun Oynama Sıklığı	N	X	ss
İsimlendirme	Çok Sık	26	34,65	2,058
	Sık	58	35,10	1,459
	Orta	96	34,84	1,424
	Az	18	35,00	1,029
	Hiç	2	35,00	,000
	Toplam	200	34,91	1,491
İşlevini Belirtme	Çok Sık	26	44,12	1,033
	Sık	58	44,31	,922
	Orta	96	44,03	1,031
	Az	18	43,89	1,132
	Hiç	2	43,00	,000
	Toplam	200	44,10	1,012
Çağrışım Yapma İlişkilendirme	Çok Sık	26	32,35	8,173
	Sık	58	31,19	9,229
	Orta	96	31,02	8,398
	Az	18	33,89	7,348
	Hiç	2	35,00	7,071
	Toplam	200	31,54	8,496
Gruplama	Çok Sık	26	21,31	3,197
	Sık	58	22,29	2,428
	Orta	96	22,07	2,870
	Az	18	21,50	2,975
	Hiç	2	23,50	2,121
	Toplam	200	22,00	2,796
Benzerlikler	Çok Sık	25	21,20	2,708
	Sık	58	21,50	2,536
	Orta	96	21,70	2,858
	Az	18	20,94	3,226
	Hiç	2	25,00	4,243
	Toplam	199	21,54	2,797
Farklılıklar	Çok Sık	26	19,23	3,648
	Sık	58	20,71	3,234
	Orta	96	20,00	3,470
	Az	18	19,50	2,975
	Hiç	2	23,00	7,071
	Toplam	200	20,09	3,428
Çoklu Anlamlar	Çok Sık	26	6,08	3,187
	Sık	58	6,53	2,939
	Orta	96	6,25	2,664
	Az	18	5,94	3,404
	Hiç	2	7,50	2,121
	Toplam	200	6,30	2,863

Tablo 98a'nın Devamı

Özellikler	Çok Sık	26	71,62	8,782
	Sık	58	75,81	8,302
	Orta	96	74,36	8,508
	Az	18	71,67	8,704
	Hiç	2	69,00	2,828

Tablo 98b:

Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre Farklılaşma Durumu

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
İsimlendirme	Gruplar Arası	4,460	4	1,115	,496	,738
	Gruplar İçi	437,920	195	2,246		
	Toplam	442,380	199			
İşlevini Belirtme	Gruplar Arası	6,248	4	1,562	1,540	,192
	Gruplar İçi	197,752	195	1,014		
	Toplam	204,000	199			
Çağrışım Yapma İlişkilendirme	Gruplar Arası	173,145	4	43,286	,595	,667
	Gruplar İçi	14192,535	195	72,782		
	Toplam	14365,680	199			
Gruplama	Gruplar Arası	26,955	4	6,739	,859	,489
	Gruplar İçi	1529,045	195	7,841		
	Toplam	1556,000	199			
Benzerlikler	Gruplar Arası	35,703	4	8,926	1,144	,337
	Gruplar İçi	1513,684	194	7,802		
	Toplam	1549,387	198			
Farklılıklar	Gruplar Arası	65,247	4	16,312	1,399	,236
	Gruplar İçi	2273,133	195	11,657		
	Toplam	2338,380	199			
Çoklu Anlamlar	Gruplar Arası	9,873	4	2,468	,297	,880
	Gruplar İçi	1621,722	195	8,317		
	Toplam	1631,595	199			
Özellikler	Gruplar Arası	495,313	4	123,828	1,721	,147
	Gruplar İçi	14029,307	195	71,945		
	Toplam	14524,620	199			

Tablo 98b'de Dili Kullanma Ölçeğinin alt boyutlarının çocukla oyun oynamaya ayrılan zamana göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup hiçbir boyutta manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 99a:
Dili Kullanım Ölçeği Altboyutlarının Çocuğun Bakımıyla İlgilenenlere Göre
Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Alt Boyutlar	Bakımla İlgilenen Kişi	N	X	ss
İsimlendirme	Anne	92	34,89	1,478
	Baba	3	34,67	1,528
	Anne ve baba	53	34,98	1,670
	Anneanne/Babaanne	37	34,73	1,262
	Bakıcı	13	35,08	1,553
	Diğer	2	36,50	,707
	Toplam	200	34,91	1,491
İşlevini Belirtme	Anne	92	44,14	,956
	Baba	3	43,33	,577
	Anne ve baba	53	43,92	1,190
	Anneanne/Babaanne	37	44,19	,995
	Bakıcı	13	44,46	,519
	Diğer	2	44,00	1,414
	Toplam	200	44,10	1,012
İlişkilendirme	Anne	92	31,82	8,414
	Baba	3	26,33	9,452
	Anne ve baba	53	29,42	9,113
	Anneanne/Babaanne	37	33,14	7,406
	Bakıcı	13	34,62	7,932
	Diğer	2	33,50	12,021
	Toplam	200	31,54	8,496
Gruplama	Anne	92	21,74	2,870
	Baba	3	20,00	4,583
	Anne ve baba	53	22,00	3,000
	Anneanne/Babaanne	37	22,57	2,141
	Bakıcı	13	22,62	2,142
	Diğer	2	22,50	6,364
	Toplam	200	22,00	2,796
Benzerlikler	Anne	91	21,22	2,886
	Baba	3	19,33	4,041
	Anne ve baba	53	21,62	2,810
	Anneanne/Babaanne	37	21,89	2,470
	Bakıcı	13	22,69	2,213
	Diğer	2	23,50	4,950
	Toplam	199	21,54	2,797
Farklılıklar	Anne	92	19,86	3,560
	Baba	3	19,33	4,041
	Anne ve baba	53	20,34	3,379
	Anneanne/Babaanne	37	20,08	3,278
	Bakıcı	13	20,85	2,410
	Diğer	2	20,50	9,192
	Toplam	200	20,09	3,428

Tablo 99a'nın Devamı

Çoklu Anlamlar	Anne	92	5,98	2,765
	Baba	3	4,33	3,786
	Anne ve baba	53	6,02	3,135
	Anneanne/Babaanne	37	7,11	2,525
	Bakıcı	13	7,38	2,663
	Diğer	2	9,00	1,414
	Toplam	200	6,30	2,863
Özellikler	Anne	92	72,84	8,316
	Baba	3	73,00	13,454
	Anne ve baba	53	74,47	9,082
	Anneanne/Babaanne	37	76,43	8,559
	Bakıcı	13	75,62	5,108
	Diğer	2	74,00	15,556
	Toplam	200	74,13	8,543

Tablo 99b:

Dili Kullanım Ölçeği Alt boyutlarının Çocuğun Bakımıyla İlgilenen Kişiyeye Göre Farklılaşma Durumu

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
İsimlendirme	Gruplar Arası	7,099	5	1,420	,633	,675
	Gruplar İçi	435,281	194	2,244		
	Toplam	442,380	199			
İşlevini Belirtme	Gruplar Arası	5,566	5	1,113	1,088	,368
	Gruplar İçi	198,434	194	1,023		
	Toplam	204,000	199			
İlişkilendirme	Gruplar Arası	552,385	5	110,477	1,552	,176
	Gruplar İçi	13813,295	194	71,203		
	Toplam	14365,680	199			
Gruplama	Gruplar Arası	35,603	5	7,121	,909	,477
	Gruplar İçi	1520,397	194	7,837		
	Toplam	1556,000	199			
Benzerlikler	Gruplar Arası	53,826	5	10,765	1,389	,230
	Gruplar İçi	1495,561	193	7,749		
	Toplam	1549,387	198			
Farklılıklar	Gruplar Arası	17,714	5	3,543	,296	,915
	Gruplar İçi	2320,666	194	11,962		
	Toplam	2338,380	199			
Çoklu Anlamlar	Gruplar Arası	79,346	5	15,869	1,983	,083
	Gruplar İçi	1552,249	194	8,001		
	Toplam	1631,595	199			
Özellikler	Gruplar Arası	388,700	5	77,740	1,067	,380
	Gruplar İçi	14135,920	194	72,866		
	Toplam	14524,620	199			

Tablo 99b'de Dili Kullanma Ölçeğinin alt boyutlarının çocuğun bakımıyla ilgilenenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup hiçbir boyutta manidar bir farklılık bulunamamıştır.

2.3. Marmara Gelişim Ölçeğinin Diğer Değişkenlerle Karşılaştırılması

Tablo 100:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Cins	N	X	ss	t	Sd	p
Kız	95	346,51	36,055	,553	198	,581
Erkek	105	343,87	31,437			

Tablo 100’da Dil Gelişim Ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 101a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Yaşlar	N	X	ss
5-1_5-6	19	326,63	31,997
5-7_5-12	20	339,45	41,230
6-1_6-6	116	346,74	29,699
6-7_6-17	45	351,27	38,145
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 101b:
Dili Kullanım Ölçeği İsimlendirme Altboyutunun Yaşlara Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	9142,708	3	3047,569	2,763	,05
Gruplar İçi	216184,412	196	1102,982		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 101b’de Dil Gelişim Ölçeğinin Yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 101a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama 5 yaş 1 ay-5 yaş 6 ay arasındadır (X=326,63) en yüksek aritmetik ortalama ise 6 yaş 7 ay ile 6 yaş 17 ay arasındadır (X=351,27). Buna göre çocukların yaşları arttıkça dil gelişimi de ilerlemektedir.

Tablo 102a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Çocuk Sayısı	N	X	ss
Tek Çocuk	70	343,17	30,767
2 Çocuk	112	345,35	36,885
3 Çocuk	16	352,50	20,143
4'den fazla	2	341,50	41,719
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 102b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	1169,257	3	389,752	,341	,796
Gruplar İçi	224157,863	196	1143,663		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 102b'de Dil Gelişim Ölçeğinin çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır

Tablo 103a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sırasına Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Çocuk Sırası	N	X	ss
Birinci	121	345,17	31,454
İkinci	66	343,88	38,697
Üçüncü	11	358,09	22,634
Dördüncü	2	312,00	,000
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 103b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuk Sırasına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	4146,486	3	1382,162	1,225	,302
Gruplar İçi	221180,634	196	1128,473		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 103b’de Dil Gelişim Ölçeğinin çocuk sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 104a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Mezun Olunan Okul	N	X	ss
İlkokul Mezunu	61	332,28	41,018
Ortaokul Mezunu	22	347,91	31,722
Lise Mezunu	81	348,84	31,460
Yüksekokul Mezunu	33	356,94	14,977
Lisansüstü	3	355,33	17,616
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 104b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	16273,580	4	4068,395	3,795	,05
Gruplar İçi	209053,540	195	1072,069		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 104b’de Dil Gelişim Ölçeğinin Annenin Mezun Olduğu Okula göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 05 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 104a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama ilkokul mezunu annelerde görülmektedir.(X=332,28) en yüksek aritmetik ortalama ise Yüksek okul mezunu annelerde gözlenmiştir. (X=355,33). Buna göre çocukların annelerin eğitim düzeyi arttıkça dil gelişimi de artmaktadır denilebilir.

Tablo 105a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Çalışma Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Annenin Çalışma Durumu	N	X	ss
Evet	98	344,62	28,123
Hayır	102	345,60	38,352
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 105b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	47,570	1	47,570	,042	,838
Gruplar İçi	225279,550	198	1137,776		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 105b’de Dil Gelişim Ölçeği puanlarının Annenin çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 106a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Babanın Mezun Olduğu Okul	N	X	ss
İlkokul Mezunu	36	337,83	44,514
Ortaokul Mezunu	31	341,74	33,551
Lise Mezunu	71	344,32	34,865
Yüksekokul Mezunu	47	350,30	25,147
Lisansüstü	15	357,13	12,789
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 106b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Babanın Mezun Olduğu Okula Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	5735,072	4	1433,768	1,273	,282
Gruplar İçi	219592,048	195	1126,113		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 106b’de Dil Gelişim Ölçeği puanlarının babanın mezun olduğu okula göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 107a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmaları

Gelir Düzeyi	N	X	ss	N
0-150 YTL	4	338,75	35,892	369
151-350 YTL	1	362,00	.	362
351-500 YTL I	14	329,93	61,667	379
501-1000 YTL	50	342,36	33,752	380
1001-1500 YTL	56	342,05	36,738	380
2000 YTL Üstü	75	352,20	21,318	380
Toplam	200	345,12	33,650	380

Tablo 107b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	8345,082	5	1669,016	1,492	,194
Gruplar İçi	216982,038	194	1118,464		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 107b’de Dil Gelişim Ölçeği puanlarının ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 108a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğu Konuşmaya Başlama Zamanına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Konuşmaya Başlama Zamanı	N	X	ss
9-12 Ay,	70	343,93	29,591
12-18 Ay	68	345,26	31,234
18-24 Ay	39	357,85	19,242
24-30 Ay	17	341,00	29,559
30-36 Ay	6	286,33	93,867
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 108b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğu Konuşmaya Başlama Zamanına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	27440,832	4	6860,208	6,760	,01
Gruplar İçi	197886,288	195	1014,801		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 108b’de Dil Gelişim Ölçeğinin çocuğun konuşmaya başladığı zamana göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 108a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama konuşmaya 30-36 aylarda başlayanlarda gözlenirken.(X=286,33) en yüksek aritmetik ortalama ise 18-24 aylarda konuşmaya başlayan çocuklarda gözlenmiştir. (X=357,85).

Tablo 109a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğa Kitap Okuma Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Kitap Okuma	N	X	ss
Çok okunurdu	56	349,25	30,300
Az okunurdu	124	348,62	28,253
Hiç okunmazdı	20	311,85	52,331
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 109b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocuğa Kitap Okuma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	24612,885	2	12306,442	12,079	,01
Gruplar İçi	200714,235	197	1018,854		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 109b’de Dil Gelişim Ölçeğinin çocuğa kitap okumaya göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup, 01 düzeyinde manidar bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 109a’daki aritmetik ortalamalara bakıldığında en düşük ortalama çocuğa hiç kitap okumayanlarda gözlenirken.($X=311,85$) en yüksek aritmetik ortalama ise Çok kitap okuyanlarda gözlenmiştir. ($X=349,25$).

Tablo 110a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Sohbet Etme Durumu	N	X	ss
Çok	103	348,85	30,291
Orta	89	342,88	35,575
Az	8	322,00	45,046
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 110b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Sohbet Etme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	6160,664	2	3080,332	2,769	,065
Gruplar İçi	219166,456	197	1112,520		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 110b’de Dil Gelişim Ölçeği puanlarının çocukla sohbet etmeye göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 111a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Televizyon İzleme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Televizyon İzleme Durumu	N	X	ss
Çok	56	341,95	34,439
Orta	121	344,42	35,386
Az	21	357,19	17,037
Hiç	2	349,50	17,678
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 111b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının televizyon İzleme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	3721,038	3	1240,346	1,097	,352
Gruplar İçi	221606,082	196	1130,643		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 111b’de Dil Gelişim Ölçeği puanlarının televizyon izleme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo112a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocukla Oynama Durumu	N	X	ss
Çok Sık	26	344,88	28,504
Sık	58	354,31	28,570
Orta	96	341,60	36,039
Az	18	331,83	38,014
Hiç	2	370,00	5,657
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 112b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla Oynama Sıklığına Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	10502,594	4	2625,649	2,383	,073
Gruplar İçi	214824,526	195	1101,664		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 112b’de Dil Gelişim Ölçeği puanlarının çocukla oyun oynamaya göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 113a:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla İlgilenen Kişiyeye Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Çocukla İlgilenen Kişiler	N	X	ss
Anne	92	347,37	32,385
Baba	3	292,67	70,493
Anne ve Baba	53	346,36	31,721
Anneanne/Babanne	37	340,57	36,088
Bakıcı	13	350,92	28,168
Diğer	2	334,00	31,113
Toplam	200	345,12	33,650

Tablo 113b:
Dil Gelişim Ölçeği Puanlarının Çocukla İlgilenen Kişiyeye Göre Farklılaşma Durumu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortlaması	F	P
Gruplar Arası	10252,826	5	2050,565	1,850	,105
Gruplar İçi	215074,294	194	1108,630		
Toplam	225327,120	199			

Tablo 113b’de Dil Gelişim Ölçeği puanlarının çocukla ilgilenen kişiyeye göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş olup manidar bir farklılık bulunamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Araştırmanın, “Amaçlar” başlığı altında yer alan sorulara, elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizlerle “Bulgular ve Yorumlar” başlığı altında cevaplanmıştır. Bu bulgular ışığında çocukların dil gelişim ve kullanımları ile ilgili şunlar söylenebilir:

Araştırmanın amaçlarından biri çocukların dil gelişim ve kullanım düzeylerinin saptanmasıdır. Dil Kullanım Testinden elde edilen bulgular dikkate alındığında, cinsiyet değişkeninde dil kullanım testi özellikler alt ölçeğinde farklılaşma görülmüş, erkek çocukların daha iyi oldukları bulunmuştur. Yaş değişkeninin de dil kullanım testi alt ölçeği çoklu anlamlar ve özellikler alt ölçeğinde farklılaşma görülmüş, Buna göre çocukların yaşları arttıkça özellikler ve çoklu anlam yetenekleri de artmaktadır denilebilir. Çocuk sırası değişkeninde Dil Kullanım Testi bulgularına göre işlevini belirtme, gruplama, benzerlikler ve farklılıklar alt ölçeklerinde farklılıklara rastlanmıştır. Annenin eğitim durumu göz önüne alındığında Dil kullanım testi alt ölçeklerinden işlevini belirtme, çağrışım ve ilişkilendirme, gruplama, benzerlik ve özellikler bölümlerinde farklılaşma görülmüş. Buna göre, annelerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların bu boyutlardaki başarıları da artmaktadır denilebilir. Babanın eğitim durumu değişkeni incelendiğinde işlevini belirtme, çağrışım yapma ilişkilendirme, gruplama. Benzerlik ve özellikler alt ölçeklerinde farklılık dikkati çekmiş. Babaların eğitim düzeyleri arttıkça çocukların bu boyutlardaki başarıları da arttığı görülmüştür. Ailelerin gelir seviyeleri incelendiğinde Dil Kullanım Testi alt ölçeklerinden işlevini belirtme, çağrışım yapma ilişkilendirme, gruplama, benzerlik, farklılık, özellikler de farklılaşma saptanmıştır. Buna göre ailelerin gelir seviyeleri yükseldikçe çocukların bu boyutlardaki başarıları da artmaktadır denilebilir. Çocukların konuşma zamanları dikkate alındığında Dil Kullanım testi alt ölçeklerinden işlevini belirtme, çağrışım yapma ilişkilendirme, gruplama, benzerlik, farklılık, özellikler de farklılıklara rastlanmıştır, buna göre erken yaşta konuşan çocukların bu boyutlardaki başarıları da artmaktadır denilebilir. Ailelerin çocuklarına kitap okuma düzeyleri değişkenine göz atıldığında işlevini belirtme, gruplama, benzerlik, farklılık, özellikler alt ölçeklerinde farklılık tespit edilmiş, buna göre çocuklara çok miktarda kitap okumanın çocukların dil gelişimlerine olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Sohbet etme, televizyon izleme, oyun oynama sıklığı ve çocuğun bakımı ile kimlerin ilgilendiği değişkenlerinde manidar bir farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Marmara Gelişim Ölçeği bulguları incelendiğinde yaş değişkeninde farklılık görülmüş, buna göre çocukların yaşları arttıkça dil gelişimleri de ilerlemektedir denilebilir. Annenin eğitim durumu göz önüne alındığında farklılığa rastlanmıştır, annelerin eğitim düzeyleri arttıkça dil gelişimlerinde de artma görülmüştür. Konuşma zamanları değişkeninde Marmara gelişim ölçeği testine göre, 18-24 ay arası konuşan çocukların dil gelişimleri daha yüksek, 30-36 ay arası konuşan çocukların dil gelişimleri daha düşük çıkmıştır. Kitap okuma sıklığı değişkeninde çok sık kitap okunan çocukların dil gelişimlerinin daha yüksek, hiç okunmayanların ise daha düşük çıktığı gözlenmiştir. Buna göre çocuklara çok sıklıkta kitap okumanın çocukların dil gelişimine olumlu etkisi olduğu ileri sürülebilir. Marmara Gelişim Ölçeği Testinin bulgularına göre cinsiyetin, çocuk sayısının, çocuk sırasının, babanın eğitim durumunun, ailenin gelir düzeyinin, sohbet etme sıklığının, televizyon izleme sıklığının, oyun oynama sıklığının ve çocukla kimlerin ilgilendiğinin dil gelişiminde bir farklılığa neden olmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın diğer bir amacı annenin çalışması veya çalışmamasının çocukların dil gelişim ve kullanımları üzerinde etkisinin araştırılmasıdır. Dil Kullanım Ölçeği testi bulguları dikkate alındığında, dil kullanım testi alt ölçeklerinden işlevini belirtme ve çağrışım yapma ilişkilendirmede farklılıklar tespit edilmiş, isimlendirme, özellikler, çoklu anlamlar, farklılık, benzerlik ve gruplama alt ölçeklerinde ise bir farklılığa rastlanmamıştır. Marmara Gelişim Ölçeğinin bulgularında ise, herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bu araştırmada kullanılan Dil Kullanım Testi ve Marmara Gelişim Ölçeği Testlerinin bulgularına dayanarak, annesi çalışan ve çalışmayan anasınıfına devam eden 5-6 yaş çocuklarda dil gelişim ve kullanımlarının karşılaştırmasında önemli bir fark görülmediği ileri sürülmektedir.

Öneriler

Bu araştırmanın evrenini 2007-2008 öğretim yılı İstanbul ili Anadolu yakası sınırları içinde bulunan ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarında öğrenim görmekte olan 5-6 yaş öğrencileri ve onların anneleri oluşturmaktadır. Bu araştırmada; bu çalışma evreni içinden tesadüfi örnekleme metodu ile belirlenen 11 resmi ilköğretim anasınıfı öğrencileri ve ailelerinden oluşan bir örneklem grubu üzerinde yapılmıştır.

Elde edilen bulguların genellenebilmesi için aynı araştırmanın, çalışmanın maliyetinin yüksekliği, uygulamanın zaman alması, değerlendirme ve istatistik sürecinin uzunluğu nedeniyle bir ekip tarafından daha çok sayıda ilçe ve okulun, daha geniş bir örneklem grubu üzerinde farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeylerindeki çocuklarla yapılabilmesi dileğimizdir.

Alt ölçeklerde, eksikliğin kaydedildiği tüm seviyelerde, bu yetenekleri geliştirme doğrultusunda çalışmanın önemi göz ardı edilmemelidir. Çocuklarımızın arzu edilen düzeyde gelişebilmeleri için, çocuk eğitiminde anne- babalarımızın da farkındalık düzeylerini artırıcı seminerler, ilgili yayın ve tanıtımların medya aracılığıyla da artırılması gerekmektedir.

Konuşmalarımız içimizin aynası olduğuna göre, geleceğin özgüveni tam bireylerini yetiştirmek de çocuklarımızın ifade yeteneklerini geliştirerek ve kullanımlarına fırsat vererek olacaktır. Kişinin dil edinimi bir koordinasyon içerisinde gerçekleşmektedir. Bu koordinasyonu sağlayan öğeleri büyük ölçüde aile, yakın çevre, okul, toplum ile televizyon, internet gibi günümüz iletişim ve teknoloji araçları sağlamaktadır. Bunların olumlu etkilerinin yanı sıra, oldukça yoğun olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Bu yüzden, çocuğun, sağlıklı bir şekilde dili edinmesi için, başta aile olmak üzere, yakın çevrenin ve eğitimcilerin duyarlı olmaları gerekmektedir. Bu duyarlılık en basit şekliyle, dilimizi muhafaza ederek kurallarına göre kullanmakta gösterilebilir. Yani, çocukların dil eğitimini gerçekleştirirken, dilin bir kültür, tarih taşıyıcısı olduğunu unutmamak gerekmektedir.

Anne- baba olarak bizler çocuğumuzun konuşması adına onu teşvik etmeli, ona zaman ayırıp onunla bol bol konuşmalıyız. Hayal dünyalarını bizimle paylaşmalarını sağlamalıyız. Ona rahat soru sorma imkanı sağlamalıyız. Çünkü çocuk sorduğu sorularla kendini ifade eder ve aldığı cevaplarla zihnindeki karışıklıklara açıklık getirir. Çocuğun zihnindeki bilgiler ne kadar netse çocuk o kadar güzel ve anlamlı cümleler kurar. Bizler çocuğumuzun soruları karşısında bunalıp ta “yeter artık”, “kafamı şişirip durma” gibi sözlerle onun soru sormasını ve konuşmasını engellemediğimiz müddetçe çocuklarımız harika konuşacaklardır.

KAYNAKLAR

- Ağaçsapan (Kurman), Asuman, Dil Üzerine, Eskişehir, 2002.
- Akarsu, Bedia, Bilim Ve Ütopya Dergisi, İstanbul, 2001.
- Aksan, Doğan, Her Yönüyle Dil, Ankara, 1990.
- Alıcı, Akın, Hayata Yön Veren Sözler, İstanbul, 2003.
- Alpay, Meral, Çocuk Kitaplarının Okulöncesi Dönemde Dil Gelişimine Etkisi Ve Okul Döneminde Okul Başarısına Katkısı, Antalya, 1987.
- Alpöge, Gülçin, Çocuk Ve Dil, İstanbul, 1991.
- Ayata, Şenöz, Canan, Dilbilim Terimden Anlama Dilbilim Yazıları, İstanbul, 2005.
- Aydın; Ayhan, Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi, İstanbul, 2000.
- Aydın. Mehmet, Dilbilim El Kitabı, İstanbul, 2007.
- Baskakov, N.A., Türk Dillerinin Tarihi-Tipolojik Sesbilimi- (Çev. Kenan Koç, Oktay Selim Karaca), İstanbul, 2006.
- Başargan, Nükhet, 2000'li Yıllarda Çalışan Kadın, İstanbul, 2000.
- Baştürk. Mehmet, Dil Edinim Kurumları ve Türkçenin Anadili Olarak Edinimi, Ankara, 2004.
- Bayraktar, Nesrin, Dil Bilimi, Ankara, 2006.
- Bayrav, Süheyla, Yapısal Dilbilimi, İstanbul, 1998.
- Bolieau, Danon-Laurent, Psikanaliz Ve Dilbilim, Ankara, 2007.
- Chomsky, Noam, Dil Ve Zihin, Ankara, 2002.
- Chomsky, Noam, Dil Ve Sorumluluk, İstanbul, 2002.
- Comrie, Bernard, Dil Evrensellikleri ve Dilbilim Tipolojisi-(Çev. İsmail Ulutaş), Ankara, 2005.
- Cüceloğlu, Doğan, İnsan Ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları, İstanbul, 1999.
- Çankırlı, Ali -Sefa Saygılı, Çalışan Kadın ve Problemlerli Çocuklar, İstanbul, tarih yok.
- Deny, Jean, Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları (Türkiye Türkçesi). Ankara, 1995.
- Dönmez, Necate Baykoç, Çocuklarda Dilin Kazanışı, Ankara, 1986.
- Dönmez, Necate Baykoç, Ağabeydoğlu, Ü., Diçer, Ç., Erdemir, n., Gümüşçü, ş., Okulöncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri, İstanbul, 2000.
- Einon, Dorothy, Bebeklikten Okula Öğrenmede İlk Adımlar, İstanbul, 2000.
- Eskinazi, Layza, 5;(0)-7(12) Yaş Çocuklarına Yönelik Dil Kullanım Yeteneklerini Belirleyen Ölçeğin Oluşturulması Ve Geçerlik güvenirlilik Çalışması, Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.

- Gövsä, İbrahim Alaettin, Çocukta Zihinsel Gelişim, İstanbul, 1998.
- Guyton, C. Arthur, Tıbbi Fizyoloji, İstanbul, 1987.
- Guyton, C. Arthur & Hall, E. John, Tıbbi Fizyoloji- (Çev. Prof. Dr. Hayrünnisa Çavuşoğlu), İstanbul, 2001.
- Günay, V. Doğan, Dil Ve İletişim, İstanbul, 2004.
- Günay, V. Doğan, Sözcükbilime Giriş, İstanbul, 2007.
- Günçe, Gülseren, Çocukta Zihin Gelişimi: Piaget Kuramına Toplu Bakış, Ankara, 1973.
- Güven, Nergis ve Bal, Servet, Dil Gelişimi Ve Eğitim, İstanbul, 2002.
- İmamoğlu, Olcay, Değişen Dünyada Değişen Aile İçi Roller, Kadın Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 1993.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem, Bekman, Sevda ve Sunar, Diane, Başarı Ailede Başlar: Çok Amaçlı Eğitim Modeli, İstanbul, 1993.
- Karasar, Niyazi, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, 2000.
- Karakaya, Şerafettin, Dil Gelişimi Ve Dil Politikası, Ankara, 2007.
- Kayaalp, İsa, İletişimde İnsan Dili, İstanbul, 2003.
- Kerem, Aktan Ebru, Okulöncesi Dönem Çocuklarında Okuma Gelişimi Ve Okumaya Hazırlık Programının Etkisinin Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2001.
- KSSGM, Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutları, Ankara, 2000.
- Kıran, Zeynel, Dilbilim Akımları, Ankara, 1996.
- Konrot, Ahmet, Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Dil Ve Konuşma Sorunlu Çocuklar, Eskişehir, 1991.
- Koray, Meryem, Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekler, İzmir, 1993.
- Korkmaz, Barış, Pediatrik Davranış Nörolojisi, İstanbul, 2000.
- Köknel, Özcan, Akıl İle Düşünce Gücü, İstanbul, 2003.
- Markham, Ursula, Baskı Altındaki Kadın- (Çev. Murat Sağlam), İstanbul, 1999.
- Martinet, Andre, İşlevsel Genel Dilbilim- (Çev. Berke Vardar), İstanbul, 1998.
- Mauray, Liliane, Piaget Ve Çocuk- (Çev. Nurten Sarıca), Ankara, 2008.
- Morris, G. Charles, Understanding Psychology, Thrid Edtion, New Jersey, 2002.
- Oktay, Ayla, Yaşamın Sihirli Yılları, İstanbul, 1999.
- Özkırımlı, Atilla, Dil Ve Anlatım, Ankara, 1994.
- Perrot, Jean, Dilbilim- (Çev. Işık Ergüden), Ankara, 2006.

- Piaget, Jean, Epistemoloji Ve Psikoloji: Bir Bilgi Kuramına Doğru, İstanbul, 1980.
- Piaget, Jean, Genetik Epistemoloji, Ankara, 1984.
- Piaget, Jean, Çocukta Zihinsel Gelişim, İstanbul, 2000.
- Piaget, Jean, Çocukta Dil Ve Düşünme- (Çev. Sabri Esat Siyavuşgil), İstanbul, 2006.
- Polvan, Özgür, Çocuk Ve Ergen Psikiyatrisi, İstanbul Üniversitesi Temel Ve Klinik Bilimler Ders Kitapları, İstanbul, 2000.
- Pur, Necla; Ecevit, Yıldız, Kadın Ve İstihdam, Ankara, 1991.
- Sandıkçioğlu, İsmail, Çalışan Kadınların İkili Rollerini, Ankara, 1998.
- Sapir, Edward & Bloomfield, Leonard ve arkadaşları, Yüzyıl Dil Bilimi- (Çev. Osman Senemoğlu), İstanbul, 1999.
- Sarıca, Mustafa, Sözlü Dil Yapısı Yeni Dilbilim Kuramları Işığında, İstanbul, 2005.
- Selçuk, Ziya, Gelişim Ve Öğrenme, Ankara, 2000.
- Saygılı, Sefa; Çankırılı, Ali, Çalışan Kadın ve Problemleri Çocuklar, İstanbul, 1988.
- Tanrıdağ, Oğuz, Afazi, İstanbul, 1995.
- Toraman, Şafak, Woodcock-Johnson Bilişsel Yetenek Testi Resimli-Sözcük Dağarcığı (Picture Vocabulary) Alt Testinin Okulöncesi Ve İlkokul Çocuklarına Uyarlanması, Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- Üçok, Necip, Genel Dilbilim, İstanbul, 2004.
- Üstünova, Kerime, Dil Yazıları, Ankara, 2002.
- Vardar, Berke, XX. Yüzyıl Dilbilimi (Kuramcılardan Seçmeler), Ankara, 1983.
- Vardar. Berke, Dilbilimin Temel Kavram Ve İlkeleri, İstanbul, 1998.
- Vardar, Berke, Dilbilimden Yaşama:Yapısalcılık, İstanbul, 2001.
- Vos, Savant. & Fliescher, M.L, Beyin Geliştirme, İstanbul, 1998.
- Waxman, G. Stephen, Korrelatif Nöroanatomi, İstanbul, 2002.
- Yavuzer, Haluk, Çocuklarda Konuşma Ve Konuşma Bozuklukları, Aile Ve Çocuk, İstanbul, 1987
- Yavuzer, Haluk, Çocuk Psikolojisi, İstanbul, 1998.

EKLER

EK1: VELİ ANKET FORMU

YÖNERGE: Sayın veli, çocukların dil gelişimlerini saptamak için yapılan bu araştırmada, konuyla ilgili ifadelerden size uygun olanı işaretleyiniz. İlgı ve zamanınız için teşekkür ederim.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

Nalan Özmermer

ANNELERİN ÇOCUKLARININ DİL GELİŞİMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİ İLE İLGİLİ ANKET SORULARI

1. Çocuğun cinsiyeti ()KIZ ()ERKEK
2. Çocuğun yaşı:
() 5 yaş 1 ay- 5 ay 6ay
() 5 yaş 7ay- 5 yaş 12 ay
() 6 yaş 1 ay -6 yaş 6 ay
() 6 yaş 7 ay- 6 yaş 12 ay
3. Kaç çocuğunuz var?
()Tek ()2 ()3 ()4'den fazla
4. Formu doldurduğunuz çocuk kaçınıcı çocuktur?
()Birinci ()İkinci ()Üçüncü ()Dördüncü
5. Annenin eğitim düzeyi:
()İlkokul mezunu
()Ortaokul mezunu
()Lise mezunu
()Yükseköğretim mezunu
()Lisansüstü
6. Anne çalışıyor mu?
()EVET ()HAYIR
7. Babanın eğitim düzeyi:
()İlkokul mezunu
()Ortaokul mezunu
()Lise mezunu
()Yüksek öğretim mezunu
()Lisansüstü
8. Baba çalışıyor mu?
()Evet ()Hayır
9. Ortalama aylık geliriniz:
()0-150 ytl
()151-350 ytl
()351-500 ytl
()501-1000 ytl
()1001-1500 ytl
()1501-2000 ytl
()2000 ytl üstü

10.Çocuğunuz ne zaman konuştu?

- 10.1 ()9ay-12ay
- 10.2 ()12 ay-18ay
- 10.3 ()18ay-24ay
- 10.4 ()24ay-30ay
- 10.5 ()30ay-36ay

11.Çocuğunuzun şuanda konuşma ile ilgili sorunu var mı?

- 11.1()Yok
- 11.2()Kekemelik
- 11.3()Telaffuz bozukluğu
- 11.4()Kelime kaybı

12.Çocuğunuza 0-6 yaş döneminde düzenli kitap okunur muydu?

- 12.1()Çok okunurdu
- 12.2()Az okunurdu
- 12.3()Hiç okunmazdı

13.Çocuğunuzun dil gelişimini olumsuz etkileyecek herhangi bir fiziksel engeli(yarık damak, yarık dudak veya çevrede dolaşımını etkileyecek herhangi bir sağlık sorunu gibi...) var mı?

- 13.1()Var
- 13.2()Yok

14.Çocuğunuzun dil gelişimini olumsuz etkileyecek herhangi bir duyuşsal engeli(işitme kaybı, görmede azlık, koklama, tad alma, dokunmaya bağılı yetersizlikler gibi...) var mı?

- 14.1()Var
- 14.2()Yok

15.Çocuğunuzla karşılıklı herhangi bir konuda ne kadar sıklıkla sohbet ederdiniz?

- 15.1()Çok
- 15.2()Orta
- 15.3()Az

16.Çocuğunuz ne kadar sıklıkla televizyon izler?

- 16.1()Çok
- 16.2()Orta
- 16.3()Az
- 16.4()Hiç

17.Çocuğunuzla ne kadar sıklıkla oynardınız?

- 17.1()Çok sık
- 17.2()Sık
- 17.3()Orta
- 17.4()Az
- 17.5()Hiç

18.Çocuğunuz 0-2 yaş döneminde hastaneye yatırılma veya aileden ayrılma gibi bir olayla karşılaştı mı?

18.1()Evet uzun süre.....(süreyi yazar mısınız?)

18.2()Evet kısa süre.....(süreyi yazar mısınız?)

18.3()Hayır

19.Çocuğunuzla doğumundan itibaren konuşulan diller nelerdir?

19.1()Türkçe

19.2()Türkçe ve yabancı bir dil

19.3()Sadece bir yabancı dil

20.Çocuğunuz yaşıtı arkadaş(lar)ıyla bir araya ne kadar sıklıkla gelirdi?

20.1()Çok sık düzenli

20.2()Sık düzenli

20.3()Orta

20.4()Nadiren

20.5()Hiç

21.Çocuğunuz bu kurumdan önce herhangi bir okulöncesi kuruma gitti mi?

21.1()Evet düzenli.....(süresini yazar mısınız?)

21.2()Evet düzensiz.....(süresini yazar mısınız?)

21.3()Hayır

22.Çocuğunuzla sosyal aktivitelere katılır mıydınız?(tiyatro, sinema, oyun parkı, seyahat...)

22.1()Evet çok sık

22.2()Evet vakit buldukça

22.3()Evet nadiren

22.4()Hayır

23.Doğumu izleyen ilk 3 yıl çocuğun bakımı ile kim ilgilendi?

23.1()Anne

23.2()Baba

23.3()Anne ve baba

23.4()Anneanne/babaanne

23.5()Bakıcı

23.6()Diğer

EK2:DİL KULLANIM ÖLÇEĞİ

Alt Ölçek1: İsimlendirme

Uygulama: Her bir kelime için testör resmi göstererek “Bu nedir?” diye sorar. Cevapların tek kelimelik olması uygundur. Öğrenci resmi gördüğü anda cevap verdiğinde soru sorulmayabilir.

Puan

1	0	1.somun ekmeği
1	0	2.köpek
1	0	3.kedi
1	0	4.kapı
1	0	5. oyuncak araba
1	0	6. oyuncak bebek
1	0	7. araba
1	0	8. el
1	0	9. dondurma
1	0	10. ağaç
1	0	11. masa
1	0	12. otobüs
1	0	13. sandalye
1	0	14. çorap
1	0	15. çiçek
1	0	16. ayak
1	0	17. saat
1	0	18. televizyon
1	0	19. kitap
1	0	20. çanta
1	0	21. bisiklet
1	0	22. uçak
1	0	23. koltuk
1	0	24.şemsiye
1	0	25.merdiven
1	0	26.tef
1	0	27.davul
1	0	28.kürek
1	0	29.uçurtma
1	0	30.göz
1	0	31.kova
1	0	32.bardak
1	0	33.çay bardağı
1	0	34.bayrak
1	0	35.kayık
1	0	36.balık
1	0	37.makas

1	0	38.kuş
---	---	--------

Alt Ölçek 2: İşlevini Belirtme

Uygulama: Her bir kelime için testör “ ...ile ne yaparız? “ diye sorar. Verilen cevap içerisinde “**uygun fiilin** “ bulunması gerekir.

Puan

1	0	1.somun ekmeği
1	0	2.su şisesi
1	0	3.köpek
1	0	4.kedi
1	0	5.kapı
1	0	6.oyuncak ayı
1	0	7.oyuncak bebek
1	0	8.araba
1	0	9.kaşık
1	0	10.top
1	0	11.el
1	0	12.kalem
1	0	13.dondurma
1	0	14.ağaç
1	0	15.masa
1	0	16.otobüs
1	0	17.sandalye
1	0	18.çorap
1	0	19.şapka
1	0	20.çiçek
1	0	21.ayak
1	0	22.saat
1	0	23.televizyon
1	0	24.kitap
1	0	25.çanta
1	0	26.bisiklet
1	0	27.uçak
1	0	28.koltuk
1	0	29.telefon
1	0	30.gözlük
1	0	31.şemsiye
1	0	32.merdiven
1	0	33.tef
1	0	34.davul
1	0	35.kürek
1	0	36.uçurtma
1	0	37.göz
1	0	38.kova
1	0	39.bardak
1	0	40.çay bardağı
1	0	41.bayrak
1	0	42.kayık
1	0	43.balık
1	0	44.makas
1	0	45.anahtar
1	0	46.kuş

Alt ölçek3: Çağrışım Yapma- İlişkilendirme

Uygulama: Birinci kelime için testör “şimdi söyle bakalımya uygun ne vardır, diğer kelimeler için “.....ile ne uygun olur?” sorusunu sorar. Tek kelimelik cevaplar uygundur, verilen kelime ile ilişkisi olan **isimleri** söylemesi beklenir. Cevap uyarıcı kelimenin ima edilen işlevine uygun olmalıdır, genel ilişkiler.

Puan

1	0	1.somun ekmeği
1	0	2.su şisesi
1	0	3.köpek
1	0	4.kedi
1	0	5.kapı
1	0	6.oyuncak ayı
1	0	7.oyuncak bebek
1	0	8.araba
1	0	9.kaşık
1	0	10.top
1	0	11.el
1	0	12.kalem
1	0	13.dondurma
1	0	14.ağaç
1	0	15.masa
1	0	16.otobüs
1	0	17.sandalye
1	0	18.çorap
1	0	19.şapka
1	0	20.çiçek
1	0	21.ayak
1	0	22.saat
1	0	23.televizyon
1	0	24.kitap
1	0	25.çanta
1	0	26.bisiklet
1	0	27.uçak
1	0	28.koltuk
1	0	29.telefon
1	0	30.gözlük
1	0	31.şemsiye
1	0	32.merdiven
1	0	33.tef
1	0	34.davul
1	0	35.kürek
1	0	36.uçurtma
1	0	37.göz
1	0	38.kova
1	0	39.bardak
1	0	40.çay bardağı
1	0	41.bayrak
1	0	42.kayık
1	0	43.balık
1	0	44.makas
1	0	45.anahtar

1	0	46.kuş
---	---	--------

Alt Ölçek 4: Gruplama

Uygulama: Her bir kategori için testör “Bana 3 tane söyleyin “ der. Öğrencinin belirli bir kategoriye giren herhangi 3 şey söylemesi gerekir.

Puan

1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0
1 0

Cevaplar

- 1) Mutfak eşyaları.....
- 2) Taşıtlar.....
- 3) Çalgı aletleri.....
- 4) Giyecekler.....
- 5) Temizlik eşyaları.....
- 6) Okul eşyaları.....
- 7) Spor.....
- 8) Meyvalar.....
- 9) Sebzeler.....
- 10) İçecekler.....
- 11) Vahşi hayvanlar.....
- 12) Evcil hayvanlar.....
- 13) Bayramlar.....
- 14) Vücudun kısımları.....
- 15) Ölçüm aletleri.....

Alt Ölçek 7: Çoklu Anlamlar (5;0-5;12 yaşa uygulanmaz)

Uygulama: Testör “ Sana bir kelime söyleyeceğim. Daha sonra bu kelimeyi bir cümle içinde kullanacağım. Senden istediğim bu kelimenin ne anlama geldiğini bana söylemendir. Kelimemiz”, Daha sonra testör ilk cümleyi okur.”....ne anlama geliyor?” daha sonra , testör ikinci cümleyi okur “Şimdi ... ne anlama geliyor?” sorar.

Puan	Cümle
1 0	1. Yaz a.Yaz tatilinde anneanneleri göreceğim (+) (-) b.Öğretmen, ödevleri tahtaya yazdı. (+) (-)
1 0	2. Çay a. Ablam misafirler için çay demledi, (+) (-) b.Çay kenarındaki çiçekler kurumuştı. (+) (-)
1 0	3.Gül a. Gül’e söyle beni arasın (+) (-) b. Gülmekten karnım ağrıdı, (+) (-) c. Gülün kırmızısı solmuş (+) (-)
1 0	4.Bin a. Ata binebilmeyi çok isterdim (+) (-) b. Bin kere söyledim zıplama diye (+) (-)
1 0	5. Ekmek a. Pazar sabahları babamla ekmek almaya ben giderim (+) (-) b. Okulun bahçesine çiçek ekmek çok keyifliydi (+) (-)
1 0	6. Yaş a. Yaş günüme bütün arkadaşlarımı çağırdım (+) (-) b. Yerler yaş dikkat et kayma! (+) (-)
1 0	7. Kaz a.Kazların sesiyle uyanınca nerde olduğumu hatırladım (+) (-) b.Dibine kadar kaz , köpeğin kemiği orada mı bakalım (+) (-)
1 0	8. Ay a. Bayrağımızdaki ay ve yıldızın ayrı bir anlamı var (+) (-) b. Okulların açılmasına bir ay kaldı (+) (-)
1 0	9. Zar a.Kulağımın dibinde bağırma, kulak zarım patlayacak (+) (-) b.Zarı iyice salla da haksızlık olmasın (+) (-)
1 0	10.Sal(mak) a.Ben gelince köpeği salarım (+) (-) b.Bu sal bizi karşıdan karşıya geçiremez (+) (-)
1 0	11.Dal (mak) a.Ben bu kadar dibe dalamam, nefesim yetmez, (+) (-) b.Şu daldaki ağaçkakanı görüyor musun ? (+) (-)
1 0	12.Hortum a.Yavru filin hortumu diğerlerine göre kısa görülüyor. (+) (-) b.Hortumdan korunmak için sığınaklara girin (+) (-)
1 0	13.At (mak) a.Bu çok asil bir ata benziyor (+) (-) b.Çok sert atıyorsun, yakalayamam (+) (-)

EK 3:PUANLAMA YÖNERGESİ

Alt Ölçek 1: İsimlendirme

Uygulama: Her bir kelime için testör resmi göstererek “Bu Nedir?” diye sorar. Cevapların tek kelimelik olması uygundur. Öğrenci resmi gördüğü anda cevap verdiğinde soru sorulmayabilir.

Puanlama: 1 puan - doğru isimlendirme
0 puan – yanlış isimlendirme

Alt Ölçek 2: İşlevini belirleme

Uygulama: Her bir kelime için testör “... ile ne yaparız?” diye sorar. Verilen cevap içerisinde “uygun fiilin” bulunması gerekir.

Puanlama: 1 puan - doğru isimlendirme
0 puan – yanlış isimlendirme

Alt Ölçek 3: Çağrışım Yapma-İlişkilendirme

Uygulama: Birinci kelime için “şimdi söyle bakalım Ya uygun olan ne vardır, diğer kelimeler için “ İle uygun ne olur?” sorusunu sorar. Tek kelimelik cevaplar uygundur, Verilen kelime ile ilişkili olan isimleri söylenmesi beklenir. Cevap uyarıcı kelimenin ima edilen işlevine uygun olmalıdır, genel ilişkiler.

Puanlama: 1 puan -verilen doğru cevaplar için
0 puan – verilen yanlış cevaplar için

Alt Ölçek 4: Gruplama

Uygulama: Her bir kategori için testör “ Bana 3 tane ... söyleyin” der. Öğrencinin belirli bir kategoriye giren 3 şey söylemesi gerekir.

Puanlama: 1 puan – verilen herhangi 3 uygun cevap
0 puan – 2 veya daha az uygun cevap

Alt Ölçek 5 - 6: Benzerlikler ve Farklılıklar

Uygulama: Testör “... ve ... bana bunların benzerliklerini söyleyin “der. Sonra “ şimdi de bunların farklılıklarını söyleyin” der.

Puanlama: Benzerlikler için 1 puan- doğru benzerlik için
Farklılıklar için 1 puan- doğru farklılık için
Benzerlikler için 0 puan- yanlış benzerlik için
Farklılıklar için 0 puan- yanlış farklılık için

Alt Ölçek 7: Çoklu Anlamlar

Uygulama: Testör “ Sana bir kelime söyleyeceğim. Daha sonra bu kelimeyi bir cümle içinde kullanacağım. Senden istediğim bu kelimenin ne anlama geldiğini bana söylemendir. Kelimemiz ... “ daha sonra testör ilk kelimeyi okur.” ... ne anlama geliyor?” testör ikinci kelimeyi okur.” Şimdi ... ne anlama geliyor?” diye sorar, **5:0- 5:11 yaşa uygulanmaz**

Puanlama: 1 puan- 3 veya daha fazla kabul edilebilir cevap
0 puan- 2 veya daha az kabul edilebilir cevap

Alt Ölçek 8: Özellikler

Uygulama: Testör “ diyelim ki ben kalemin ne olduğunu bilmiyorum. Bana kalem ile ilgili aklına geleni söyle” der. Öğrenci cevap verdikçe testör cevapları formdaki uygun kısımlara kaydeder. Öğrencinin cevap vermemesi durumunda aşağıdaki hatırlatmaları kullanabilir.

İşlev: “ Bir kalem ile ne yaparsın?”- **NE YAPARSIN?**

Parçalar: “ Bir kalemin parçaları nelerdir?” - ... **PARÇALARI NELERDİR?**

Renk: “ Bir kalem ne renklerde olabilir?” – **NE RENKLERDE OLABİLİR?**

Aksesuarlar/gereklilikler (ihtiyaçlar): “ Bir kaleme ne uygundur?”- **NE UYGUNDUR? (KULLANIMI İÇİN GEREKLİ ŞEYLER)**

Boyut/Ebat/Şekil:”Bir kalemin şekli veya boyu nedir? –**EBAT, UZUNLUK, GENİŞLİK, YÜKSEKLİK, ŞEKİL**

Kategori: “Ne tür kalemler vardır?” – **NE TÜR VARDIR?**

İçeriği:- NEYDEN YAPILMIŞTIR?

Yer (objenin nerede bulunduğu): “ Bir kalemi nerede bulabilirsin?” – **NERELERDE BULUNUR?**

Puanlama: Her bir özellik kategorisi için verilen doğru cevaplara 1 puan verilirken Yanlış veya uygunsuz cevaplara puan verilmez.

EK 4:DİL KULLANIM ÖLÇEĞİNDE KABUL EDİLEBİLİR CEVAPLAR

Alt Ölçek 2: İşlevini belirtme

- 1) Somun ekmeği: yeriz;yemek yaparız.
- 2) Su şişesi: doldururuz; içeriz; su koyarız.
- 3) Köpek: besleriz; oynarız; bakarız; gezdiririz.
- 4) Kedi: besleriz; oynarız; bakarız; doyururuz; gezdiririz.
- 5) Kapı: açarız; kapatırız; kilitleriz; gireriz; çalarız; vururuz; dışarı çıkarız
- 6) Oyuncak ayı: oynarız.
- 7) Oyuncak bebek: oynarız; evcilik oynarız.
- 8) Araba: süreriz; bineriz; kullanırız; gezeriz.
- 9) Kaşık: kullanırız; tutarız; yeriz; yemek yeriz; karıştırırız; çorba içeriz.
- 10) Top: oynarız; sektiririz; atarız.
- 11) El: yıkarız; sıkışırız; iş yaparız; tutarız; dokunuruz; yıkarız; yazarız; resim yaparız; alırız; kalem tutarız; çırparız; sallarız.
- 12) Kalem: yazarız; tutarız; çizeriz; yazı yazarız; resim yaparız.
- 13) Dondurma: yeriz; yalarız.
- 14) Ağaç: sularız; çıkarız; tırmanırız; ekeriz; dikeriz; meyve toplarız; kesip sıra, masa yaparız.
- 15) Masa: tabak koyarız; ders çalışırız; yazarız; temizleriz; yemek yeriz.
- 16) Otobüs: bineriz; gezeriz; gideriz.
- 17) Sandalye: otururuz.
- 18) Çorap: giyeriz.
- 19) Şapka: takarız; giyeriz; başımıza takarız.
- 20) Çiçek: koklarız; yetiştiririz; sularız; toplarız; veririz; dikeriz.
- 21) Ayak: yürürüz; dururuz; basarız.
- 22) Saat: bakarız; takarız; kullanırız; zamana bakarız; kurarız.
- 23) Televizyon: seyredemiz; izleriz.
- 24) Kitap: okuruz
- 25) Çanta: takarız; taşırız; kullanırız; içine koyarız.
- 26) Bisiklet: süreriz; kullanırız; bineriz; gezeriz.
- 27) Uçak: bineriz; gideriz.
- 28) Koltuk: otururuz.
- 29) Telefon: konuşuruz; ararız; dinleriz.
- 30) Gözlük: takarız; bakarız; görürüz; güneşten korunuruz.
- 31) Şemsiye: korunuruz; tutarız; açarız; yağmurdan korunuruz; taşırız; başımıza tutarız.
- 32) Merdiven: çıkarız; ineriz; basarız.
- 33) Tef: çalarız.
- 34) Davul: çalarız; vururuz.
- 35) Kürek: boşaltırız; kazarız; oynarız; çekeriz; toprağı kazarız; toprağı atarız.
- 36) Uçurtma: oynarız; uçururuz.
- 37) Göz: bakarız; görürüz.
- 38) Kova: doldururuz; taşırız; koyarız; oyun oynarız.
- 39) Bardak: içeriz; doldururuz; su koyarız.
- 40) Çay bardağı: doldururuz; çay içeriz; içeriz; çay koyarız.
- 41) Bayrak: sallarız; asarız; tutarız.
- 42) Kayık: gezeriz; bineriz; denize açılırız; kürek çekeriz.
- 43) Balık: yeriz; tutarız; besleriz.
- 44) Makas: keseriz.
- 45) Anahtar: açarız; kilitleri açarız; kilitleriz; kapatırız.
- 46) Kuş: besleriz; bakarız.

Alt Ölçek 4: Gruplama

- 1) Mutfak eşyaları: fırın; buzdolabı; mikser; ocak; aygaz; tabak; robot; bulaşık makinesi; masa; çatal; kaşık; bardak; dolap; ekmek kızartma makinesi; mutfak robotu; tencere; tepsi; çay bardağı; tava; sürahi; su şişesi; bez; musluk; çanak; lavabo.
- 2) Taşıtlar: araba; gemi; uçak; kamyon; bisiklet; tren; otobüs; minibüs; taksi; motosiklet; helikopter; jeep; tır; otomobil; traktör; metro.
- 3) Çalgı aletleri: gitar; saz; tef; flüt; org; bağlama; ud; darbuka; keman; piyano; saksafon; davul; zurna; ney; kaval; çello.
- 4) Giyecekler: gömlek; kazak; etek; palto; pantolon; ayakkabı; yelek; bluz; sweter; tişört; mont; atkı; şapka; çorap; body; mayo; bikini; önlük; gömlek; ceket; bot; elbise; kolsuz t-shirt; kürk; çizme; atlet; pijama.
- 5) Temizlik eşyaları: süpürge; bez; sabun; cam sil; yer temizleyicisi; tuvalet açıcısı; deterjan; çamaşır suyu; kova; su; fırça; cif; bingö; çamaşır makinesi; yer bezi; faras; tel; mendil; leğen; vileda.
- 6) Okul eşyaları: kalem; kitap; silgi; tahta; sıralar; tebeşir; cetvel; defter; çanta; kalemtraş; masa; kürsü; kapı; kalem kutusu; kağıt; beslenme çantası; suluboya; pastel boya; karton; makas; uhu; dosya.
- 7) Spor: tenis; voleybol; basketbol; hentbol; koşu; beyzbol; yüzme; bowling; halter kaldırma; kayak; jimnastik, boks.
- 8) Meyveler: muz; elma; çilek; nar; üzüm; kiraz; kayısı; şeftali; erik; portakal; armut; mandalina; ayva; karpuz; ananas; kavun; greyfurt; kivi; vişne.
- 9) Sebzeler: pırasa; marul; domates; bezelye; enginar; bamya; patlıcan; ayşekadın; karnabahar; ıspanak; semizotu; fasulye; havuç; lahana; biber; kabak; soğan; kereviz; sarımsak.
- 10) İçecekler: su; kola; ayran; çay; süt; gazoz; meyve suyu; fanta; fruko; portakal suyu; limonata; kayısı suyu; vişne suyu, içki.
- 11) Vahşi hayvanlar: puma; jaguar; aslan; kaplan; kurt; tilki; çakal; leopar; akrep; yılan; sırtlan; pars; ayı; boğa; kartal; kuduz köpek; fil.
- 12) Evcil hayvanlar: kedi; köpek; kaplumbağa; papağan; kuş; civciv; hampster; balık; su kaplumbağası.
- 13) Bayramlar: 23 nisan; 19 mayıs; 30 ağustos; cumhuriyet bayramı; kurban; şeker; ramazan.
- 14) Vücudun bölümleri: baş; gövde; kollar; bacaklar; kafa; ayak; göz; kulak; ağız; el; burun.
- 15) Ölçüm aletleri: tartı; litre; metre; cetvel; iletke; terazi; derece; pergel; gönye; kantar; kg; saat.

Alt ölçek 5: Benzerlikler

- 1) Kedi / Köpek: hayvan; dört ayaklı; evcil hayvan; canlı; yürüyebilmeleri; kuyrukları var; tüylü; kulakları var; burun var; dili var.
- 2) İnek / Koyun: oto bur; hayvan; otçuldur; süt verirler; canlı; görebilmeleri; otlarda yaşar; kulakları var; gözleri var; bahçede.
- 3) Pantolon / Etek: giyilir; giysi; giyecek; kumaştan.
- 4) Çorap / Ayakkabı: ayağa giyilir; giysi; giyecek.
- 5) Piyano / Keman: çalgı aleti; çalgı; müzik; müzik aleti; çalınabilir olmaları; çalar; tahtası var; ses çıkarır; şarkı çalar.
- 6) Su / Ayran: içecek; akar.
- 7) Makas / Testere: kesici alet; keskin; araç-gereç; kesmek; alet; demir; kesmek için kullanılır.
- 8) Kaptan / Şoför: sürücü; canlı; taşıt sürüyor; taşıt kullanır; alet sürüyor; insan; süren kişi; sürer; kullanır.
- 9) Merdiven / Asansör: inip çıkma aleti; çıkış-iniş; yukarıya çıkmak içindir; ev; iner; çıkar; cansız; ikisinde de yukarı çıkar ve aşağı inersin; çıkma aracı; apartman içinde; çıkarız; ineriz.
- 10) Uçurtma / Balon: havada uçabilir; uçar; uçurulur; ikisi de oyuncaktır ve uçabilirler; ikisi de elle tutulur; ipleri var; havada.
- 11) Pencere / Kapı: açılır; kapanır; kulpları vardır; hava almak için kullanılır.
- 12) Ay / Güneş: Havada; ışık; aydınlatır; gezegen; gökyüzündeler; ısı kaynağı; gökte; ışık yapar.
- 13) Ağaç / Böcek: canlı; doğada; toprakta.
- 14) Ocak / Fırın: mutfak eşyasıdır; ısıtır; yemek yapmak içindir; ev gereçleri; mutfak aleti; ikisi de yakıcıdır; cansız; yanar.
- 15) Eldiven / Atkı: kış giyeceği; soğuktan korur; ikisi de yünlüdür; ikisi de giyecektir; ikisi de takılıyor; bizi ısıtır; takarız; karda giyilir; üşümeziz.
- 16) Sabun / Şampuan: yıkar; temizlik içindir; dökülür; temizlik eşyası; yıkanırken kullanılır; köpüklü; el yıkarız.
- 17) Şarap / Bira: içki; içecek; alkollü içecek; ikisi de sıvı bir maddedir; şişede olur.
- 18) Grip / Verem: hastalık; ikisi de bulaşıcıdır.
- 19) Gazete / Sözlük: okunur; bilgi yeri; kağıttan yapılmıştır; okuruz.
- 20) Temmuz / Ocak: yılın ayları; aylar.
- 21) Bebek / Köpek: canlı; anlamazlar her şeyi; ikisinin de sesi çıkar; severiz.
- 22) Yağmur / Kar: havadan yağar; ıslak; gökten düşer; su.
- 23) Mum / Lamba: çevreye ışık yayar; ışık; aydınlatır; yanar.
- 24) Top / Tekerlek: yuvarlak; yuvarlanır; döner; gider.
- 25) Vapur / Tren: taşıttır; araç; ses çıkarır; gider; sürülür.
- 26) Benzin / Besin: be ile başlıyor; aynı harfle başlıyor.
- 27) Saat / Metre: ölçü; ölçer; ölçü aracı; ölçü birimidir; sayılar var; ölçeriz.
- 28) Soba / kalorifer: ısıtıcı; ısınma aracıdır; ısıtır; kömürle çalışır; yakılır; yanar.

Alt Ölçek 6: Farklılıklar

- 1) Kedi / Köpek: uysal; korkunç; köpek havlar, kedi miyavlar; köpek saldırgan, kedi masum; sesleri; boy; kedi küçük, köpek büyük; köpek kediden daha büyüktür; başka ses çıkartır; kedi tırmalar, köpek ısırır; köpek vahşidir, kedi evcildir; köpeğin kulağı aşağı, kedinin ki yukarı; sesleri miyav/hav.
- 2) İnek/ Koyun: büyük baş, küçük baş; inek daha iridir; sesleri; boy; inek büyük, koyun küçüktür; koyun yünlüdür; inek daha büyüktür; inek möler, koyun meler; inekte benek var; inek daha şişman; büyüklük.
- 3) Pantolon / Etek: eteği kadınla, pantolonu kadın ve erkek; pantolon paçalıdır, etek altı açıktır; pantolonun iki paçası vardır; etek dümdüzdür; pantolon uzundur, etek kısa; uzunlukları; şekli; paçalı, paçasız; pantolon büyük, etek küçük; erkek pantolon, kadın etek.
- 4) Çorap / Ayakkabı: çorap ipten, ayakkabı deriden yapışmıştır; çorap su geçirir, ayakkabı su geçirmez; biri dışarıda biri içeride; şekli çorap yün, ayakkabı deri; kalınlıkları; sertlik, yumuşaklık; çorap yünlü, ayakkabı yünsüzdür; çorap her yerde giyilebilir, ayakkabı dışarıda giyilir; çorapla dışarıya çıkamazsın, ayakkabıyı giyip çıkarsın; ayakkabı daha sert, bağacıklı, cırt cırtlı, çorap sadece kumaştan; ayakkabı dışa giyilir.
- 5) Piyano / Keman: piyano tuşlu, keman telli; piyanonun tuşları, kemanın yayları var; piyano ağırdır, keman hafiftir; büyük, küçük, piyano daha büyük; elle tutulur, yerde durur; sopa ile, tuş ile; piyano tuş, keman ip; piyona tutulmaz, keman tutulur; piyano düğmeli.
- 6) Su / Ayran: su sade, ayran tuzlu; su doğadan elde edilir, ayranı insan yapar; renk; ayran biraz katıdır, su katı değildir; tatları değişiktir; biri sade biri yoğurtlu; beyaz, renksiz; su cam rengi ayran beyaz; tatları; su mavi, ayran beyaz; ayran bembeyaz, su mavi; su renksiz, ayran beyaz; su açık renk, ayran beyazdır.
- 7) Makas / Testere: makas kolayı, testere sert keser; düz- tırtıklı; makas kumaş, testere tahta keser; makas küçüktür, testere büyüktür; testere ağaç, makas kağıt; şekli, makas parmak yeri var; büyüklükleri; testere tırtıklıdır; evde makas inşaatta testere; uzun- kısa; ağaç/karton keser.
- 8) Kaptan / Şoför: kaptan gemi, şoför araba; biri su biri kara taşıtını kullanır; denizde yolda.
- 9) Merdiven / Asansör: yorularak, yorulmadan; merdiven betondur, asansör otomatiktir; merdiven insan gücüyle, asansör elektrikle çalışır; merdiven çıkılır, asansöre binilir; merdiven olduğu yerde durur, asansör yukarı aşağı gider; asansör makine, merdiven tahtadan; merdiven daha yavaş, asansör daha hızlı; düğmeler yok merdivende; merdivende ayaklar kullanılır.
- 10) Uçurtma / Balon: ağır- hafif; biz uçurturuz, kendiliğinden uçar; balon şişirilir hava ile doldurulur; uçurtma tahtadandır; uçurtma daha yüksek, balon daha alçak; uçurtma daha büyük; kağıttan, naylondan, bezden, şişirilerek; balon şişer, diğeri şişmez; balon şişer uçurtma yapılı; balon patlar.
- 11) Pencere / Kapı: camdan/çelikten; pencere camlıdır, kapı tahtadandır; pencere hava almak için kapı birisi geldiğinde açarız; kapıdan insanlar girer, pencereden bakarız; kapıdan çıkılır; kapı büyük, kapı uzun, cam kısa; kapıda kilit var; pencere bakmak için, kapı girmek için; tahta-cam; anahtar/ el ile açılır.
- 12) Ay / Güneş: güneş sıcaktır, ay soğuktur; birisi akşam birisi gündüz; ay gece, güneş gündüz var; sabah/akşam.

- 13) Ağaç / Böcek: ağaç toprağa bağlı, böcek serbest; ağaç böcekten büyüktür; böcek ağaçtan küçüktür; ağaç bitkidir, böcek hayvandır; böcek yürür ağaç yürümez.
- 14) Ocak / Fırın: ocak yemek pişirir, fırın ısıtır; ocak gazla, fırın elektrikle çalışır; biri kapaklı, diğeri kapaksız; ocağın telleri var, fırının yok; ocakta ateş görünür; ocak düğme ile açılır, fırında tutma yeri var.
- 15) Eldiven / Atkı: eldiven ele, atkı boyuna takılır; atkı eldivenden büyük.
- 16) Sabun / Şampuan: sabunla vücudumuzu, şampuanla saçlarımızı yıkarız; sabun katıdır, şampuan sıvıdır; birisi ele dökülür, birisi de başa dökülür.
- 17) Şarap / Bira: şarap kırmızı veya beyazdır, bira sarıdır; şarap daha sert, bira ise hafiftir; kokuları farklıdır; şişede, kutuda; tatları farklıdır.
- 18) Grip / Verem: gribin tedavisi var, veremin yoktur; grip bir haftada iyileşir, verem altı ay sonra iyileşir; grip çabuk geçer, verem geçmez; verem daha ciddi; grip küçük hastalık; grip sümüğü aktırıyor, verem öldürüyor.
- 19) Gazete / Sözlük: gazete günlük, sözlük gerektiğinde okunur; gazete günlük çıkar; gazete okuruz, sözlük kelime buluruz; gazete ince sözlük kalın; gazete günlüktür, sözlük günlük değildir; gazete uzun, sözlük küçük.
- 20) Temmuz / Ocak: temmuz yaz, ocak kış; temmuz sıcaktır, ocak soğuktur; temmuzda havalar güzel olur, ocakta ise havalar soğuk olur; yaz-kış.
- 21) Bebek / Köpek: köpek hayvan, bebek insan; köpek yürür, bebek emekler; bebek havlamaz, köpek havlar; sesleri; bebek küçük, köpek büyük.
- 22) Yağmur / Kar: yağmur su, kar katı şekilde; yağmur ıslatır, kar dondurur; kar daha soğuk; kar beyaz, yağmur renksiz; sert yumuşak; rengi.
- 23) Mum / Lamba: mum erir, lamba söner; mum az ışık verir, lamba çok ışık verir; birisini yakıyorsun, birisini de açıyorsun; mum erir, lamba erimez; lamba daha büyük; mum acıtır; üfleyince mum söner lamba sönmez.
- 24) Top / Tekerlek: tekerlek araba veya araçlara, top ise oynanır; tekerlekle oynanmaz, topla oynanır; tekerleğin açık yüzü var, topun yok; tekerlek büyük, top zıplar tekerlek zıplamaz; top ayakla gider.
- 25) Vapur / Tren: vapur denizde, tren raylar üzerinde, su üstünde, demir üstünde; farklı yerlerde gitmeleri; tren uzun, vapur kısa; yüzer, tren yüzmez.
- 26) Benzin / Besin: benzin gaz, besin yiyecek; yiyecek biri; yemek için, araba için; benzin arabalara yarar, besin insanlara yarar; benzin dökülür, besin yenir.
- 27) Saat / Metre: zaman/uzunluk; zaman/boy; metre büyük, saat küçük; saat kola takılır, metre takılmaz; saat döner, metre uzar.
- 28) Soba / Kalorifer: soba kurulur, kalorifer kurulmaz; şekilleri; soba odunla kömür, kalorifer elektrikle; soba tahta ile yanar, kalorifer mazotla; bilmiyorum; kalorifer paralı; kömür, otomatik kalorifer daha büyük; soba tenekedir; kaloriferin teşi görünmez; soba taşınır, kalorifer duvarda ısıtır, soba ortada ısıtır.

Alt Ölçek 7: Çoklu Anlamlar

- 1) Yaz: mevsim; ay / yazı yazmak; kalemle yazılan; yazı; ödev.
- 2) Çay: içecek; bitkidir; kahve gibi; / dinlenme yeri; küçük dere; piknik yeri; küçük tarla; su birikintisi; dere; nehir; su; ırmak; göl; yüzme yeri.
- 3) Gül: isim; ad; insan / kıkırdamak; kahkaha; gülme; sevinç; neşe; gülümsemek; komik olan bir şey; komik; gülmek; Kahkaha gibi / ağlamanın tersi gibi; sevinmek / bitki; çiçek
- 4) Bin: üstüne çıkmak; binicilik; oturmak; üstünde gitmek; atın üstünde / sayı; rakam; çok; çok kez.
- 5) Ekmek: yiyecek; yemek; hamurdan yapılan şey / toprakla uğraşma; dikmek; tohum koymak; kazmak; çiçek koymak.
- 6) Yaş: doğum günü; doğduğu gün; yaşının büyüdüğünü / ıslak; kaygan; nemli.
- 7) Kaz: hayvan; canlı / kürekle; elle açmak; kazı yapmak; eşmek; iş; eşelemek; kürekle delmek; kova; kürek gibi.
- 8) Ay: şekil; ay dede; sembol; gökyüzünde; gökte; uzay; dünya / yılın 12 parçasından biri; zaman; otuz gün; gün; mevsim gibi.
- 9) Zar: organ; kulağımızın içinde olur; kulak içi / oyun; oyuncak; sayılar bulunan oyun aracı; tavlada ki gibi; numara; sayılı küp.
- 10) Sal (mak): serbest bırakmak; serbest; bırakmayın; göndermeyin; kaçirtmayın; açmak; çıkartmayın gibi / deniz taşıtı; kayık; deniz aracı; su aracı tahtadan yapılmış; ufak tekne; tahtadan gemi; taşıt; tahta araç.
- 11) Dal (mak): çok derin bir yere girmek; içine atlamak; deniz; suya atlamak; spor; dibe gitmek; suyun altında / ağacın parçası; ağacın kısmı; ağacın bir bölümü; orman.
- 12) Hortum: filin burnu; boru; filin nefes aldığı yer; filin bölümü; organ; burun / fırtına; doğa olayları; şiddetli rüzgar; rüzgar.
- 13) At (mak): hayvan; canlı / bırakmak; vurmak; fırlatmak; tutmak; vermek.

EK 6. MARMARA GELİŞİM ÖLÇEĞİ					
DİL GELİŞİMİ					
	1	2	3	4	5
42. Bilmediği kelimenin anlamını sorar					
43. Yasadıkları hakkında ayrıntılı bilgi verir					
1. Hareketleri tarif eder					
2. Sorulara yanıt verir					
3. Gördüklerini anlatır					
4. Yer tarif eder					
5. Nesnelerin nelerden yapıldığını sorar					
6. Bu ne, bu kim sorularını sorar					
7. Birbiriyle bağlantısı olmayan sorular sorar					
8. Birkaç olayı birbirine karıştırmadan anlatır.					
9. Basit fiilleri kullanır(örn;git,yap,ver, oynayalım vb.)					
10. Zamirleri kullanır(örn;ben,sen,o,bu,şu)					
11. Deneyimleri ile ilgili küçük hikayeler anlatır					
12. Olaylar hakkında sorular sorar					
13. Kendi ismini söyler					
14. Parmak oyunlarını oynar					
15. Ana renklerin isimlerini söyler					
16. Kişilere ismini ve cinsiyetini söyler					
17. Çoğul kullanır					
18. Basit bir şarkı söyler					
19. Akrabalık ilişkilerini belirten isimleri kullanır(örn;hala,dayı vb.)					
20. Günlük yaşamda kullanılan araç gerecin ismini söyler(örn; kaşık, diş fırçası,makas vb.)					
21. Arkadaşlarının isimlerini söyler					
22. Çeşitli mesleklerin adlarını söyler(örn;doktor,terzi vb.)					
23. İşleri isimlendirir(örn;yemek yemek, uyumak, banyo yapmak vb.)					
24. Basit bir şiiri ezbere okur					
25. Kendi cinsiyetini söyler					
26. "ç,f,j,r,s,ş,t,y,z" seslerini doğru telaffuz eder					
27. Üç dört kelimelik cümle kurar					
28. Tekerleme söyler					
29. Başkalarına isim takıp alay eder					
30. İstediklerini konuşarak anlatmaya çalışır					
31. Yaptığı resimleri isimlendirir(örn;ev,adam,ağaç vb.)					
32. Anlatılan hikaye ile ilgili sorulara cevap verir					
33. Basit bir hikaye anlatır					
34. Telefona cevap verir					
35. Yetişkini telefona çağırır					
36. Nerede ve niçin sorularını sorar					
37. Edatları kullanır					
38. Konuşmada geçen kelimeler yabancı değilse konuşmayı sürdürür					
39. Uzun hikayeler anlatır					
40. Sıfatları doğru kullanır(örn; sarı elbise,küçük elma vb.)					
41. Hayvan seslerini taklit eder					

	1	2	3	4	5
44.Araç gereç hakkında bilgi verir					
45.Bilgi toplayıcı sorular sorar(örn; o nasıl çalışır, bu niçin böyledir vb.)					
46.Dört beş kelimelik cümle kurar					
47.Yarım bırakılan hikayeyi tamamlar					
48.Tam saatleri söyler					
49.Kendiliğinden lütfen, teşekkür ederim der					
50.Haftanın günlerini söyler					
51.Evinin telefon numarasını söyler					
52.Gerektiğinde fısıldayarak konuşur					
53.Dün kavramını kullanır					
54.Bugün kavramını kullanır					
55.Yarın kavramını kullanır					
56.Bilmece sorar					
57. Kukla konuşturur					
58.Ünlemleri kullanır(örn; yaa,eyvah vb.)					
59.Beş altı kelimelik cümle kurar					
60.Sesimin tonlamasına dikkat eder					
61.Bağlaçları kullanır(örn;ve,veya,ile vb.)					
62.Yeni kelimelere ilgi gösterir, tekrarlar					
63.Gösterildikten sonra kelimeleri kafiyelendirir (örn; tül-gül vb.)					
64.Adresini söyler					
65.Gramer kurallarına uygun cümle kurar					
66.Şehir isimlerini söyler					
67.Ülke isimlerini söyler					
68.Mülkiyet belirten sözcükleri kullanır(örn; benim çantam vb.)					
69.Birleşik cümle kurar)örn; yemek yiyince karnım doydu)					
70.Verilen kavramın zıddını söyler(örn; büyük-küçük vb)					
71.Oyun oynarken kendi kendine konuşur					
72.Gerektiğinde yardım ister					
73.Başkalarına ne yapmaları gerektiğini söyler					
74.Kendince kelimeler uydurur					
75.Yedi ve daha fazla kelimelik cümleler kurar					
76.Fıkra anlatır					
1 nadir 5 sürekli şekilde değerlendirme yapılır					

ÖZGEÇMİŞ

31 Temmuz 1969 tarihi, Konya ili Ereğli ilçesi doğumluyum. Babamın memuriyeti sebebiyle çeşitli il ve ilçelerde İlk, Ortaokul, Lise öğrenimimi tamamladım. Anadolu Üniversitesi, Halkla İlişkiler Önlisans (2001), Anadolu Üniversitesi, Okulöncesi Öğretmenlik Lisans bölümünden 2005 yılında mezun oldum. 2005 yılında da Beykent Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimime başladım.

Evliyim ve iki kız çocuğum var. Halen M.E.B. bağlı 120. Yıl Ziraat Bankası İlköğretim okulunda ücretli öğretmenlik yapmaktayım.

Aday: Nalan ÖZMERMER